

Riksdagens protokoll

2008/09:35

Tisdagen den 25 november

Kl. 13.30 – 15.57

18.00 – 21.00

Protokoll
2008/09:35

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 november.

2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Förste vice talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Helena Bargholtz som suppleant i EU-nämnden.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden

Helena Bargholtz (fp)

3 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande promemoria inkommit:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

1 bil.

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt riksdagsordningen 4 kap. 8 § i separata beslut den 11 november respektive den 20 november 2008 överenskommit att genom deputerade i sammansatt utskott gemensamt bereda propositionerna 2008/09:69 *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*, och 2008/09:72 *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella Kosovostyrkan (KFOR)*.

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 20 november utsett följande presidium:

Göran Lennmarker (m), ordförande

Anders Karlsson (s), vice ordföranden

Stockholm den 20 november 2008

Thomas Hörberg

Kanslichef utrikesutskottet

Ingemar Wahlberg

Kanslichef försvarsutskottet

Bilagan hade följande lydelse:

Ledamöter och suppleanter i sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU)

Ur utrikesutskottet

Ledamöter

Urban Ahlin (s)

Carina Hägg (s)

Kent Härstedt (s)

Göran Lennmarker (m)

Walburga Habsburg Douglas (m)

Mats Sander (m)

Kerstin Lundgren (c)

Holger Gustafsson (kd)

Hans Linde (v)

Suppleanter

Kenneth G Forslund (s)

Kerstin Engle (s)

Carin Runeson (s)

Anne-Marie Pålsson (m)

Christian Holm (m)

Cecilia Wigström i Göteborg (fp)

Lars Lindén (kd)

Max Andersson (mp)

Ur försvarsutskottet

Ledamöter

Anders Karlsson (s)

Peter Jonsson (s)

Åsa Lindestam (s)

Rolf Gunnarsson (m)

Karin Enström (m)

Allan Widman (fp)

Else-Marie Lindgren (kd)

Peter Rådberg (mp)

Suppleanter

Peter Jeppsson (s)

Mats Berglind (s)

Inger Jarl Beck (s)

Nils Oskar Nilsson (m)

Isabella Jernbeck (m)

Rolf K Nilsson (m)

Staffan Danielsson (c)

Rosita Runegrund (kd)

Gunilla Wahlén (v)

Promemorian lades till handlingarna.

Förste vice talmannen meddelade att *torsdagen den 4 december* skulle arbetsplenum och votering utgå. Interpellationssvar skulle tillkomma *kl. 12.00*.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:111

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:111 Varslen i Tidaholm och regeringens agerande

av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 november 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2008/09:114

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:114 Varslen i Skövde och regeringens agerande

av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 17 november 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2008/09:128

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:128 Stärkt integritet vid smygfilmningssituationer

av Eva Johnsson (kd)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa och andra sedan tidigare inbokade evenemang.

Stockholm den 18 november 2008

Justitiedepartementet

Beatrice Ask (m)

Enligt uppdrag

Nils Öberg

Expeditionschef

Interpellation 2008/09:129

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:129 Barnperspektivet vid vårdnadstvister
av Eva Johnsson (kd)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa och andra sedan tidigare inbokade evenemang.

Stockholm den 18 november 2008

Justitiedepartementet

Beatrice Ask (m)

Enligt uppdrag

Nils Öberg

Expeditionschef

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2008/09:118 om djurpornografi

Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Helena Leander har frågat jordbruksministern om han avser att vidta några åtgärder mot djurporr.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara interpellationen.

Det är en självklarhet som egentligen inte behöver uttalas att det är avskryvligt och oacceptabelt att utsätta djur för övergrepp. Jag återkommer strax till frågan om vilka medel som samhället bör förfoga över för att motverka detta. Redan från början vill jag dock göra klart att jag ställer mig främmande till att göra den koppling mellan barnpornografi och djurpornografi som Helena Leander är inne på. Övergrepp på djur kan inte jämföras med övergrepp på barn.

Däremot har vi människor ett ansvar för hur vi behandlar djur. Djurskyddsperspektivet ska vara avgörande för hur människan behandlar och handlar mot djur. Redan i dag finns en omfattande reglering på detta område. Först och främst har vi brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri, som tar sikte på att lagföra den som utsätter djur för lidande genom till exempel misshandel och vanvård.

Detaljerade bestämmelser om människans behandling av djur finns i djurskyddslagen. Där finns också bestämmelser om att personer kan förbjudas att ha hand om djur och att djur kan omhändertas om de far illa. Som Helena Leander själv nämner är det vidare så att djurpornografiskt material som sprids via Internet eller i filmer i vissa fall är förbjudet

som olaga våldsskildring. Den som skildrar eller sprider sådan pornografi kan dömas till böter eller fängelse i upp till två år.

Jordbruksministern har aviserat att han avser att se över hur regelverket kring djurskydd kan förbättras för att stärka skyddet för djur som används för sexuella ändamål. Jag har därför inte för avsikt att inleda några insatser vad gäller mitt lagstiftningsområde.

Prot. 2008/09:35
25 november

Svar på
interpellationer

Anf. 2 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret och faktiskt skicka ett ännu större tack till jordbruksministern som nu sagt sig vara beredd att ompröva sin tidigare inställning om att inte förbjuda sex med djur. Jag hade tänkt fråga om det också, men eftersom jordbruksministern var så tydlig tidigare med att det inte var tänkbart brydde jag mig inte om det utan siktade in mig på djurporr. Då visade det sig att det var justitieministern som skulle svara på det. Förlåt.

Men efter att ha fått det här svaret undrar jag ändå om det inte hade varit bättre om jordbruksministern hade fått svara, för det enda svar jag får nu är i princip att om det är någon som ska göra något så är det jordbruksministern. Jag bryr mig ärligt talat inte så mycket om vem av ministrarna som står för svaret eller görandet, bara det görs något mot djurporren.

Nåväl, om man ska försöka vaska fram något svar ur det här är det att justitieministern ställer sig främmande till att jämföra övergrepp mot barn och övergrepp mot djur. Jag har aldrig haft någon avsikt att jämföra de båda på hemskhetsskalan. Däremot ville jag med min fråga peka på vissa paralleller, något som även dåvarande justitieministern gjorde för ett antal år sedan, då han var inne på att man borde kriminalisera djurporr. I båda fallen handlar det om människor som har ett överläge gentemot en individ i en försvarslös situation som inte gett sitt samtycke.

Förbudet mot olaga våldsskildring som finns i dag täcker bara närgånget eller utdraget, grovt våld och dessutom bara i rörliga bilder. Det är en mycket svagare lagstiftning än den som skyddar barn mot pornografiska övergrepp, i och med att där handlar det om både rörliga bilder och stillbilder, och det behöver inte vara begränsat till närgånget, utdraget eller grovt våld. Där är såväl innehav som produktion och förmedling förbjudet.

Som sagt har jag inte haft någon avsikt eller för den delen något intresse av att jämföra sexövergrepp mot barn och sexövergrepp mot djur på någon sorts hemskhetsskala. Men jag undrar fortfarande om vi skulle kunna ha någonting att lära oss av kampen mot barnporr. Skulle vi kunna dra nytta av de erfarenheterna i kampen mot djurporr? Som det är nu innebär ju inte djurporr bara ett övergrepp mot de djur som utsätts i själva porrsammanhanget, utan det innebär också att andra människor inspireras av djurporren och sedan utsätter nya djur för övergrepp. Det hoppas jag att justitieministern vill göra någonting åt.

Anf. 3 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jo, det har faktiskt betydelse vilken minister som gör vad, därför att vi har olika ansvarsområden. Inom mitt ansvarsområde ligger yttrandefriheten, som är en grundlag, och en del andra lagstift-

ningar. Jag pekade till exempel på brottsbalkens bestämmelser. Det finns alltså skäl till att vi gör en uppdelning. Även om verkligheten inte är indelad enligt utskott eller ministrars ansvarsområden har det en praktisk betydelse.

Har vi någonting att lära? Ja, en sak som jag tycker att man kan lära sig, och som speglas i mitt svar, är att bilder speglar en verklig händelse i allmänhet och att det bästa sättet att komma åt det är att komma åt den här typen av övergrepp.

Det jag försöker beskriva är att vi har relativt många regelverk som tar sikte på att kriminalisera övergrepp mot och dålig hantering, eller hur jag ska uttrycka det, av djur, vilket är väldigt bra. I det sammanhanget har jordbruksministern också sagt att han vill stärka skyddet mot att djur används i sexuellt syfte, och det tycker jag är huvuduppgiften.

Det ligger i sakens natur att när man går in på yttrandefrihet, tryckfrihet och liknande blir det väldigt svårt lagstiftningsmässigt eftersom vi har ett grundlagsskydd. Det är också väldigt svårt att driva den typen av mål. Då tror jag att det är bättre att komma åt den här typen av avskyvärda handlingar genom att arbeta för ett bättre djurskydd och att faktiskt sätta dit dem som betar sig illa mot djur. Det är lite så man kan läsa svaret.

Jag tror att det är bra om man börjar i den änden att man analyserar, vilket jordbruksministern har sagt att han ska göra, hur man ska se på detta förhållande och få det lite mer klarlagt, för då tror jag att man kan agera bättre.

Vi kan också lära en annan sak: att opinionsbildning är väldigt väsentligt. Jag tror att det är fler än interpellanten och jag som har blivit väldigt upprörda över den artikelserie som, tror jag, Expressen hade om hur djur utnyttjas. Det säger sig självt att den opinionen också har betydelse för hur människor betar sig.

Det går inte att lagstifta om allting. Men det är väl ändå självklart att det inte bara är osmakligt utan också helt oacceptabelt att använda djur på det här sättet. Jag tycker att opinionen och vi som medborgare har ett ansvar att agitera mot det. Men det behöver man inte alltid fånga i lagstiftning; det är väl sant. Det finns ju också Internetleverantörer som kan agera på frivillig väg – och gör det också i olika sammanhang – och som inte tillåter oetiskt eller osmakligt material. De påverkas givetvis av opinionen. Jag tycker att det också är någonting som det är viktigt att lyfta fram.

Det är inte så att vi i vare sig riksdagen eller regeringen kan hitta alla vägar för att öka skyddet mot olika typer av övergrepp och annat, utan där måste man arbeta med olika verktyg. Det finns en lite bredare verktygslåda än man kanske tror. Det är väl lite grann det som jag tycker måste föras fram. Men grundkurs 1 A här är väl ändå att se om det finns skäl att göra förstärkningar i djurskyddet av det slag som jordbruksministern har aviserat.

Anf. 4 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Jag är, som sagt, väldigt glad över att jordbruksministern sagt sig vara beredd att se över skyddet för djur som utsätts för sexuella övergrepp. Det tror jag är jätte viktigt. Men samtidigt har man ju

när det gäller barnporr – om jag fortfarande får dra den parallellen – sett att det inte räcker. Det är klart att det är förbjudet att förgripa sig på barn.

Men man har också sett att man måste kunna komma åt det i andra delar av kedjan. Även om man inte är med när övergreppet sker och då kan fälla gärningsmannen kan man kanske i alla fall fälla den som sprider djurporren och bidrar till att fler övergrepp begås. Därför tror jag att det kan vara fruktbart att se över detta, att djurporr handlar inte bara om just den sekund då övergreppet sker utan också om hela den tid under vilken det vidareförmedlas.

Opinionsbildning är ministern inne på. Jag tror att vi kan känna oss ganska trygga med att det i dag finns en stark opinion i Sverige. Många människor tycker att det är avskyvärt att utsätta djur för sexuella övergrepp. Men samtidigt finns det människor som begår sådana övergrepp.

Jag tror att det stora problemet är att man som en försvarsmekanism försöker intala sig att djuren inte lider. Det är klart att man kanske, om man inte kan läsa djurens signaler, tolkar deras apati, passivitet och rädsla som att de är med på detta. Där har vi självklart en viktig roll när det gäller att visa att djur kan reagera väldigt olika på övergrepp. Det faktum att de inte skriker och sprattlar behöver inte nödvändigtvis innebära att de inte lider. Det är möjligtvis någon form av opinionsbildning. Men det stora, att förmedla att det här är någonting som samhället accepterar, tror jag redan finns. Där tror jag inte att det hjälper att ministrarna på rad går ut och säger att det här avskyvärt, utan här krävs det faktiskt också att vi agerar lagstiftningsmässigt.

Sedan har vi frågan om yttrandefriheten. Jag är medveten om att det är en väldigt viktig fråga att man inte på något sätt lättvindigt ska hasta över yttrandefriheten. Men samtidigt måste man kunna ställa yttrandefriheten mot de djur som i det här fallet drabbas.

Är människors rätt att manifesteras sin yttrandefrihet i form av sexuella övergrepp på djur värd de övergrepp som djuren utsätts för? Jag tycker inte det. Jag tycker att det här skulle kunna vara ett område där det är befogat med inskränkningar för att skydda djur från det lidande som sexuella övergrepp kan innebära.

Anf. 5 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag tror att det ändå finns skäl att lite grann fundera över skillnaden mellan människor och djur och mellan barn och djur. Ett skäl till att vi beivrar och kriminaliserar barnporr är att den, naturligtvis, speglar ett övergrepp – precis som för djur. Men barn växer ju upp. Utöver de psykiska problem på grund av övergrepp som man hela livet kan leva med riskerar barn, eller deras omgivning, att se bilder under resten av livet där deras identitet avslöjas på Internet eftersom det är svårt att ta bort bilderna. Det innebär att det hela tiden sker en kränkning som de förstår och måste förhålla sig till.

Det är inte riktigt likadant med djur eftersom de sällan använder sig av Internet. Likväl är ett övergrepp på djur förfärligt, osmakligt och allvarligt; det kan jag hålla med om. Problemet är när det gäller den typ av skildringar – om man får uttrycka sig så – som är osmakliga och förfärliga på många sätt men som man inte på samma sätt kan säga är en pågående kränkning av en individ som det kan vara av ett barn. Det gör att det blir viss skillnad.

Det är också på det sättet att det finns svårigheter med att inskränka yttrande- och tryckfriheten på grund av att det är osmakligt. Då kan man nämligen väldigt raskt hamna i situationen att man hittar andra förfärliga saker som definitivt är obehagliga och som man kan tycka att det är väldigt dålig smak att skildra eller visa. Då får vi hela tiden en växande skara av inskränkningar av tryckfriheten. Det är därför som det är en grundlag som är väldigt skyddad.

Min utgångspunkt här har varit att det viktiga är att faktiskt beivra det brott som begås när man förgriper sig på djur. Finns det inga sådana bilder är det ju väldigt svårt att få en spridning. Det är alltså inte på samma sätt för djuren – att de lider därför att bilder har spritts. Då är problematiken en annan, nämligen att man kanske uppmuntrar psykiskt störda att tänka på saker som de helst borde undvika – vad vet jag?

Man är alltså ute på väldigt osäkra marker. Därför tror jag att det är viktigt att skilja på djur och människor, vilket vi också gör i svensk lagstiftning. I det här landet – och detta är väldigt viktigt – har vi ett av de starkaste djurskyddsregelverken. Med nya företeelser eller uppmärksamhet kring sådant som är oacceptabelt finns det skäl att, som jordbruksministern har gjort, säga: Ja, vi måste väl titta på om det här är någonting som behöver skärpas. Då är det detta som är grunden.

Man kan säga att vi har den bestämda inriktningen att motverka sådant här. Men jag aviserar en tveksamhet till att börja med ingrepp i yttrande- och tryckfriheten, därför att det är lagar som riksdagen har valt att alldeles extra skydda och då på väldigt goda grunder. Jag ser också en skillnad i analysen, även om jag inte har gjort en väldigt djup sådan – det måste man alltid göra. Men vill man komma åt de här företeelserna är det, tror jag, jordbruksministerns väg som man i första hand ska gå. Sedan har vi naturligtvis anledning att fundera över hur väl vi använder, beivrar och lagför när det gäller dem som bryter också mot reglerna i brottsbalken. Självklart är det så.

Anf. 6 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Justitieministern har naturligtvis helt rätt i att det inte går att helt rakt av jämföra övergrepp på barn och övergrepp på djur. Djuret ser ju inte övergreppen gång på gång spelas upp och påverkas inte på så sätt. Där är snarare problemet att övergreppen gång på gång spelas upp och inspirerar andra människor att gång på gång begå nya övergrepp. På så sätt finns det en parallell, även om det inte är helt jämförbart. Och på så sätt tror jag att det skulle vara fruktbart att se om vi från barnpornografins område kan lära oss hur vi kan bekämpa de här brotten.

Även om vi skulle, vilket jag hoppas, få till stånd ett förbud i Sverige mot sexuella övergrepp på djur skulle det fortfarande vara fritt fram att importera djurporr. Och även om man kanske inte rent lagligt får förgripa sig på djur här i Sverige vet vi att det finns ett stort mörkertal och att det här är ett område där det har varit svårt för de rättsvårdande myndigheterna att beivra därför att övergreppet kanske sker där ingen ser det och ingen kan rapportera. Djuren själva har ju ingen möjlighet att rapportera.

För att återgå till frågan om yttrandefrihet vill jag väldigt tydligt påpeka att det inte handlar om smak. Jag har inga synpunkter på vad människor har för sexuella preferenser vad gäller smak. När det däremot handlar om att utsätta individer för sådant här – individer som inte gett

sitt samtycke, individer som utsätts för lidande – har jag väldigt starka åsikter. Därför tror jag att det fortfarande går att upprätthålla linjen att vi inte har några som helst smaksynpunkter på vad människor vill yttra och skildra så länge de som skildras är med på det. Men när individer skildras mot sin vilja i en kränkande situation där de utsätts för lidande kan vi, tycker jag faktiskt, ha synpunkter.

Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag har stor förståelse för engagemanget. Jag använde inte begreppet smak i största allmänhet om barnpornografi. Det vore naturligtvis vedervärdigt.

Däremot kan vissa typer av skildringar vara osmakliga, och det finns olika grader av det. Det finns ett gränsland i bildtolkning som alltid blir besvärligt. Sådant som visas ligger ibland olika på skalan. Det är svårt att hitta juridiska gränser för hur man ska bedöma det. Så är det, och det är svårt att hantera det.

Jag tror att man ska vara klar över att det faktum att folk kan inspireras att begå felaktiga handlingar eller våld mot djur eller andra, eller till andra olagliga saker, inte alltid leder till slutsatsen att vi ska förbjuda det i skrift eller bild.

Det är förbjudet att ha narkotika för eget bruk. Det är förbjudet att sälja det, och framför allt att använda det, men det är inte förbjudet att visa bilder på när det sker. Det är möjligt att det inspirerar någon som har drogproblem, men det anses ändå viktigt att man kan skildra sådant som förekommer. Samma sak gäller alkohol. Det finns många exempel på sådant som inte är lagligt eller lämpligt.

Vi kan ändå skildra det på olika sätt därför att yttrandefriheten betyder så mycket för vår diskussion. Därför finns skyddet i grundlagen. Jag tror att man ska vara oerhört försiktig med att göra ingrepp där, hur goda skäl man än har. Vi ska gå jordbruksministrernas väg när det gäller att skydda djuren mot det våld och det dåliga beteende som barnpornografin skildrar.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2008/09:126 om polisens resurser i Västra Götaland

Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att polisen ska komma i ekonomisk balans.

Under 2007 och 2008 har polisen tillförts en sammanlagd varaktig anslagsökning om ca 1,3 miljarder kronor. Den resursförstärkningen möjliggör en kraftig ökning av antalet poliser, med målet att det 2010 ska finnas 20 000 poliser.

Regeringen lägger stor vikt vid att skapa ett tryggt samhälle för alla. En viktig del i det arbetet är att vidta kraftfulla åtgärder mot den grova organiserade brottsligheten. Individer och grupper som medvetet och systematiskt väljer att ställa sig utanför rättsordningen och sprider otrygg-

het och rädsla bland allmänheten måste räkna med att staten och det civila samhället slår tillbaka.

Regeringen har därför gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den grova organiserade brottsligheten.

För att rättsväsendets myndigheter ska kunna svara upp mot regeringens högre krav kommer regeringen att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2010 för att närmare redovisa vilka ytterligare resurstillskott och åtgärder som krävs. Regeringen kommer i det sammanhanget också att ta ställning till polisens resursbehov.

Rikspolisstyrelsens prognos för 2009 visar att en utökad anslagskredit kan bli nödvändig för att täcka polisens behov av finansiering under nästa år. Regeringen gör för närvarande ingen annan bedömning.

När det gäller fördelningen av såväl personella som ekonomiska resurstillskott har regeringen delegerat ansvaret till Rikspolisstyrelsen och ytterst till polismyndigheterna. Polismyndigheterna beslutar i frågor som rör den lokala verksamheten. Det är den ordning vi har i Sverige med myndigheter som agerar självständigt inom de ramar som riksdag och regering har satt upp.

Anf. 9 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Tack för svaret och de många fina orden!

Det låter väldigt fint när Moderaterna talar om en av sina så kallade käpphästar. Moderaterna har ju lovat fler poliser och krafttag mot kriminella gäng. Hittills har vi inte sett någonting av det i praktiken ute i verksamheterna.

De moderata riksdagsledamöterna lovade i förra valrörelsen att det skulle bli 100 fler poliser i Skaraborg. De åkte runt och ringde på klockor på polisstationer. Folk fick intrycket att om de bara vann skulle polisstationerna öppna. De gjorde sken av att de 100 poliserna skulle komma till. Nu vet vi att det var en bluff. Eller också har de anställts men göms någonstans och får göra de civilanställdas jobb.

En av de ledamöter som lovade allt detta i valrörelsen sitter nu i kammaren. Jag hoppas att hon begär ordet och förklarar sig eftersom skaraborgarna hittills har blivit lurade av Moderaterna.

Det kan ju vara så att Moderaterna har åkt runt i alla valkretsar och sagt: Vi ska anställa 100 fler poliser här hos er. Det blir alltså upp mot 3 000 fler poliser som Moderaterna i så fall har lovat ska anställas under mandatperioden.

Jag känner till Skaraborg. Jag ser att det inte har blivit fler poliser där. Jag har sett Moderaterna i Skaraborg lova 100 fler poliser. Det var med T-shirtar och på andra sätt. Många trodde på Moderaterna i valrörelsen.

Jag tror att de, som i många fall, nu när verkligheten kommer i kapp ser att jobbskatteavdraget var en bluff, och allt annat som Moderaterna har lovat har visat sig vara en bluff. Man lever inte upp till sina vallöften.

Om man satsar stort, som Beatrice Ask säger, och det inte märks i verksamheten är det väl något fel?

Polisen i Västra Götaland har skrivit till Rikspolisstyrelsen och sagt att det är ett allvarligt ekonomiskt läge och att man går med stora under-

skott. Det visar sig att det går med stora underskott i hela landet. Då hjälper det inte att med många tjugiga ord påstå att man har satsat mer.

Nu är inflationen lika hög som när vi hade en moderatledd regering förra gången i det här landet. Då äts anslagen upp, och då kostar det mer.

Vi socialdemokrater vill satsa mer resurser än vad den moderatledda regeringen vill göra. Vi vill satsa på riktigt så att det syns ute i verksamheterna, hos människor i vardagen som känner oro för att man inte har tryggheten att kunna vända sig till en polis. Det är där ute som poliserna ska synas. De ska finnas i Göteborg – för att bekämpa brottsligheten där – och i hela Västra Götaland. Tyvärr har det visat sig att det har blivit precis tvärtom.

Från Socialdemokraternas sida vill vi satsa betydligt mer på hela rättsväsendet – 5 miljarder mer – och 100 miljoner mer till poliser. Vi vill se till att det blir verklighet.

Jag förstår att många är besvikna på en av era paradgrenar. Ni påstod att det skulle bli fler poliser. I verkligheten har det blivit tvärtom. Ni har lurat väljarna även på den här punkten.

Anf. 10 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! Tack, justitieministern, för svaret! Jag noterar att justitieministern inleder med att betona att vi satsar 1,3 miljarder mer totalt på rättsväsendet sedan vi tillträdde för två år sedan. Det är precis enligt de intentioner som Allians för Sverige gick till val med, nämligen att förstärka det svenska rättsväsendet.

Jag noterar också i justitieministerns svar att Rikspolisstyrelsens prognos för 2009 visar att en utökad anslagskredit kan bli nödvändig för att täcka polisens behov av finansiering under kommande år. Regeringen gör för närvarande ingen annan bedömning än just detta.

Mer tydligt än så kan ministern inte svara på denna fråga i interpellationen. Det tycker jag verkar vällovligt.

Det är inte minst i tider som dessa när det är väldigt oroligt som det är oerhört viktigt att människor känner trygghet. Trygghet betyder oerhört mycket för människors vardag, inte bara på jobbet utan också utanför jobbet.

Socialdemokraterna hade faktiskt tolv år på sig att rätta till det underliggande underskott som har varit. Men vad bidde det av det, herr talman? Det bidde en tumme.

Ett av de vallöften som vi i Allians för Sverige ställde ut är precis det som justitieministern här i dag betonar, nämligen att målet är att till 2010 ha totalt sett ungefär 20 000 poliser i Sverige. Det är en enormt kraftig höjning av antalet poliser jämfört med hur vi har haft det tidigare.

Jag vet att under den tiden som Monica Green och hennes kamrater, Socialdemokraterna, styrde minskade antalet poliser i Skaraborg med 97. Det blev betydligt färre från 1994 och fram till valet.

Jag vet att det kommer att bli en förstärkning eftersom det är målet, vilket ministern också säger här i dag. Självklart ska målet om 20 000 poliser också komma Västsverige till del. Det kommer att komma Skaraborg till del. Halland har fått sin tilldelning. Det är ett påbörjande av detta. Även Västsverige står nu och väntar på Rikspolisstyrelsens besked i den frågan.

Jag förundras lite grann över vad som har hänt med Socialdemokraterna i opposition. De hade tolv år på sig att rätta till detta. Under den tiden stängde de polisutbildningen, så att det blev färre poliser som över huvud taget kunde utbildas och anställas. Men därtill valde de förra året att faktiskt inte satsa så mycket på polisen. Förra året var Socialdemokraternas skuggbudget mycket mindre. I år lägger sig Socialdemokraterna på alliansregeringens budgetnivå. Det är fantastiskt att de har bättrat sig på detta sätt. Nu i opposition har Socialdemokraterna kommit på att rättsväsendet nog behöver förstärkas. Men de hade tolv år på sig. Kunde Socialdemokraterna inte ha gjort detta tidigare?

Det är vällovligt att höra att det är på gång. Som skaraborgare tycker jag att det ska bli spännande att se när dessa poliser också kommer på plats i Skaraborg. Jag inser att det vallöfte som vi nu har påbörjat arbetet med också kommer att fullföljas.

Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag vill först säga följande till Monica Green. Ni inledde denna mandatperiod genom att kräva besparingar på polisens budget. Hade vi haft den socialdemokratiska budgeten hade vi nästa år gått in med 100 miljoner kronor mindre än vad vi nu gör. Om ni ställer tillbaka detta i budgeten nu är det inte mycket bevänt med det. Så kan det vara.

Det har tillförts – det märks – nya poliser. År 2007 nyanställdes 980 poliser. Det är 443 netto. Den exakta fördelningen görs av Rikspolisstyrelsen. Tyvärr fick jag inte med mig siffran för just Skaraborg. Men det vore konstigt om man inte även där hade fått någon polis.

Talet om att man inte ser tillräckligt till praktiken är naturligtvis fel. På många håll vittnas det om att det har blivit fler synliga poliser. Utöver den utbyggnad som nu sker av antalet poliser har Rikspolisstyrelsen också en klar ambition att mer av arbetet ska ske i yttre tjänst och vara synligt för medborgarna. Det har inneburit att vi nu öppnar poliskontor som Socialdemokraterna har slagit igen. Det är bara någon vecka sedan som jag var i Västra Götaland och kunde vara med om hur man i ett samarbete mellan kommunen och polisen kunde öppna en station i Svenljunga som Socialdemokraterna tyvärr lade ned för något år sedan med allvarliga konsekvenser som följd.

Monica Green och jag är helt överens om att det är viktigt med synliga poliser. Vi är också överens om att det är viktigt att resurstillskott märks. Jag är väldigt noga med att den kraftfulla satsning som regeringen gör också ska kombineras med en uppföljning så att vi försäkrar oss om att alla dessa resurser används fullt ut för det som organisationen har fått pengar för. Det innebär att vi ligger ganska precis på den prognos som Rikspolisstyrelsen har för budgetutvecklingen. Men vi är medvetna om att det kan krävas tillskott, och vi har konstaterat att man får återkomma till det.

Polismyndigheternas – vi har många sådana i Sverige – prognoser ligger över Rikspolisstyrelsens. Men erfarenheterna under de senaste sex sju åren är att Rikspolisstyrelsens uppgifter brukar träffa mest rätt, och vi går naturligtvis på den centrala myndighetens budget. Men jag har ändå markerat att vi ser att det finns en diskussion om ekonomin inom polisen. Men samtidigt är det så att om man gör en sådan otrolig satsning som alliansregeringen har gjort på denna stora organisation måste man också

sätta press på att man får valuta för pengarna. Att man ska få valuta för pengarna tror jag att vi kan vara överens om.

Däremot ska Monica Green inte försöka inbilla mig att Socialdemokraterna har satsat mer på polisen än vad alliansregeringen gör, för det är faktiskt direkt felräkning.

Prot. 2008/09:35
25 november

Svar på
interpellationer

Anf. 12 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Nej, jag har inte tänkt försöka inbilla Beatrice Ask någonting. Jag kan komma med fakta. Jag vet att vi satsade 5 miljarder kronor mer under den förra mandatperioden. Det tänker den borgerliga regeringen inte göra. Den tänker satsa 3 miljarder kronor. Dessa 3 miljarder är precis lika mycket som Rikspolisstyrelsen nu säger att man går med förlust med. Det blir alltså ett nollsummespel. Det kommer att visa sig att de 3 miljarder som ni satsar kommer att täcka de hål som polisen har. Alltså blir det inga ytterligare verksamheter. Med andra ord har vi satsat betydligt mer.

Jag hörde Cecilia Widegren säga att vi hade tolv år på oss. Det brukar Moderaterna säga, trots att de vet vad vi gjorde under den perioden. Vi städade då upp efter krisåren på 90-talet. Vi fick ta över under den katastrofen. Det var väldigt tuffa år för många eftersom alla fick vara med och städa upp efter dessa krisår. Jag hoppas att det inte blir så en gång till, att vi ska behöva städa upp efter er, utan att ni lämnar efter er en budget som är någorlunda i balans nästa gång. Men detta ägnade vi oss åt, och människor fick offra sig mycket. Även polisen fick vara med och spara under dessa krisår. Det var det som vi gjorde under den tiden. Det vet både Beatrice Ask och Cecilia Widegren mycket väl. Men de låtsas som om dessa krisår inte har funnits.

Nu har den moderatstyrda borgerliga regeringen ökat klyftorna i samhället mellan rik och fattig, mellan stad och land och mellan män och kvinnor. I länder där man har stora klyftor är det också stora oroligheter – stor brottslighet och oroligheter mellan människor. Det går till och med så långt att en del bygger staket runt sina villaområden för att de inte vill släppa in vissa människor. Så är det i vissa länder där man har stora skillnader. Tyvärr har Moderaterna en sådan politik. De vill öka klyftorna. Det måste vara större skillnad. Det har vi hört moderater säga väldigt många gånger. Det kallas för incitament på borgerligt språk.

Detta leder till att vi får ökad brottslighet och ökad kriminalitet samtidigt som polisen går med stora underskott. Detta bådär inte gott för framtiden. Detta bådär inte gott för skaraborgarna. Cecilia Widegren stod på torgmöte efter torgmöte i valrörelsen och påstod att det skulle komma 100 fler poliser. Hon lovade 100 fler poliser i Skaraborg, men de syns inte till. Detta har hon inte gett någon förklaring till. Om de har anställts kanske det har skett i smyg utan att man har basunerat ut det – inte vet jag. Men om de har anställts får de antagligen jobba med det som de civilanställda tidigare gjorde eftersom den moderatledda regeringen drar ned på de civilanställda inom polisen. Nu ska polisen ägna sig åt kontorsarbete. Detta är helt fel. De borde vara ute och synas bland folk och ge den trygghet som så väl behövs nu.

Beatrice Ask säger att det måste vara fel upplevelse att man inte ser fler poliser. Väljarna har alltså fel upplevelse. Véljarna har enligt Beatrice Ask fel. De vet bara inte om att de har poliser omkring sig. Trots att

de inte ser dessa poliser säger Beatrice Ask att det är fel upplevelse som väljarna har eftersom man egentligen har anställt fler.

Trots att detta är en av era paradgrenar misslyckas ni även här. Det är ett löftesbrott.

Anf. 13 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! Så kom då bekräftelsen från Socialdemokraterna att man under de tidigare tolv åren har sparat på rättsväsendet och polisen. Det var precis det vi konstaterade, nämligen att vi hade ett eftersläpande underskott och att vi fick färre poliser. Alliansen gick till val på att nå ett mål på 20 000 poliser. Därför satsar vi 1,3 miljarder i extra resurser på det. Fokus är fortfarande inställt på det, säger justitieministern. Vi jobbar på detta.

Det är roligt att se socialdemokrater som pushar för att vi ska genomföra det vi har lovat och tar initiativet till denna typ av diskussion. Vi har haft två år på oss; Socialdemokraterna hade tolv år på sig. Låt oss få verka under dessa år och göra nytta med det uppdrag och förtroende vi har fått.

Allians för Sverige gick till val på att förstärka rättsväsendet. Jag ska ge några skildringar, inte minst för justitieministern, av hur det ser ut i vår vardag i Skaraborg eftersom vi har haft en hel del svårigheter där med just polisinsatser. Vi har som bekant flyttat ledningscentralen från Skaraborg till Göteborg. Det har lett till en del mischmasch i hur man kan leda verksamheten också utanför Göteborg.

I Tidaholm skickar man inte poliser till pågående brott. I Mariestad kommer en person inte ens fram till polisen för att rapportera pågående skadegörelse. I Hjo uppmanas människor att skriva brev till polisen eftersom det är så långa köer. Andra tecken på polisbrist är till exempel att polisstationen i Gullspång har haft inbrott. Här bryter man sig alltså till och med in på polisstationen.

Det är klart att vi förväntar oss att alla polismyndigheter får del av det vallöfte som finns. De förväntningarna finns. Det har ökat sedan valet, men det är med en handfull fler poliser. Vi inväntar nu de ytterligare poliser som kommer Västra Götaland till del. Rikspolisstyrelsen är tydligen sist ut med Västsverige. Vi får tro att det kommer en rejäl satsning när den väl kommer.

Justitieministern har tydligt fokus på detta. Jag ber att få tacka för det.

Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! I slutet av sin mandatperiod satsade Socialdemokraterna på en utbyggnad av polisverksamheten. Jag kan försäkra Monica Green om att det inte var någon i allianspartierna som motsatte sig den utökningen. Den ska dock inte ställas emot den satsning som görs nu eller framhävas som varande mer än något annat.

Vi har dessutom inte verkat en hel mandatperiod. Det är därför spännande att just Monica Green vet exakt hur mycket allianspartierna avser att satsa under denna period, för det är det väl ingen annan som känner till.

Låt mig få lägga något slags fakta till diskussionen. Jag vet inte om riksdagsledamöterna litar på riksdagens utredningstjänst, men den har i alla fall tittat på dessa frågor. Till riksdagens utredningstjänst har polisen

i Västra Götaland sagt att de till 2010 räknar med en nettoökning på 270 poliser från år 2007. De bedömer också att antalet civilanställda kommer att öka. Det är en intressant uppgift som kommer från Västra Götaland och som dessutom har tagits emot här i riksdagen i något slags faktasökande som brukar vara ett underlag för riksdagens beslut. Jag tror att det är viktigt att titta på saken så som den ser ut.

Jag träffar många medborgare. Jag kan försäkra Monica Green om att jag också träffar medborgare som har sett fler poliser eller som har mött detta. Många har fortfarande mycket kritik mot verksamheten. Jag kommer från Norrland. Det är fortfarande glest med poliser där. Det tar tid att få ökningen att märkas ute i bygderna. Så är det säkert också i Skaraborg på sina håll. Det har jag respekt för. Väljarna har aldrig fel. Medborgarna ser naturligtvis rätt.

Då berättar jag att regeringen arbetar och är bestämd på att vi kommer att öka antalet poliser så att vi 2010 har 20 000 poliser. Vi har samtidigt en ambition att 50 procent av resurstiden ska användas till arbete i yttre tjänst, det vill säga man lägger om en del av hur polisen arbetar för att mer av arbetet ska bedrivas där ute. Jag tror att det är viktigt. Samtidigt måste man se till att andra verksamheter som ingår i polisverksamheten sköts på ett bra sätt.

Det var det jag försökte antyda. Det verkar dock inte så lätt att föra en mer saklig diskussion om resursanvändning, i alla fall inte med Monica Green. Vi lägger stor kraft på att också utvärdera hur resurser används. Gör man den största satsningen någonsin måste man också försäkra sig om att pengarna används rätt. Vi försöker göra båda dessa saker, vilket jag tror är mycket bra.

Följande är möjligen bara en randanmärkning men ändå intressant. Det finns ingen som ens i sin vildaste fantasi tror att Socialdemokraterna under överskådlig tid kommer att ha egen majoritet. Då måste man fundera över vilka ni samarbetar med. Sanningen är att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill satsa betydligt mindre på denna verksamhet. Det är illavarslande ur det perspektivet.

För det första satsar Socialdemokraterna inte alls mer än alliansregeringen i ett flerårsperspektiv. Ja, i 2009 års budget gör ni det, men då reparerar ni skadorna av de budgetar ni lagt fram två år innan. För det andra kräver de andra partierna ytterligare besparingar. Det är alltså en ren förlustaffär för väljarna att få den majoriteten att styra om man bara ser till polisverksamheten.

Jag tar synpunkterna på stort allvar. Det finns ett prognostiserat underskott i Västra Götaland som framför allt härrör från ombyggnationen av polishuset. Det pågår en diskussion – det var diskussioner så sent som i förra veckan – mellan Rikspolisstyrelsen och Västra Götaland. Det är viktigt att dessa diskussioner förs så att man kan reda ut praktiska bekymmer.

Anf. 15 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag tackar Beatrice Ask för svaren. Jag vill poängtera och upplysa om att det är ni som styr landet nu. Jag vet att ni försöker gömma er bakom sossarna och påstå att det inte blir bättre om vi styr. Men det är ni som styr landet. Det är ni som ska leverera era vallöften.

Det var Moderaterna i Skaraborg som lovade 100 fler poliser. Skaraborgarna har inte sett de poliserna. Det är ni som ska leverera.

Under förra mandatperioden satsade vi mer på rättsväsendet över huvud taget. Det sade också Beatrice Ask och rättade därmed till det som Cecilia Widegren påstod. Direkt efter valet 1994 fick vi dock ägna mycket tid åt att bara spara, även inom polisen, eftersom den borgerliga regeringen hade ställt Sverige på ruinens brant. I slutet satsade vi dock och återupphämtade det. Vi satsade 5 miljarder under förra mandatperioden, vilket är mycket mer än de 3 miljarder som Beatrice Ask säger är den största satsningen någonsin. Vi satsade alltså mer under förra mandatperioden.

Vi vill se till att polisen får 100 miljoner mer. Vi vill se till att det märks ute i verksamheten.

Det är tråkigt att ni drar ned på civilanställda och att polisen ska göra deras jobb. Det som Cecilia Widegren påstår om Skaraborg är tråkigt, nämligen att polisen inte fungerar över huvud taget. Man har inbrott till och med på polisstationen. Det sker i dagens läge när vi har en moderatstyrd regering. Er paradgren har ni misslyckats med. Det är bara att konstatera att även polisen kommer att få det bättre under Socialdemokraterna.

Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag har inga som helst problem att ta ansvar, varken i regeringen eller för mitt fögderi. Jag är rätt stolt över de insatser vi gör. Jag konstaterar dock att saker och ting tar tid.

Det kanske kommer som en överraskning för en del, men vill man ha fler poliser kan man inte anställa en massa folk hur som helst. De måste gå en särskild polisutbildning som tar flera år för att det ska finnas några som man kan anställa. Det finns en fördröjning i detta.

Om nu Socialdemokraterna är så fantastiska på att regera så är väl Göteborg ett utmärkt exempel.

Göteborg har såvitt jag vet styrts väldigt länge av starka socialdemokrater. Samtidigt har vi haft socialdemokratiska regeringar som haft ansvaret för polisverksamheten. Vad har hänt? Ja, vi har stora problem med den grova organiserade brottsligheten. Vi kan också se hur den grova organiserade brottsligheten har fått breda ut sig i delar av landet där rättsväsendet har dragit sig tillbaka. Det poliskontor som vi öppnade i Svenljunga häromveckan finns på en ort där HA har en stark förening, mitt i centrala Svenljunga. Så ser det ut, och det är väldigt allvarligt. Det som har tillförts och som Svenljungaborna absolut märker är att man nu äntligen har poliser stationerade i Svenljunga med huvuduppgift att vara i denna kommun och som patrullerar dagtid. Det fanns inte tidigare. Vi gör en medveten satsning för det första på ökad synlighet, för det andra på att mobilisera kraftfullt mot den organiserade brottsligheten.

Ett av skälen till att alliansregeringen kom till var att det fanns ett väldigt utbrett missnöje på grund av utanförskapet i Sverige. Ni hade drivit hundratusentals människor ut ur arbetsgemenskap till ett bidragsberoende. Det försöker vi vända, men konjunkturen hjälper oss inte.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 17 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Hans Stenberg har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att trygga och utveckla kriminalvårdsverksamheten i Viskan.

Regeringen gav förra året Kriminalvården ett uppdrag om lokalför-sörjning. Utgångspunkten är att anstaltsstrukturen i framtiden ska bestå av färre och större enheter.

Av Kriminalvårdens instruktion framgår att anstaltsorganisationen ska vara utformad så att den tillgodoser såväl olika behov av säkerhet som de intagnas behov av arbete, utbildning och särskild behandling. Anstaltsorganisationen ska också främja en ändamålsenlig planering av de intagnas frigivning. Antalet platser inom häktes- och anstaltsorgani-sationen ska naturligtvis fortlöpande anpassas till behovet.

Mot den bakgrunden, och med hänsyn till de nya regler med utökade möjligheter till utslussning för fängelsedömda som infördes förra året, är det naturligt att Kriminalvården ser över behovet av öppna anstaltsplatser av den typ som finns på anstalten Viskan. Klienter som tidigare var placerade i öppen anstalt kan med de nya reglerna i ökad utsträckning bli föremål för olika utslussningsåtgärder. Det är viktigt att Kriminalvården inom ramen för sitt uppdrag fortlöpande ser över vilka delar av verksamheten som kan bedrivas mer effektivt.

Min förhoppning är att Kriminalvårdens fortsatta beredning avseende behovet av öppna anstaltsplatser ska resultera i en helhetslösning som ger förutsättningar för en bra och effektiv verksamhet i Norrland. Jag kommer noga att följa Kriminalvårdens arbete.

Anf. 18 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret. Verksamheten vid anstalten i Viskan har utvecklats bra under senare tid. I dag är verksamheten huvudsakligen inriktad mot personer som är dömda för sexualbrott eller relationsrelaterade brott, exempelvis grov kvinnofridskränkning. Man har ungefär en femtedel av landets samlade platser när det gäller den typen av brott. Jag har följt verksamheten i anstalten under många år och kan konstatera att det har varit en oerhört positiv utveckling av verksamheten på anstalten under senare år. Man har i dag en väldigt hög kvalitet på det man gör. Man redovisar också mycket bra resultat.

Under förra våren inledde man en ordentlig översyn av behovet av öppna platser i Region Nord. Jag tittade på den översyn som presenterades av regionchefen i juni. Där skriver han så här: Anstalten Viskan bör behållas och rustas upp. I ett längre perspektiv är Viskan den anstalt som motsvarar de framtida kraven på öppna anstalter.

Det kändes oerhört positivt när regionchefen efter en ordentlig genomgång konstaterade att det här var den bästa öppna anstalten i hela regionen, den som man skulle satsa på. Därför kändes det som en kall-dusch när vi fick klart för oss att anstalten är akut nedläggningshotad. Motivet skulle vara att det krävs investeringar i lokalerna om man ska fortsätta med att ha verksamhet där.

Svar på
interpellationer

Det känns lite bittert eftersom det här investeringsbehovet delvis har uppkommit genom försummelser från Kriminalvårdsstyrelsen. Man har under ett antal år tecknat mycket korta hyreskontrakt och hållit tillbaka underhållet. Det har gjort att man har byggt upp ett underhållsberg. Det är ett eftersatt underhåll på verksamheten.

Däremot ifrågasätter jag starkt att kostnaden för de investeringar som behöver göras skulle bli så stor som det talas om i dag.

Risken är stor att man från Kriminalvården, för att undvika renoveringskostnaderna, lägger ned anstalten i Viskan och bortser från regionchefens bedömning om kvaliteten på de olika verksamheterna och dessutom bortser från de betydande investeringsbehov som uppkommer om man väljer att lägga ned verksamheten i Viskan och flytta den till annan ort.

Det verkar oerhört märkligt hanterat. Det är stor risk att man, bara för att man kortsiktigt vill spara på vissa investeringskostnader, får en verksamhet med klart sämre resultat som långsiktigt blir betydligt dyrare.

Jag måste fråga justitieministern: Anser justitieministern att det är rimligt med ett sådant agerande? Ska man inte från myndighetens sida tänka långsiktigt och se till kvaliteten i verksamheten?

Anf. 19 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag är väldigt glad att Hans Stenberg har tagit upp den här frågan. Jag tycker att beskrivningen av anstalten i Viskan, där man under många år har låtit bli att göra annat än kortsiktiga insatser och där underhållet har blivit eftersatt, speglar väldigt mycket hur det ser ut i kriminalvården. Vi har väldigt många anstalter som inte har fått den kontinuerliga skötsel som man borde kunna kräva. Det gör att när man behöver göra någonting blir det naturligtvis väldigt dyrt. Det är ett stort bekymmer.

Vi har mycket kriminalvårdslokaler i dag som behöver investeringar. Vi har samtidigt behov av nybyggnation därför att en del inte håller nivå vad gäller standard och kvalitet för en modern kriminalvårdsverksamhet.

Det är med tanke på långsiktigheten som regeringen ändå har gett ett mer övergripande och långsiktigt direktiv till Kriminalvården när det gäller den framtida lokalförsörjningen. Vi har bett om att med utgångspunkt i bedömningar om klienttillströmning, nya regler för utslussning och många andra saker se hur man ska klara av anstaltsstrukturen. Vi har också sagt att man bör titta på möjligheten att snarare ha större och färre enheter än många små av det enkla skälet att du får bättre ekonomi och bättre möjligheter till bra verksamhet om anstalterna inte är för små. Vi har också pekat på möjligheten till samlokalisering med andra myndigheter och över huvud taget försökt ge allmänna riktlinjer för översynen.

Jag vill ogärna, och tänker inte heller göra det, ha synpunkter på enskilda anstalter, men så mycket måste jag ändå säga att jag utgår från att man i den bedömning som Kriminalvården gör tar in synpunkter från sina chefer i organisationen. Det är klart att deras bedömningar är betydelsefulla.

Målet att vi ska nå bättre resultat i Kriminalvården är centralt. Men vi måste också klara av att få de platser och den kvalitet som man rimligen kan kräva också i framtiden. Det kommer att krävas en del förändringar

och en del nybyggnation. Det kommer också att krävas en hel del av budgetutrymmet. För att kunna göra en sådan bedömning måste vi ha ett bra underlag, och det är det arbetet som Kriminalvårdsstyrelsen utför.

Jag tror inte att det finns anledning att ifrågasätta Hans Stenbergs beskrivning av Viskan och de kvaliteter som finns där. Det är bra att de synpunkterna också lämnas in, och det är en helhetsbedömning som Kriminalvårdsstyrelsen först måste göra. Sedan kommer frågan naturligtvis också till vårt budgetarbete och annat. Där får man göra avvägningar.

Men jag är angelägen om att man ska se de specifika behov som finns i Norrland och att man ska se till kvaliteten och ekonomin där detta är möjligt trots de försummelser som har skett under många år när det gäller underhåll och investeringar i Kriminalvårdens institutioner.

Anf. 20 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Jag hoppas verkligen att det görs en ordentlig och allsidig bedömning av den här frågan. Om man gör det är jag övertygad om att Viskan vinner i sammanhanget. Det är den största öppna anstalten i regionen. Den har den överlägset bästa beläggningen enligt siffrorna för de anstalter som finns i regionen. Kvaliteten är också den överlägset bästa i regionen.

Det vore märkligt om man skulle bortse från regionchefens bedömning. Det inte utan att det slinker in en liten misstanke. Generaldirektören har varit på besök på en av de andra anstalterna i regionen. Efter det blev det tydligen en ändring i inriktningen. Så tycker inte jag att det ska få gå till. Det måste vara fakta som avgör vad som gäller.

Jag skulle vilja ta upp en annan aspekt också. Viskananstalten ligger i en liten inlandskommun – Ånge. Det är en av de absolut största arbetsplatserna på orten. Om man lägger ned den anstalten blir de här människorna – den personal som har jobbat där, varav de flesta i många år – förmodligen erbjudna jobb i Härnösand eller Östersund eller på någon annan av Kriminalvårdsstyrelsens anstalter. Problemet är bara att de ligger långt utanför pendlingsavstånd. Oftast är man två i familjen som behöver ett jobb. Ofta kan det vara svårt för den andra parten att bryta upp från sitt jobb och flytta. Dessutom kan vi tänka på hur bostadsmarknaden ser ut på de här orterna. Om man sitter i en villa är den i princip osäljbar, särskilt i dessa tider.

Om man ser detta i en anställds perspektiv upplever man naturligtvis att arbetsgivaren, staten, sviker sitt ansvar om man lägger ned anstalten. Man har en verksamhet med hög kvalitet. Personalen har gjort ett mycket bra jobb. Nu riskerar människor att förlora jobbet därför att staten har misskött det löpande underhållet av fastigheten. Det måste kännas bittert för de anställda som har hamnat i den situationen.

När det gäller krisen i bilindustrin i Västsverige har representanter för regeringen uttalat sig väldigt skarpt och tydligt om arbetsgivarnas ansvar i sådana här situationer trots att det i det fallet handlar om företag som faktiskt är konkursmässiga.

Därför vill jag fråga var arbetsgivaransvaret finns i det här sammanhanget om det skulle bli så att Viskananstalten läggs ned. Det kan ju inte bara vara privata arbetsgivare som ska ta ansvar.

Det här är en aspekt som jag tycker ska finnas med, men det är inte huvudspåret. Jag anser fortfarande att Viskan är den största anstalten med den högsta kvaliteten och den bästa beläggningen. Regionchefen har gjort en gedigen utredning och en tydlig bedömning av att detta är den enhet som man ska satsa på i regionen bland de öppna enheterna.

Jag hoppas verkligen att justitieministern noga följer ärendet och ser till att det blir sakligt hanterat framöver.

Anf. 21 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag kan försäkra interpellanten att jag följer ärendet noga. Samtidigt som regeringen ska hantera Socialdemokraternas eftersatta underhåll – för det här har pågått under många år – måste vi utveckla innehållet i verksamheten. Resultaten är ju långtifrån dem som riksdagen önskar. Det är alldeles för många som återfaller i brott generellt. Det gör att vi måste arbeta med innehållet också.

Vi måste därför å ena sidan arbeta med mycket omfattande investeringar för att vi ska få en anstaltsstandard som är bra och fungerar, å andra sidan ha resurser kvar för att utveckla verksamheten. Vi måste få fler i utbildning, få fler i arbete och ge fler möjlighet till behandling för olika typer av problem som kan vara ett skäl till eller en effekt av kriminaliteten. Vi måste se till att vi får en effektiv och bra organisation. Det är också därför vi har gett uppdraget till Kriminalvårdsstyrelsen.

Jag tror inte att vi behöver säga mer om alla fördelar som Viskan erbjuder, för Hans Stenberg gör det mycket bra. Låt mig bara säga att i ett centralt ansvarsperspektiv är just detta med den stabila och erfarna personalen någonting som talar till en orts fördel. När det gäller Kriminalvården är det oerhört betydelsefullt att ha en stabil och bra personal. Det är någonting som också värdesätts.

Men Kriminalvårdsstyrelsen måste se till helheten. Därför kan man inte lova den ena eller den andra anstalten något. På många mindre enheter som ligger på lite mindre orter finns just fördelen med personalen. Men det är många aspekter som måste vägas samman. Det eftersatta underhållet gör att kostnaderna blir stora för att hantera det hela.

Jag har som sagt inga upplysningar om enskilda anstalter, och jag kommer inte heller att ha några synpunkter på detta i det här skedet. Jag utgår ifrån att det är fakta som ska ligga till grund för den bedömning och den redovisning som Kriminalvårdsstyrelsen gör om det framtida behovet vad gäller investeringar och förändringar i Kriminalvårdens organisation.

Jag vill också säga att till skillnad från en del industrier, som interpellanten nämnde, ökar vi inom rättsväsendet antalet anställda. Den satsning som alliansregeringen gör innebär att fler får en möjlighet att bidra till ett starkare rättsväsende, vilket är alldeles nödvändigt, viktigt och bra. I den meningen tar vi naturligtvis vårt ansvar.

Men det ska också sägas att verksamheten i första hand är till för de intagna och för samhället rent allmänt. När vi gör den framtida organisationen och planerar för investeringar måste vi se både till nya regler för utslussning och annat och till verksamhetskvaliteter som närhet till boendeort och mycket annat. Det är en komplex verksamhet och en komplex uppgift som Kriminalvårdsstyrelsen har.

Men jag har lyssnat på Hans Stenbergs argument. Det är alldeles uppenbart att han är bekymrad. Det besked jag kan ge i dag är att jag nog följer det arbete som pågår och väntar på att få ett sammantaget resultat innan jag faller ett avgörande.

Anf. 22 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Allt det som justitieministern säger nu om att det är viktigt att se till kvaliteten i verksamheten och förbättra resultaten känns oerhört rätt för Viskans del. Man har bra utbildningsplatser, och man har i många sammanhang framhållits som ett föredöme när det gäller verksamhet riktad mot den som döms för sexualbrott eller relationsrelaterade brott.

Viskan ligger inte på en stor ort, och det kan faktiskt vara en fördel i vissa sammanhang. Det finns kommunikationer, men de är inte alltför lätt tillgängliga. Har någon dömts för relationsrelaterade brott kan det vara en fördel för den part i familjen som har blivit utsatt för våldet att man inte finns alldeles intill och lättåtkomligt.

Jag hoppas att den här debatten har gjort att ministern har fått upp ögonen ytterligare för den här situationen. Jag hoppas verkligen att ministern nog följer detta så att det blir sakligt hanterat framöver. Tittar man på de långsiktiga effekterna och bortser från kortsiktiga investeringskostnader är jag övertygad om att Viskananstalten är den öppna anstalt i Region Norr som är väl värd att satsa på i framtiden. Gör man en sammanhållen ekonomisk bedömning och en sammanhållen bedömning för att få goda resultat och kvalitet i Kriminalvården är det rätt att satsa på Viskananstalten.

Anf. 23 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag ska bara säga något kort eftersom jag tycker att jag har varit tydlig. Det är viktigt att vi får ett bra underlag när det gäller framtiden för Kriminalvårdens olika anstalter. Det uppdrag som regeringen har gett till Kriminalvårdsstyrelsen är otroligt centralt. Det handlar om brister som har tillkommit under en följd av år samtidigt som trycket på anstalterna ökar. Det handlar också om de förändringar i kriminalpolitiken som har genomförts under senare år. Det är en komplex bild.

Jag tycker att det är viktigt att framhålla att Viskan är bra, men att det också finns många andra enheter. Den helhetsbedömning som måste göras vill jag i första hand att myndigheten ska göra. Men det är klart att jag kommer att följa den här diskussionen och se vart den leder framöver. Jag vill tacka för den här diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellationerna 2008/09:57 och 87 om skolpeng och danskt riskkapital

Anf. 24 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Thomas Strand har frågat mig vad jag avser att göra för att förhindra att fristående skolor som byggs upp med skattemedel be-

traktas som en handelsvara genom att exempelvis säljas till ett investmentbolag, vad jag avser att göra för att skapa ett tydligare regelverk vid försäljning av fristående skolor samt om jag är beredd att ta initiativ till att utreda frågan om en juridisk person som fått tillstånd att starta och driva en fristående skola utan vidare ska kunna överlåta eller sälja verksamheten utan att affären först prövats av beviljande myndighet.

Marie Granlund har frågat mig om jag vidhåller mitt tidigare ställningstagande att den som vill tjäna pengar inte göre sig besvär att starta en friskola och om det är rätt att pengar delas ut till aktieägare.

Jag svarar på båda interpellanternas frågor i ett sammanhang eftersom de berör samma ämne.

Fristående skolor är en viktig del av det svenska utbildningsväsendet. De bidrar till pedagogisk förnyelse och fungerar som komplement och välbehövlig konkurrent till den kommunala skolan. Ett exempel på detta kommer från Skolverket. I en undersökning från 2005 kommer verket fram till att skolor, oavsett huvudman, som ligger i en kommun med hög andel elever i fristående grundskolor har högre kunskapsresultat än andra skolor.

Jag har i tidigare debatter redogjort för min åsikt om vinst i fristående skolor. Så länge utbildningen håller hög kvalitet kan det vara acceptabelt att skolorna också ger utdelning till sina aktieägare. Men kvalitetskravet är det väsentliga. Det är just för att öka kvalitetsgranskningen som regeringen har skapat Statens skolinspektion. Resurserna för inspektionen har dessutom fördubblats, och i den nya skollagen avser regeringen att skärpa sanktionerna mot skolor som inte håller tillräckligt god kvalitet.

Vad gäller Thomas Strands tredje fråga innehåller skollagen redan i dag en bestämmelse om övertagande av fristående skola. Den som vill överta verksamheten från en annan ägare måste ansöka om fortsatt godkännande eller förklaring om fortsatt rätt till bidrag. Sådana ärenden ska prövas av Statens skolinspektion.

Anf. 25 THOMAS STRAND (s):

Herr talman! Jag vill först tacka utbildningsministern för svaret. Jag tycker kanske att det är ett kortfattat, rent av lite tunt, svar. Det är ändå två interpellanter som har ställt frågor till utbildningsministern. Nu hoppas jag att utbildningsministern vill utveckla sitt tänkande i de kommande inläggen.

Bakgrunden till min interpellation är att den första svenska friskolekoncernen nu har sålts till utlandet. Det är det danska investmentbolaget Axcel som nyligen köpte friskolekoncernen John Bauer Organization AB med totalt 29 svenska gymnasie- och komvuxskolor. Tillsammans har koncernens skolor runt 11 000 elever samt 1 000 lärare och övrig personal.

Köpeskillingen hålls hemlig, som vid andra storaffärer, men John Bauer-koncernens ägare kände sig nöjd med affären. Enligt Jönköpings-Postens källor är det rimligt att tänka sig att det danska investmentbolaget betalade omkring 400 miljoner kronor för friskolekoncernen. Jönköpings-Posten avslöjar också att köpet skedde i grevens tid. Hade affären dröjt bara några dagar hade det inte blivit en enda krona till ägaren. Den finansiella krisen hann dock inte sätta klorna i uppgörelsen. Det danska

bolaget lånade nämligen till affären, och det hade man knappast lyckats göra en vecka senare, uppger initierade källor till samma tidning.

Varför vill ett investmentbolag som aldrig sysslat med pedagogisk verksamhet eller, som de själva säger, inte har kompetens inom området köpa en friskolekoncern? Jag kan konstatera att en friskola med goda ekonomiska resultat blivit intressant som handelsvara för ett investmentbolag. Enligt TV 4-nyheternas granskning gjorde John Bauer Organization en vinst på 120 miljoner kronor år 2005 och 2006. Av denna vinst delades 40 miljoner kronor ut till aktieägarna. Av det som hittills redovisats ser jag inga andra motiv än att tjäna pengar. Det finns inget investmentbolag som köper in sig i en helt ny bransch utan att först ha kalkylerat med möjligheten att göra goda förtjänster.

Investmentbolaget har inte heller några långsiktiga planer för sitt ägande eftersom man uppger att en ägarhorisont inte ska vara mer än sju år. Under denna relativt korta period måste verksamhetens avkastning öka kraftigt för att motsvara betalningen för förvärvet samt bygga upp värden för nästa överlåtelse. Så långt har det alltså gått. Elever och skolor har blivit handelsvaror, och utbildning har omvandlats till vilken vinstverksamhet som helst.

Nu tycker utbildningsministern att ”så länge utbildningen håller hög kvalitet kan det vara acceptabelt att skolorna också ger utdelning till sina aktieägare”. Det svaret är rätt intressant. Den logiska konsekvensen av det resonemanget blir ju att om en utbildning håller låg kvalitet är det inte acceptabelt med vinstutdelning till aktieägare. Då blir frågan: Hur ska utbildningsministern reglera detta? Ibland är det okej med vinstutdelning och andra gånger är det inte det. Den frågan skulle jag gärna vilja att utbildningsministern svarar på.

Anf. 26 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Först skulle jag vilja tacka utbildningsministern för svaret, även om det är något minimalistiskt.

Antalet friskolor ökar nu kraftigt, eller rättare sagt: Det exploderar. Jag skulle vilja säga att friskolorna är en väldigt viktig del av det svenska skolsystemet, men det krävs krafttag mot de avarter som briserar. Det här gäller allt från fundamentalistiska trossamfund som har rätt att starta fristående skolor till väl fungerande skolor som i moderatstyrda kommuner har skänkts till privata intressen trots lärares, föräldrars och elevers vädjan.

Ett annat fenomen som nu växer i Sverige är skolor som vinstmaskiner. För oss socialdemokrater kan aldrig skolan vara en del av marknads ekonomin. Det är ingen vara som vi säljer på en marknad. En skola är inget företag som producerar bara för maximal vinst. Skolan är en del av samhället som vi har valt att finansiera tillsammans via våra skattepengar.

Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera att de resurser vi valt att sätta av gemensamt till våra barns skola i stället ska gå till enskilda aktieägare. När de bestämmelser som nu finns om fristående skolor utformades kunde man inte förutse den utveckling som äger rum i dagens Sverige med allt fler koncerner och aktiebolag som driver fristående

skolor. Någon översyn av lagstiftningen om fristående skolor har inte gjorts med avseende på dessa förhållanden.

Därför tillsatte den dåvarande socialdemokratiska regeringen 2006 en utredning för att se över hur man skulle kunna stoppa vinstuttag från skolor. Skolorna skulle tvingas att plöja ned all eventuell vinst i verksamheten. En internationell utblick visar också att våra nordiska grannländer har det på det sättet på samma sätt som Belgien, Luxemburg och Nederländerna.

Något av det första som den borgerliga regeringen gjorde när den kom till makten var emellertid att lägga ned utredningen. Regeringen ansåg inte att den behövdes eftersom man sade att det var så få friskolor som går med vinst, eller som Jan Björklund, dåvarande skolminister, nu utbildningsminister, uttryckte det: Den som vill tjäna pengar göra sig icke besvär att starta en friskola.

Men verkligheten borde ha kommit i kapp också den borgerliga regeringen. Under senare år har svensk friskola utvecklats till en miljardindustri. Enligt Sveriges Televisions nyhetsprogram *Rapport* den 20 oktober har en tredjedel av Sveriges bolag som drev friskolor 2007 valt att ge utdelning på bolagets aktier. Totalt 84 miljoner kronor delades ut under förra året. Exemplet visar också att vinstintresset har fått till följd att skolor drar ned på lärarledd undervisningstid, inte tillhandahåller tillräckligt med praktiktid med mera.

Mina frågor, precis som för ett år sedan, till Jan Björklund är: Vidhåller utbildningsministern sitt tidigare ställningstagande om att den som vill tjäna pengar inte göra sig besvär med att starta en friskola? Är utbildningsministerns ställningstagande också att det är rätt att tjäna pengar på skolor, pengar som borde gå till eleverna i stället för att delas ut till enskilda aktieägare?

Anf. 27 DAN NILSSON (s):

Herr talman! Jag tänkte ta upp ett litet exempel här, men innan jag gör det vill jag bara poängtera en sak. Även om jag inte är lika positiv som utbildningsministern är till friskolorna om jag tolkar det hela rätt har jag väl ändå sett att det finns vissa poänger med vissa friskolor som har en viss pedagogisk inriktning.

I somras såldes Östra Akademin i Västervik till friskolekoncernen John Bauer. John Bauer, har vi redan fått höra här, har flera verksamheter runt om i landet, bland annat i Kalmar och Växjö. Totalt finns det på 27 orter och har ca 10 000 elever.

Efter övertagandet av Östra Akademin har koncernen, som vi också har hört, sålts vidare till det danska investmentbolaget Axcel. Jag anser att ett investmentbolag som inte har någon som helst erfarenhet av att bedriva skolverksamhet ser köpet enbart som en bra placering. Precis som Thomas Strand sade här tidigare är köpeskillingen hemlig, men ägaren till John Bauer-koncernen har meddelat att han var nöjd med den uppgörelse som hade gjorts.

Under 2005 och 2006 fick koncernen totalt 1,8 miljarder i anslag från de kommuner där den är verksam. Av dessa användes 1,7 miljarder, och 120 miljoner plockades ut i vinst. Det här var skattepengar som var avsedda för enskilda elever och undervisning som flyttades över till aktieägarna.

Jag anser att det är felaktigt att pengar som är avsatta för våra barns skolgång i stället försvinner rakt ned i privata affärsmäns fickor. Det kan inte vara avsikten med friskolorna att kommunala skattepengar ska användas för spekulation och berika dem som redan har tillräckligt.

Det är bara att konstatera att friskolorna har blivit som vilken annan affärsverksamhet som helst. Försäljningen av John Bauer-koncernen är ett alldeles tydligt exempel på detta. Varför skulle annars ett danskt investmentbolag gå in och investera i en svensk friskola?

Jag vill passa på att fråga utbildningsministern om kommunernas ansvar vid etablering av friskolor och om han tycker att det regelverk som gäller i dag är tillräckligt.

I svaret tidigare refererade utbildningsministern till en utredning som Skolverket har gjort. Jag tror att man kan tolka den på andra sätt än att bara se att studieresultatet är högst där det finns många friskolor.

Anf. 28 ANDREAS NORLÉN (m):

Herr talman! Orsaken till att jag begärde ordet i den här debatten är att jag i går träffade en grupp företagare i Linköping, min hembygd, för att diskutera företagsklimatet. De sade till mig, när vi satt och resonerade: Vi måste bli bättre på att förklara varför vinst är så viktig för varje företag. Vi måste bli bättre på att förklara varför vinst är nödvändig för att utveckla en verksamhet men också varför det är rätt att en företagare som lägger ned kraft, tid, engagemang och kreativitet för att skapa och utveckla en verksamhet och en företagare som riskerar sitt kapital för att bygga upp en verksamhet har möjlighet att tjäna pengar på sin verksamhet genom att tillgodogöra sig en del av vinsten.

När man deltar i den här debatten inser man hur rätt de här företagarna hade. För vad handlar den här debatten, som utgår från utbildningsministerns utmärkta svar på de här båda interpellationerna, om? Jo, den handlar om att Socialdemokraterna vill misstänkliggöra företagare och företagande. De vill måla upp bilden av rovgiriga företagare som försöker sko sig på skattebetalarnas bekostnad.

Herr talman! Vi känner igen den här debatten från varje deldebatt under den utveckling av välfärdsverksamheterna mot ökad mångfald som vi har haft under de senaste 20 åren i Sverige. Socialdemokraterna vill inte och tycker inte om, men de tvingas till reträtt efter reträtt. Nu agiterar de inte längre mot fristående dagis med den hätskhet vi såg på 80-talet. Nu agiterar *en del* socialdemokrater inte mot friskolor som företeelse. Vi hörde föregående talare här generöst säga att han ser vissa poänger med vissa friskolor. Det är ett stort steg framåt.

Nu försöker oppositionen i stället hitta andra angreppsvinklar. Nu är det friskolornas ägare som attackeras. För tänk så hemskt det är, herr talman, om de här ägarna driver en verksamhet som är så bra att många elever vill gå där och få sin utbildning där, en verksamhet som samtidigt drivs så effektivt att det blir pengar över!

Man kan tycka att Socialdemokraternas upprördhet borde vara lika stor över till exempel de byggföretag som bygger våra barns skolor med våra gemensamma skattemedel. De byggföretag som kommunerna anlitar ägs ofta av internationellt verksamma koncerner. När jag tänker på saken, herr talman, borde det egentligen vara ännu hemskare att byggföretagen tjänar pengar genom kommunernas skattemedel. När det gäller

byggtjänster har vi nämligen fri prissättning i riket. När det gäller friskoleersättningen regleras den i lag, och den bestäms av kommunen.

Man får säga att det är en större prestation att vara effektiv och få lite pengar över när man driver en friskola än när man driver ett byggföretag eftersom friskolorna inte har förmånen av fri prissättning, vilket byggföretagen alltså har. Frågan till Socialdemokraterna blir: Hur vill ni begränsa byggföretagens möjligheter att ta ut vinst när de bygger kommunala skolor, för det är väl inte rätt att de får sko sig på våra skattemedel?

Anf. 29 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Varför har Sverige som land sedan mitten av 1990-talet utmärkt sig genom att ha en fullständig explosion i utvecklingen av fristående skolor? Varför valde fler och fler föräldrar för varje nytt år bort den offentliga skolan just under de tolv år som Socialdemokraterna styrde Sverige? Varför valde folk bort den skola som Marie Granlund och Ibrahim Baylan och Ingegerd Wärnersson styrde över? Varför har folk velat välja alternativa skolor? Dessa frågor tycker jag är de verkligt viktiga att ställa i sammanhanget.

Varför är folk så missnöjda med den offentliga skolan och den skolpolitik som förts i Sverige? Det är nämligen bakgrunden. Det är inte så att en friskola med automatik, bara genom att etablera sig, blir framgångsrik, får många elever och skapar ekonomiska vinster. Friskolorna får det genom att erbjuda något som föräldrar tycker att den kommunala skolan inte erbjuder.

Jag tror att det finns friskolor som är mycket bra och friskolor som inte alls är så bra, det är jag helt övertygad om, på samma sätt som det finns kommunala skolor av båda sorterna. Jag tror att många föräldrar i Sverige, rätt eller fel, tror, anser, förväntar sig att friskolor är mer kunskapsfokuserade än den offentliga skolan. De tror och har föreställningen att friskolor har mer ordning och studiedisciplin än den offentliga skolan. Ibland är den föreställningen rätt, ibland är den förmodligen fel, men den finns. Det är den föreställningen som driver utvecklingen av friskolorna, alltså att många vill söka till friskolorna och väljer bort den kommunala skolan.

Jag tror inte att det finns många föräldrar som tänker att de absolut vill ha sina barn i en skola som delar ut vinst till aktieägarna. Det är inte det som är drivkraften hos föräldrarna när de söker. De söker en skola som de tror är bättre än den kommunala. De väljer bort den kommunala skolan. Det är den stora utmaningen för oss.

Vi kan naturligtvis ägna all vår kraft åt att krångla till det för friskolor, och vi kommer att krångla till det lite för dem med de reformer vi nu planerar, visst gör vi det, men det är inte lösningen på Sveriges skolproblem. Lösningen är att vi höjer kvaliteten i den kommunala skolan, att den kommunala skolan erbjuder höga kunskapskrav och god studiedisciplin så att folk inte behöver välja bort den kommunala skolan. Det är kärnan i det vi nu diskuterar.

Socialdemokraterna fokuserar på ett litet symtom, men det vi egentligen borde diskutera är varför föräldrarna vill välja dessa friskolor och varför de väljer bort den kommunala skolan. Det är den stora och viktiga frågan att diskutera, men ni fokuserar hela tiden på hur man ska begränsa de nya alternativen. Ni ger er på symtomen men inte roten.

Jag tycker att friskolor har ett antal fördelar. För det första ger det valfrihet åt föräldrar och elever. För det andra ger det, genom olika arbetsgivare som också konkurrerar om att vara goda arbetsgivare, möjligheter och valfrihet åt personalen i skolan. För det tredje ger det en pedagogisk utveckling. Några av friskolekoncernerna har en pedagogik som jag med min inställning nästan skulle beskriva som flummig men som andra skulle beskriva som något som ligger i framkant och verkligen avviker från en mer traditionell undervisning. Låt dessa olika pedagogiska former konkurrera med varandra. Jag skulle vilja säga att flera av friskolekoncernerna har ett annat pedagogiskt arbetssätt än den traditionella skolan. Om det är bra eller dåligt är inte för oss politiker att avgöra, utan det måste utvärderas; föräldrar och elever måste själva få välja.

Vi är nu på väg att genomföra ett par reformer som den förra regeringen inte orkade med. Vi kommer att i skollagen och läroplanen jämställa friskolor och kommunala skolor. Friskolor har haft ett stort friutrymme som den kommunala skolan inte har haft. Det ska naturligtvis vara samma regler. Det orkade ni inte med.

Jag vill avsluta detta inlägg – vi återkommer ju med ytterligare några inlägg – med att säga att de regler som nu gäller för aktieutdelning och för friskolor är de regler som gällde under Socialdemokraternas tolv år vid makten. Varför ändrade ni dem inte? Jag håller med om att man 1996 inte insåg utvecklingen, men visst insåg man den 2003, 2004, 2005 och 2006. Nu skäller ni på mig varje månad för att jag inte ändrar på detta. Ni hade tolv år på er att göra det. Varför gjorde ni det inte själva?

Anf. 30 THOMAS STRAND (s):

Herr talman! Till Andreas Norlén vill jag säga att det för mig är skillnad på företag och skolor. I skolor handlar det om barns och ungdomars växande och lärande som finansieras med skattemedel. I en sådan verksamhet tycker jag inte att man ska hålla på med vinstdrivande verksamhet där aktieägare tjänar pengar på små barn och elever. Det intressanta är att Tories i England, som ju är kolleger till Norlén, gärna vill importera det svenska friskolesystemet om de vinner valet. Däremot vill de inte, har de sagt, importera detta med vinstutdelning till aktieägare. Det kan vara intressant att även lyssna på kamrater i England.

Jag tycker att utbildningsministern glider undan min fråga beträffande vinstutdelning till aktieägare. Den är säkert besvärlig eftersom det sticker i ögonen att man tjänar pengar på skattemedel. Därför talar du, Jan Björklund, allmänt om friskolor och friskolesystemets fördelar. Du vet lika väl som jag att vi socialdemokrater inte säger nej till friskolor, men just nu fokuserar vi på frågan om det är rätt att vi ska använda skolor till att låta aktieägare tjäna pengar.

En komponent som tillkommer är att investmentbolag går in och köper en koncern. De kan inte något om skolor, har inte tidigare sysslat med detta, utan gör det bara för att det är en lukrativ verksamhet. Som liberal borde du inse att det är ett problem. Det är väl därför du glider undan min fråga hur vi gör med vinstutdelning till aktieägare. Jag tycker inte att det är rimligt att elever, lärare och övrig personal ska betraktas som handelsvaror som det går att tjäna pengar på. Skolor ska inte ha som mål att tjäna pengar och göra vinst.

Nu säger du, Jan Björklund, att vi inte gjorde någonting åt det under våra tolv år vid makten. Vi tillsatte en utredning 2006 som du slängde i papperskorgen och startade i stället en utredning för att se till att friskolor kunde ha rätt att överklaga storleken på kommunala bidrag. År 2006 hade vi en utredning på gång, och vi vill ha en förändring. Jag hoppas därför att du som liberal vill följa det exemplet.

Man skulle kunna jämföra med folkhögskolor som startas i Sverige. Om en organisation vill starta en folkhögskola måste den leva upp till en statlig förordning. Det handlar om att ha en demokratisk uppbyggnad, en organisatorisk stabilitet samt ekonomisk uthållighet. Om en huvudman för en folkhögskola vill frånträda eller lämna över huvudmannskapet ska Folkbildningsrådet, som fördelar statsbidragen, kontaktas för samråd innan förhandlingar med ny huvudman inleds. Det betalas heller inte ut statsbidrag till folkhögskolor som bedrivs i aktiebolagsform.

Det är väl värt att fundera på de olika skolformerna. Folkhögskolors etablering och överlämnande till andra är en bra sak att jämföra med när det gäller friskolorna. Med tanke på investmentbolaget Axcelts verksamhet och köp av en friskolekoncern har det kommit in en ny komponent i bilden som jag tycker mycket väl skulle motivera att utredaren såg över denna fråga. Hittills har utbildningsministern slagit dövörat till och viftat bort våra synpunkter.

Jag skulle gärna vilja ha svar på min fråga om vinstutdelningssystem.

Anf. 31 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Utbildningsministern försöker göra detta till en fråga om man ska ha kommunala skolor eller fristående skolor. Det är inte det som det handlar om. Båda två behövs. Snarare är det väl som så att det i dag är de kommunala skolornas rätt att finnas till som måste garanteras.

Varför har det då blivit så? Utbildningsministern var själv inne på det. Jag har en något annorlunda förklaring. Under tio års tid har den nuvarande utbildningsministern i olika positioner använt all sin vakna tid till att svartmåla svensk skola. Mopeder i klassrummen hade man på valaffischerna. Allmän oro, kaos, de värsta ordningsproblemen i hela världen och så vidare – det har svenska folket matats med varenda dag. Dessutom tillkommer att de svenska friskolorna säkert har de mest generösa reglerna vad gäller resurstilldelning i hela världen. Det tror jag är två bra förklaringar till explosionen avseende fristående skolor.

Vinstmotivet är också en del i detta. Man kan tjäna pengar. Till Andreas Norlén skulle jag vilja säga att en grundläggande kurs i marknadsekonomi kanske hade varit någonting att ta till sig. Det är lite skillnad på hur man tjänar pengar. De fristående skolorna har fri dragningsrätt. Man får en summa oavsett vad man gör. Men vinst ska faktiskt vara kopplad till risk. Det är så det går till i marknadsekonomi. Vad finns det för risk när man startar en fristående skola? Man har fri dragningsrätt på pengarna.

Vi tycker att det är bra att det finns fristående skolor. Men vi tycker att vi skulle kunna göra som era partikamrater i Danmark, Finland och länder på kontinenten. Där säger man att fristående skolor är bra, men att vinst inte hör hemma där. Går någonting med överskott som är jättebra ska det tillbaka till eleverna, till barn och ungdom, inte till enskilda aktieägare. Så resonerar era partikamrater i land efter land, men inte här i

Sverige. Det är det vi tycker är väldigt sorgligt. Vi är alldeles övertygade om att vinstmotivet både driver på en explosion och ibland inte tillgodoser behoven.

För ett litet tag sedan var det stora rubriker i tidningarna om fristående skolor som vägrade att ta emot handikappade barn. Man ansåg att det var för besvärligt. Det var en uppgift för de kommunala skolorna, sade man. Det ska då också sägas att de fristående skolorna under förra året delade ut 84 miljoner i vinst.

Barnen är någonting annat än spik. Vi avsätter gemensamma resurser till en gemensam skola. Den ska vi verkligen värna och förbättra. Jag beklagar att utbildningsministern lade ned den utredning som hade kunnat få till stånd en bättre ordning inom skolans värld.

Det kanske är som så att bidragen är för höga? I så fall skulle de pengarna behövas bättre någon annanstans, om man kan dela ut så pass mycket pengar.

Jag skulle också vilja fråga utbildningsministern: Finns det något tak för kvalitet? Är det inte som så att oavsett hur bra en skola är skulle den kunna bli ännu bättre? De pengar som man delar ut till enskilda aktieägare borde självklart gå tillbaka till eleverna. Det är så skattebetalarna har resonerat när man varit med och betalat sin skatt. Det ska gå till barn och ungdom.

Anf. 32 DAN NILSSON (s):

Herr talman! Andreas Norlén jämförde skolorna och våra barn med byggföretag. Jag tycker att sådana jämförelser är direkt stötande. Vi hade en ungefär likadan diskussion i min hemkommun, där den borgerliga majoriteten sade ja till i stort sett alla etableringar av friskolor. Socialdemokraterna ville reglera på grund av att elevunderlaget sviktade. Då anförde man ungefär samma resonemang som Andreas Norlén gjorde här. Man jämförde det med handeln och butiker som etablerats i kommunen; då lade man sig inte i. Jag tycker att det är väldigt hemskt att få höra sådana jämförelser.

Detta resonemang bygger på att den borgerliga regeringen och majoriteten i riksdagen inte är främmande för att det har blivit en barnens marknad. Det är barnens marknad som utvecklingen har lett till, med friskoleetableringen och ett starkt vinstintresse som driver på hela tiden.

Ett annat problem som jag ser har eskalerat med friskoleetableringar i kommunerna är att mer och mer pengar används till att locka våra barn. Kommunerna har också blivit tvungna att ta till det här. Jag tycker att det är tråkigt. Pengar används till massiva reklamkampanjer. Man ska locka eleverna med gratis datorer och allt vad det är. Visst, det finns väl vissa poänger med delar av det, men det är skattepengar som går till att bedriva de här kampanjerna. Det tycker jag är felaktigt. Pengarna ska gå till utbildning; det är det som är grunden.

Anf. 33 ANDREAS NORLÉN (m):

Herr talman! Här har vi fått höra sanningarna minsann! Det finns skäl att reflektera något över en del av det som har sagts.

Jag konstaterade i mitt tidigare inlägg att Socialdemokraterna egentligen inte är speciellt förtjusta i mångfald och valfrihet i välfärdsverksamheten. Marie Granlund säger visserligen att hon tycker att friskolor är en

del av skolväsendet, men sedan får vi höra Dan Nilsson ta till storsläggan. Han tycker att det är hemskt att höra att det kan vara bra med friskoleetableringar, att det är hemskt att göra jämförelser och tala om någonting i stil med fri etableringsrätt. Vi får höra om en barnens marknad som har blivit förfärlig efter eskalerande friskoleetableringar.

Vad handlar det här om egentligen? Vad är det för diskussion vi har? Det senaste inlägget var i princip ett grundskott mot hela friskoleidén. Vad är det som har hänt inom svenskt skolväsende under de senaste 15 åren? Jo, det är att barnen tillsammans med sina föräldrar har fått möjlighet att välja mellan olika skolor. Det är det som är den stora frihetsreformen inom svenskt skolväsende, en frihetsreform som också har lett till en utveckling av verksamheter, pedagogik och kvalitet. Det får vi höra är en hemsk barnens marknad, när barnen och deras föräldrar har valfrihet. Det är onekligen att ta till den retorik som jag trodde att vi hade lämnat bakom oss på 80-talet.

Det är viktigt att ge en liten sakupplysning också. Det kan i debatten låta som att om investmentbolag som inte kan något om skolor köper in sig tar de över ledningen av verksamheten, så att direktörerna börjar stå i klassrummen och vifta med pekpinnen. Så är det givetvis inte. Ledningen av skolorna kvarstår självfallet hos dem som har pedagogisk kompetens.

Anf. 34 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag ska erkänna att jag inte tycker att det är en vetenskaplig sanning exakt hur de här lagparagraferna ska se ut. Jag har samma attityd som några av debattörerna när det gäller att de regler som fanns när 1 procent av Sveriges elever gick i friskolor kanske inte är riktigt ändamålsenliga när 15 procent gör det, eller ännu fler i våra storstäder. De måste ses över. De är inte givna en gång för alla. Jag håller med Marie Granlund om att det på det område vi nu diskuterar sker en utveckling som nog inte förutsågs en gång i tiden. Vi måste fundera över det. Jag håller med om det. Jag har inga svårigheter med att säga att vi måste grunna på det.

Ni låter otroligt tvärsäkra. Ni låter som vänsterpartister ungefär när ni står här och debatterar mot mig. Men jag antar att ni också grunna på hur det ska gå ihop att vara för friskolor och valfrihet och samtidigt sätta gränser för hur konkurrensen ska få gå till. Om man extrapolerar det ni säger måste man i princip förbjuda friskolor. "Barnens marknad" kallar ni det för när föräldrarna väljer. Men har man den retoriken kan man inte landa i någonting annat än att vi då måste återgå till att kommunerna placerar alla barn, så att ingen valfrihet finns kvar. Det vill ni dock inte, uppfattar jag det som.

Det finns ett antal frågor att fundera över i de här sammanhangen. Jag skriver i svaret att jag tycker att det är problematiskt om en friskola i form av ett aktiebolag gör en aktieutdelning samtidigt som kvaliteten är låg. Det tycker jag inte är acceptabelt.

När jag skriver det ligger det i sakens natur att vi grunna på hur vi ska kunna möta detta. Statens skolinspektion bör se det som en försvårande omständighet när man granskar en skola om det är låg kvalitet och de samtidigt tar ut aktieutdelning.

Man får passa sig så att man inte som ni gör tar i så man kräks i argumentationen när man dömer ut hela valfriheten. Vinst är inte alls vad

Marie Granlund säger. Hon säger att allting är gratis när man startar skolan och att man inte tar någon risk. Det kan bara vara vinst, säger Marie Granlund.

Jag tror att vi kommer att se framför oss situationer där friskolor går i konkurs de närmsta åren. Det är en jätterisk nu när elevkullarna går nedåt på gymnasiesidan att starta friskolor där. Jag skulle vilja säga att det är så.

Jag ser att Marie Granlund lyssnar. Inkomsten till en friskola kommer av att man har elever som genererar skolpeng. Men innan man har några elever måste man ha en skollokal, en skolbyggnad och en viss personalstab anställd. Det genererar kostnader innan man har några intäkter över huvud taget.

Får man sedan inte tillräckligt mycket med elever går det med förlust. Det är klart att ägaren till en friskola tar en risk. Det är självklart. De är klart att de koncerner som bygger upp flera friskolor runt om i landet, letar byggnader och annat, och först hyr dem, köper och investerar innan de har några elever tar en risk.

Det kan gå med vinst, men det kan också gå med förlust om man inte får tillräckligt mycket mer elever jämfört med den personalstab man har anställt. Det är självklart att det finns en ekonomisk risk i detta.

Det är precis de argument som har framförts här i debatten. Sådillvida är det som vilket företag som helst. En ägare är naturligtvis inte beredd att investera resurser om det enda alternativet som står till buds är att man kan få gå med förlust. Man måste också kunna ha en utsikt om att få en ekonomisk vinning om man ska riskera pengar.

Jag tycker att friskolor ska få gå med vinst, och de ska också få ta ut en aktieutdelning. Men jag ser det som problematiskt om man tar ut utdelning när kvaliteten är för låg. Det vill jag säga.

Det gjordes några internationella referenser som inte var helt riktiga. Jag mötte företrädare för den brittiska regeringen. Det är faktiskt era partikamrater, ni som är interpellanter här. De är mycket nyfikna på detta. Friskolor har man i Storbritannien sedan mycket lång tid, eller privatskolor.

Vad man funderar på är ett vouchersystem, ett skolpengssystem, där skolor också ska få gå med vinst. Den diskussionen förs också i det brittiska Labourpartiet. I Danmark förs också diskussioner, och man sneglar på den svenska modellen.

Mitt råd till dem är: Titta gärna på modellen. Men man ska inte kopiera den rakt av. Jag håller med om att det finns regler som kanske måste ses över när friskolesystemet i dag är så omfattande jämfört med hur det var när reglerna infördes en gång i tiden.

Anf. 35 THOMAS STRAND (s):

Herr talman! Det var intressant att Jan Björklund kom till min fråga angående hög kvalitet och låg kvalitet. I det skrivna svaret resonerar utbildningsministern om att om det är hög kvalitet är det acceptabelt med vinstutdelning. Konsekvensen blir att om det är låg kvalitet är det inte det.

Jag tolkar det som att det ändå är en problematisk fråga, precis som utbildningsministern sade. Det är vad det handlar om. Det handlar inte

*Svar på
interpellationer*

om friskolesystemets vara eller icke vara. Vi har friskolor i Sverige. Utbildningsministern vet att vi socialdemokrater inte vill riva upp det.

Däremot är vi väldigt tveksamma till aktieutdelningar till ägare. Att en verksamhet ska gå med vinst och överskott är väl självklart. Vi kan inte bedriva förlustverksamhet. Men man måste ha tydliga spelregler för vad vinsten och överskottet ska gå till. Vi säger att det ska gå tillbaka till verksamheten.

Jag har själv ett förflutet med många år i folkbildningsverksamhet. Vi är icke-vinstdrivande där. Det skapar motivation, engagemang och aktivitet utan att man drivs av eget vinstintresse, eftersom man tror på idén. Det är den viktiga frågan.

Jag hoppas att den här debatten ändå leder frågan framåt om den tanke vi hade i utredningen. Är det inte dags för utbildningsministern att fundera på: Hur ska vi hantera vinster och överskott bland fristående skolor?

Om utbildningsministern lägger örat till marken kommer han att höra att det är många svenskar som är upprörda över vinstutdelningar från deras barns skolor till aktieägare. Det är en viktig fråga för många svenskar.

Jag har mött många väljare, och inte bara s-väljare, utan även väljare som röstar på utbildningsministerns parti. Man är upprörd över att vinster går till aktieägare.

Anf. 36 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Det andra inlägget av utbildningsministern var något mildare. Man hade kunnat hoppas att den borgerliga regeringen hade velat sätta sig ned för en blocköverskridande överenskommelse. Det är som utbildningsministern och också jag själv sade tidigare. Man kan inte använda samma regler nu när det är en sådan friskoleexplosion som när det bara fanns ett par procent friskolor i Sverige.

Det här måste vi se över. Jag kan förstå att det är svårt att få med sig alla partier bakom det. Jag förstår att det är svårt att få med sig Kristdemokraterna när det gäller att Plymouthbröderna får starta skola och sådana typer av fall. Jag förstår att det är svårt att få med sig Moderaterna, vars kompisar slumpar bort skolor i Täby och Nacka mot föräldrars, lärares och elevers inrådan. Men vi måste göra någonting. Det som håller på att hända är allvarligt.

Jag har besökt små, fantastiska friskolor som gör ett enormt jobb. De är i dag otroligt rädda för de stora koncernerna, att de ska bli uppätta och förlora sin särart och sin särprägel. Vi måste hitta system där vi kan kombinera valfrihet och mångfald. Men det måste också vara ett rättvist system.

Rättvisa kan inte vara att de pengar som vi skattebetalare har avsatt till barns och ungdomars utbildning ska hamna i fickorna hos enskilda aktieägare. Någonting är fel i systemet om man kan dela ut 84 miljoner kronor till enskilda aktieägare.

Är utbildningsministern beredd att ta tag i denna fråga om vinst i skolan?

Anf. 37 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Frågan om friskolors villkor hanteras i det skollagsarbete som pågår. Denna fråga inklusive frågan om alla andra regler hanteras i det arbetet. De kommer att adresseras i arbetet med en ny skollag.

Jag tycker inte att vinstutdelning ska förbjudas i skolverksamhet. Den som försöker att ge sig på det kommer att hamna i rätt stora svårigheter. Den socialdemokratiska regeringen hade inte bara en utredning på senare tid. Det fanns en tidigare utredning i slutet av 90-talet som utredde samma frågeställning.

Den utredningen under Sven-Åke Johanssons ledning kom fram till att det i praktiken är väldigt svårt att förbjuda det. Har man en verksamhet kan man alltid bilda ett fastighetsbolag, hyra av sig själv och ta ut vinsten den vägen. Det finns otroligt många sätt att kringgå det. Det är det ena.

Det andra är att om man förbjuder utdelning kommer man att få mycket färre aktörer på området. De som verkligen har resurser att göra investeringar gör inte det om det inte finns åtminstone en liten utsikt till ekonomisk utdelning.

Om man bara kan få gå med förlust kommer viljan att investera att gå ned väldigt kraftigt. Jag tror inte på tanken att förbjuda utdelningar. Däremot är jag bekymrad över om ägare till friskolor tar ut utdelningar samtidigt som verksamheten håller låg kvalitet.

Har verksamheten hög kvalitet, och alla som granskar den finner att den har hög kvalitet och föräldrar och elever är väldigt nöjda, har jag svårt att förstå varför vi ska förbjuda den verksamheten.

Ni är för militanta och dogmatiska. Ni sitter för mycket fast i gamla dogmer. Om det däremot finns faktiska problem är jag beredd att adressera dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2008/09:62 om arbete för hållbar utveckling i förskola och skola

Anf. 38 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Peter Hultqvist har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder, utöver att följa Skolverkets arbete, för att driva på och aktivt stimulera till arbete på temat ”Att lära för hållbar utveckling”.

Av mitt svar till Peter Hultqvist den 8 oktober 2008 framgår att regeringen tar frågan om lärande för hållbar utveckling på allvar. Vi har valt att ge Statens skolverk i uppdrag att överta de uppgifter som Myndigheten för skolutveckling hade inom området. Utbildning för hållbar utveckling är också ett genomgående tema i den svenska Unescostrategin under perioden 2008–2013.

Som Peter Hultqvist vet genomfördes en omorganisering av skolmyndigheterna per den 1 oktober 2008 när Skolverket övertog arbetsuppgifter från Myndigheten för skolutveckling. Att i detta läge när Skolverket haft ansvar för frågan i knappt två månader utvärdera hur myndigheten fullföljer enskilda uppdrag är inte motiverat eller meningsfullt.

Som jag sade i mitt förra svar är min avsikt att följa hur det nya Skolverket arbetar med frågan innan jag återkommer med förslag till åtgärder.

Jag kan emellertid försäkra Peter Hultqvist att regeringen anser att frågor om hållbar utveckling är viktiga. Det finns ett stort intresse från lärare, rektorer och inte minst från elever i frågor som dessa. Regeringen har bland annat tagit initiativ till en kraftfull satsning på fortbildning av lärare, det så kallade Lärarlyftet, i syfte att stärka lärares ämne-teoretiska och ämnesdidaktiska kompetens. Det är Statens skolverk som genomför fortbildningen utifrån de önskemål och prioriteringar som huvudmännen har.

Anf. 39 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Tack för svaret!

Klimatförändringarna påverkar i djupet människans livsförutsättningar. Ett livsstils- och konsumtionsmönster har i mycket allvarlig mening påverkat jordens framtida utveckling på hela vår planet. Vi upplever nu isar som smälter vid polerna, höjda vattennivåer, höjd medeltemperatur, snabba väderomslag, kraftiga stormar som påverkar hus, hem och infrastruktur samt andra levnadsförhållanden. Kraftiga översvämningar och skyfall är andra fenomen. Rovdrift på naturtillgångar, skövling av regnskogar och utsläpp i atmosfären hör till det som successivt skapar en situation som rubbar balansen i det ekologiska systemet.

Den här allvarliga utvecklingen har lett till att FN uppmärksammat arbetet med hållbar utveckling. Vid toppmötet i Johannesburg 2002 uttalade man att utbildning på alla nivåer är nyckeln till hållbar utveckling. FN:s generalförsamling har dessutom förklarat 2005–2014 som ett särskilt FN-årtionde för att främja utbildning för hållbar utveckling. Precis som ministern säger har Unesco getts en viktig roll för att stimulera arbetet.

I Sverige drev den förra socialdemokratiska regeringen ett aktivt arbete för att stimulera projekt som hade med hållbar utveckling att göra inom utbildningssystemet. Man byggde en organisation med lärare, lärarutbildade förskollärare, universitetslärare och annan personal. Det här nätverket omfattar ca 150 personer och är ett av många nätverk på området. Det här har lett till att förskolor och skolor miljöcertifierats. Internationellt har den svenska skolan uppmärksamrats mycket positivt för sitt arbete med utmärkelsen Förskola och Skola för hållbar utveckling. Inom nätverket upplever man i dag en stark tveksamhet till både regeringens ambitioner och Skolverkets förmåga när det gäller att driva och stödja arbetet. Oavsett ministrers nu välvilliga uttalande upplever man det så.

När ansvaret nu har lämnat Myndigheten för skolutveckling och övergått till Skolverket är förhållandet sådant att en person på en 60-procentstjänst, det vill säga lite mer än en halvtid, har ansvaret för de här viktiga frågorna. Är det rimligt och realistiskt att tro att Skolverket kan vara en drivande kraft med en sådan minimal tjänst? Har ministern information om detta? Har du funderat över denna del?

Utbildningssystemet med sin stora genomslagskraft kan vara en verklig kraft för att påverka attityder, skapa medvetande, långsiktigt bidra till en förändring i företag och offentlig sektor när det gäller att skapa ett hållbart samhälle både ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Om det ska vara möjligt krävs det en tydlighet. Ministern är en viktig person i det

sammanhanget. Ledande tjänstemän inom departementet är viktiga personer. De som arbetar inom skolan måste känna att stödet finns ända från toppen. I dag känns det som att det finns ett engagemang underifrån men ett vakuum i toppen.

Hur ofta har Jan Björklund talat om just hållbar utveckling och skolan som ett medel i det arbetet? Hur många tal i ämnet har Jan Björklund producerat? Tänker ministern börja driva dessa viktiga frågor? Det finns ett stort önskemål om en ökad tydlighet på den punkten.

Anf. 40 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Arbetet i skolan med att se till att våra barn och ungdomar lär sig och blir medvetna om klimatutmaningar, miljöproblem och hur vi lever på ett för naturen och vårt klimat hållbart sätt är centralt. Ett nätverk på Myndigheten för skolutveckling är inte svaret på detta. Det är fråga om läroplaner, lärarutbildning, lärarfortbildning, biologiämnet, de naturvetenskapliga ämnena, samhällskunskapsämnet och rader av insatser i vår svenska skola. Det är själva grundorganisationen i skolan som har till uppgift att se till att barnen lär sig dessa saker. Det är inte ett enskilt nätverk eller ett enskilt projekt som har detta ansvar utan det är en huvuduppgift för vårt skolväsen.

Peter Hultqvist ställer frågan om jag har satt mig in i hur stor andel av en tjänst på Skolverket som har ansvar för just det här projektet. Svaret är att jag inte har gjort det. Jag tänker inte heller detaljstyra det som minister. Det är inte mitt ansvar, och det är inte så samhällets styrning av skolväsendet fungerar. Vi styr genom läroplanen, där vi föreskriver vad eleverna ska lära sig. Vi styr vad skolorna ska lära ut till eleverna genom lärarutbildning och lärarfortbildning, inte genom att detaljstyra hur många procent av en tjänst på Skolverket som ska syssla med en viss sak. Det är möjligt att Peter Hultqvist styrde Borlänge på det sättet, men det är inte så den kommunaliserade svenska skolan styrs. Jag vill definitivt markera att så fungerar det inte, och så ska det inte fungera.

När det gäller exakt det projekt som Peter Hultqvist frågar om, vill jag markera att inte heller det är en fråga för riksdag och regering. Det är en fråga för Statens skolverk hur det organiseras. Statens skolverk har ett uppdrag från regering och riksdag om att mer allmänt utveckla skolan. Ibland får man preciserade uppdrag från regeringen, men det går inte att riksdagen försöker ta på sig ansvaret att säga att nu ska det öka från 0,6 till 0,8 tjänst på Skolverket och så blir några människor glada. Det kan inte fungera så. Vi styr inte på det sättet. Vi måste ha den tilltron till våra myndigheter att de avsätter de resurser de anser erforderliga.

Vi följer naturligtvis hela tiden upp hur myndigheterna jobbar med de uppdrag de har fått. Om det finns anledning att i efterhand påtala att något inte har fungerat gör vi det. Men att gå in och föreskriva exakt hur stor tjänst eller hur många personer på en skola som ska jobba med just en sak – något slags styrningsfilosofi – är mig främmande.

Frågan om hållbar utveckling är naturligtvis en av de allra viktigaste frågorna för skolväsendet och utbildningsväsendet att medvetandegöra hos våra barn och ungdomar. Det är inte i första hand ett projekt utan det är en del i skolans huvuduppdrag.

Anf. 41 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Jag tycker att ministern gör det väl enkelt för sig. Först och främst målas det upp en bild av att jag har en ambition att detaljstyra tjänster. Men jag redovisar bara ett faktaförhållande. Jag tror inte att det faktaförhållande som jag har redovisat – 0,6 tjänst, en princip som ministern hänvisade till i sitt svar – kommer att leda till särskilt mycket resultat. Det är inte heller så att andra i nätverken som har byggts upp tror på det. Det är där själva problemet ligger. När det gäller den förra regeringen hade man förtroende att de drev frågan, glödde för frågan och stod för frågan. Nu upplever man ett vakuum. Man upplever en skillnad i attityd.

Statsrådet kan stå här och prata om att det här är skolans totala uppdrag – jag håller med dig om det – men problemet är att man måste se till att få i gång processen i en djupare mening. Då tar inte ministern sitt ledarskapsansvar på den punkten på allvar. Hur många anföranden om hållbar utveckling i skolan har du hållit? Det skulle vara intressant att få veta. Om du skulle hålla ett sådant anförande skulle det vara en intressant signal till Skol-Sverige. Om du skulle hålla två sådana skulle det vara ännu mer intressant, och om du skulle hålla tre kanske man skulle uppfatta att du driver frågan. Då skulle vi komma i läget att det sker något inte bara underifrån utan att det också skulle finnas ett stöd i toppen.

Är du beredd att gå i spetsen för den här viktiga framtidsfrågan eller inte? Det är en fråga du ska ta ställning till.

Jag noterade att du i svaret hänvisade till Lärarlyftet. Det är bra att du hänvisar till Lärarlyftet. Men när Lärarlyftet planerades 2007 fanns inte arbetet med hållbar utveckling över huvud taget med i kriterierna.

De som jobbar med de här frågorna ute i den praktiska skolverksamheten riktade till och med en fråga till Regeringskansliet varför det var så. Av svaret att döma var intrycket att man antingen inte kände till det här arbetet eller djupet i det eller inte var intresserad. Jag är ändå glad att jag nu kan notera att det finns med i ministerns svar till mig. Jag tänker följa upp det så småningom och se vad det blev av ambitionerna och utfästelserna.

I Finland, som ministern ofta hänvisar till, har man tagit fram *Strategi och verksamhetsplan för fostran och utbildning i hållbar utveckling*. Det är en mycket gedigen produkt. Arbetet har letts av en generaldirektör i utbildningsministeriet. Den är väldigt genomarbetad och ger en mycket tydlig signal till hela skolvärlden i Finland. Jag tycker att det kan vara ett exempel att titta på.

När vi hade den socialdemokratiska regeringen började man ett arbete med att titta på skollag och annat i framtiden. Där började man också titta på hållbar utveckling: Hur ska det formuleras och utvecklas i skollags-sammanhang? Är ministern beredd att när han kommer med sina förslag till skollag ta med perspektivet hållbar utveckling på ett radikalt, genomgripande och markerande sätt?

En annan stor reform eller åtgärd som vi har diskuterat är gymnasieskolans förändring, och där ska ministern också komma med förslag. Kommer ministern i det sammanhanget att ta med hållbar utveckling som en ingrediens?

Sedan påminner jag om att jag skulle vilja veta: Hur många anföranden i det här ämnet har ministern hållit sedan han kom till sin position?

Anf. 42 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Inom skolan hanteras frågorna om hållbar utveckling, i den mån vi talar om miljö- och klimatfrågor, i huvudsak inom det naturvetenskapliga ämnesblocket.

Peter Hultqvist slog sig för bröstet för allt vad Socialdemokraterna gjorde. Jag kan berätta att under den tid som Socialdemokraterna styrde sjönk elevernas resultat i naturvetenskapliga ämnen i Sverige. Det är inte så mycket att slå sig för bröstet för när det gäller naturvetenskap i svensk skola för Socialdemokraterna, kan jag berätta.

Sedan säger Peter Hultqvist att Socialdemokraterna började titta på en skollag som skulle lyfta fram detta. Ja, det var väl en omskrivning. Ni höll på i sju år, och det lades inte fram ett enda förslag. Ni blev inte överens. Det kom inga förslag om ny skollag. Man utredde och utredde, och man kunde inte bli överens med Miljöpartiet. Nu ska ni tydligen bli överens med dem om en ny skolpolitik på några månader, och med Vänsterpartiet också, förstår jag. Det ska bli intressant att se vad det leder till. Men ni lyckades inte på sju år förra gången.

De naturvetenskapliga ämnena måste uppgraderas, och där är naturligtvis frågor om miljö och klimat centrala i sammanhanget. Mycket av de naturvetenskapliga ämnenas aktuella fokus handlar om dessa frågor.

Vi kommer till exempel att införa nationella prov i de naturvetenskapliga ämnena redan det läsår som nu har börjat. Det funderade aldrig den förra regeringen på.

Läroplaner och kursplaner kommer att skrivas om och bli tydligare. Också när det gäller frågor om klimat och hållbar utveckling kommer det att vara tydligare.

Detta är de viktiga styrinstrumenten. Ett projekt som drivs av en tjänsteman på en myndighet med några hundra deltagare – som säkert tycker att det är bra och som jag inte vill ringakta – är inte det som förändrar svensk skola. Det är naturligtvis när vi på bredden skriver om läroplanen, inför nationella prov och graderar upp lärarutbildning och lärarfortbildning i de här ämnena som vi verkligen förändrar på bredden för Sveriges barn och ungdomar i skolan. Det är det vi ägnar oss åt.

Anf. 43 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Kommer ministern i sitt förslag till skollag som nu är på gång att ta med frågan om hållbar utveckling på ett ordentligt och grundligt sätt? Kommer det här att finnas med när gymnasiereformen utformas? Det är två frågor som jag inte fick svar på.

Sedan är det så här. När man miljöcertifierar på en skola, när man får utmärkelsen Grön Flagg och när man får utmärkelsen Förskola och Skola för hållbar utveckling förutsätter det ett brett arbete på hela skolan med elever och lärare. Det här påverkar i stort sett i samtliga ämnen, så det är inte bara någon enskildhet för de naturvetenskapliga ämnena. Det förutsätter en helhetssyn på samhället och dess utveckling.

De här projekten är till för att engagera på ett djupare sätt, inom förskola, grundskola och gymnasium. Ministern är fast bara i den ordinarie ämnesundervisningen och visar därmed hur man på ett lite stereotypt jobbar med de här frågorna.

När man gör bedömningen om utmärkelsen Förskola och Skola för hållbar utveckling är det en helhetsbedömning, och då har man verkligen jobbat igenom det på hela skolan.

Övergripande riktlinjer, lagstiftning och inriktningar är bra, men kan man stimulera det med ett underifrånarbete med ambassadörer och hela skolor som lyfter sig i ett sådant här jobb påverkar man också attityder och åstadkommer betydligt mer i praktiken än det som ministern pratar om.

När jag lyssnar på ministern får jag faktiskt intrycket att ministern inte har besökt eller tagit del av den här typen av verksamhet i praktiken. Ministern rör sig på ett väldigt teoretiskt principiellt plan och skyddar sig bakom en sådan mur. Men ute i den praktiska verkligheten är det någonting annat som pågår.

Jag skulle faktiskt fortfarande vilja veta: Hur många anföranden i det här ämnet har ministern hållit sedan han kom till som minister? Inser inte ministern symbolvärdet och styrkan i att kunna vara en som är med och går i fronten och i bräschen i de här frågorna? På de punkterna har ministern inte svarat mig.

Anf. 44 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är lustigt att Peter Hultqvist inte själv inser det komiska i att han kräver att jag ska beordra fram ett underifrånperspektiv i frågan. Det är inte så att jag styr en myndighet och så uppstår det ett underifrånperspektiv. Det är inte det som är underifrånperspektivet.

Jag inser att vi har fullständigt olika syn på hur skolväsendet ska ledas. Jag sitter inte som minister och pekar ut ett projekt och att det ska vara en handläggare på Skolverket. Jag förstår att interpellanten styrde sin kommun på det sättet, men så fungerar det inte när man styr svenskt skolväsen.

Vi styr genom läroplaner. Vi styr genom lärarutbildningar. Vi styr genom lärarfortbildningar. Sedan gör man en del tillfälliga projekt. Det gjorde den förra regeringen, och det gör också den nuvarande regeringen ibland för att lyfta fram en viss sak. Och så jobbar man ett tag med det i projekt. Men i grunden måste naturligtvis frågan om klimatförändringar och hållbar utveckling vara en del av skolans kärnverksamhet. Det är inte ett litet projekt på Skolverket, utan det är en del i verksamheten i varje skola varje dag i Sverige, i undervisningen och i synnerhet i de naturvetenskapliga ämnena. Där satsar vi rätt så rejält, och väsentligt mycket mer framtidsinriktat än vad den förra regeringen gjorde.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2008/09:100 om Lärarlyftet

Anf. 45 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Gunilla Carlsson i Hisings Backa har frågat mig när lärare som inte har kommun eller friskola som arbetsgivare kan komma i åtnjutande av de möjligheter som Lärarlyftet ger.

Regeringen tog redan 2006 initiativ till en satsning på fortbildning av lärare, det så kallade Lärarlyftet, bland annat för att kommunerna inte har tagit sitt ansvar för att ge lärarna nödvändig kompetensutveckling.

Lärarlyftets syfte är att ge lärare möjlighet att utvecklas i sin profession. Under studierna får lärarna möjlighet att bredda och fördjupa sina ämneskunskaper. Fortbildningen är inriktad mot ämne-teori och ämnesdidaktik, men också mot annan relevant fortbildning som främjar elevernas kunskaper. Målgruppen är för närvarande behöriga lärare som har anställning hos en skolhuvudman.

Lärarlyftet är en angelägen satsning, och det har kommit ett flertal förfrågningar och önskemål om att kunna delta i satsningen från andra lärargrupper än de som nu omfattas.

Inom Regeringskansliet pågår därför ett arbete med att se över målgrupperna för Lärarlyftet, till exempel när det gäller lärare som undervisar inom ramen för entreprenadförhållanden inom skolan.

Anf. 46 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka utbildningsministern för svaret.

Jag har ställt den här frågan på grund av att det finns en hel del lärare som gärna skulle vilja bredda sina kunskaper och fortbilda sig men som tyvärr inte får ta del av Lärarlyftet på grund av att regeringen har glömt bort en del av lärarkåren. Den här bortglömda gruppen är de lärare som utför utbildning på entreprenad. Det blir för mig och för dessa lärare ett väldigt orättvist system när man från utbildningsministerns sida prioriterar bort en del av en yrkeskår på det här sättet.

Nu skriver utbildningsministern i sitt svar till mig att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att se över målgrupperna för Lärarlyftet, och det tycker jag är jättebra. Men det har utbildningsministern sagt tidigare, och det har inte hänt någonting.

Därför skulle jag vilja att ministern här i kammaren i dag, inte bara utifrån det svar som jag har fått på min interpellation utan lite mer tydligt, talar om hur det förslag som ska komma från Regeringskansliet kommer att se ut och också talar om när det kommer.

Detta har trots allt varit i gång ett tag, och de lärare som bedriver utbildning på entreprenad är också intresserade av att fortbilda sig och väntar på svaret från utbildningsministern. Du har sagt till dem att detta kommer, att ni hade glömt dem men att ni kommer att rätta till detta.

Därför skulle jag vilja att utbildningsministern här i dag i kammaren talade om när detta kommer och hur det förslaget i så fall kommer att se ut.

Anf. 47 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Hade de svaren funnits hade jag gett dem i mitt interpellationssvar.

Låt mig problematisera något om varför detta inte är så enkelt. Om en kommun handlar upp utbildning i stället för att bedriva den själv får man in anbud från entreprenörer, och det sker till en viss kostnad. Om staten i efterhand ger subvention till dem i form av att vi bjuder dem på Lärarlyftet eller liknande är det något som inte ingick i anbudsupphandlingen,

och de konkurrenter som blev utslagna har inte haft möjlighet att tillgodogöra sig detta via anbudsupphandlingen.

Det är alltså en rätt komplicerad juridisk materia. När det handlar om kommunala skolor eller om friskolor uppstår inte dessa juridiska problem. Därför är detta ingen enkel fråga, och det är därför som rätt många på Utbildningsdepartementet nu grunnar på hur det hela ska gå till.

Det går inte att lova att detta går att lösa, men som jag har skrivit och sagt i mitt interpellationssvar tittar vi på detta med positiv utgångspunkt. Vi vill åstadkomma detta. Men entreprenadupphandling bygger på att någon lämnar in ett anbud och åtar sig ett uppdrag mot en viss ekonomisk ersättning. Sedan jämförs olika anbud med varandra. Om vi då i efterhand pumpar in pengar i detta i form av Lärarlyftet, som inte var känt när anbuden lämnades in, är det inte självklart att det är i överensstämmelse med konkurrenslagstiftning och annat som gäller för entreprenadupphandlingar.

Det är alltså en komplicerad juridisk materia, och det är därför ärendet dröjer. Jag kan inte lova att det kommer eller hur det kommer att se ut, men som jag säger jobbar vi med det. Min utgångspunkt är att vi ska försöka rätta till detta. Men det är inte givet att det går.

Anf. 48 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Herr talman! Det är kanske ett problem att lösa detta. Det vågar jag inte svara på. Men du har tidigare sagt till de här lärarna att ni kommer att lösa detta och att ni tycker att det är viktigt. I ditt svar säger du att arbete pågår på Regeringskansliet. Då hoppas jag att man ändå hittar en lösning ganska snart.

Någon sade till mig att de utbildningsföretag som driver vuxenutbildning – till exempel på entreprenad – har möjlighet att själva söka pengar för Lärarlyftet, alltså till fortbildning för sina lärare. Det har jag inte hört tidigare, men ministern kanske kan tala om för mig här i dag om det stämmer att entreprenörerna har möjlighet att göra detta. De jobbar ju med vuxenutbildning och annan utbildning precis som andra utbildningsanordnare ute i kommunerna. Det är så det ser ut på många ställen. Då är det synd att man inte möjliggör för lärarna att utbilda sig på samma villkor som andra lärare som har andra huvudmän.

Jag har en annan fråga som det skulle vara intressant att få ett svar på. Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att vi har utbildade lärare ute på skolorna. Vi tycker också att man från statens sida eller gemensamt med kommunerna kunde ta ett större ansvar för att se till att alla de lärare som har anställning i skolan och som inte är behöriga får möjlighet att fortbilda sig och utbilda sig till lärare. Vad säger utbildningsministern om det förslaget?

Anf. 49 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är en helt annan fråga än den som ställdes i interpellationen. För lärare i kommunala skolor och friskolor är det en del i Lärarlyftet – eller i en angränsande del – att de som är obehöriga men ändå är anställda ska kunna utbilda sig till behöriga lärare.

Man måste dock hålla tungan rätt i munnen här. Om man är 19–20 år och går in på en lärarutbildning söker man studielån för att utbilda sig i fyra fem år. Om då den som redan har en anställning skulle få utbildningen betalad blir det mycket orättvist och ojämnt. Ingen kommer att vilja gå lärarutbildningen på vanligt sätt om man får betalt för att gå den om man har en anställning. Därför får man akta sig när man konstruerar de här systemen, så att man inte suboptimerar.

När det gäller entreprenadskolor finns ytterligare en aspekt på det. Det är just detta att man har lagt ett anbud.

Jag ska säga att det är fullt tillåtet för vilken lärare som helst att söka tjänstledigt och söka en plats på ett universitet och fortbilda sig. Innebörden i Lärarlyftet är att staten går in och subventionerar en del av lönen för den här individen. Det är klart att entreprenadföretag tycker att det är mumma om staten går in och ersätter kostnader som inte förutsågs i entreprenadupphandlingen. Det är just det som är det krångliga. Om man ska inkludera entreprenadutbildningsföretag i Lärarlyftet bör det i så fall vara angivet från början i villkoren för upphandlingen.

Som sagt tittar vi på detta. Min utgångspunkt är att jag vill lösa detta, men jag kan inte lägga fram något förslag om alla jurister säger att det inte går.

Anf. 50 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Herr talman! Jag hoppas att utbildningsministern ändå försöker hitta en lösning på den här frågan. Det är ju inte ovanligt att kommuner köper utbildning på entreprenad. Det är ett anbudsförfarande där man pressar priser och så vidare. I vissa kommuner är faktiskt ganska mycket av utbildningen utlagd på entreprenad, och man ger utbildning till kommunernas invånare. Då är det viktigt att de lärare som ska sköta den utbildningen också har möjlighet att fortbilda sig. Jag hoppas att man hittar en bra lösning på detta.

Sedan tyckte jag att utbildningsministern sade att också de lärare som inte är behöriga har möjlighet att ta del av Lärarlyftet. Kanske hörde jag fel, jag vet inte. Men det står faktiskt i ditt skriftliga interpellationssvar att målgruppen för närvarande är behöriga lärare som har anställning hos en skolhuvudman som har möjlighet att ta del av Lärarlyftet. I så fall stämmer inte det, om jag nu inte hörde fel.

Anf. 51 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det är möjligt att interpellanten hörde mig säga så.

Jag ska säga att det är många fortbildningssatsningar som pågår parallellt. Ibland kallas allt för Lärarlyftet, men i verkligheten är Lärarlyftet den del av lärarfortbildningssatsningen som vänder sig till behöriga lärare. Sedan finns det andra lärarfortbildningssatsningar som vänder sig till obehöriga lärare. Att de inte ingår i Lärarlyftet beror på att det är andra ekonomiska villkor.

Staten går inte in och ger löneersättning till den som är obehörig. Om vi skulle göra det blir ju följden att det blir väldigt få som vill gå ordinarie lärarutbildning på lärarhögskolorna. Då vill ju alla först bli anställda som obehöriga och sedan gå utbildningen, för då får man ju betalt.

Lärarlyftet i sig vänder sig alltså till behöriga lärare, men det finns andra utbildningsinsatser för att vidareutbilda dem som är obehöriga så

att de blir behöriga. Strikt formellt ingår detta inte i Lärarlyftet. Det är en annan statlig insats för denna lärargrupp.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § Svar på interpellation 2008/09:103 om kvalitetssäkring av betygen

Anf. 52 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Mats Pertoft har frågat mig om initiativ kommer att tas till att införa en möjlighet att överklaga betyg och på detta sätt kvalitetssäkra betygssystemet.

Betygssättningen i Sverige ska vara rättvis och likvärdig. Det innebär att samma kunskap ska ge lika betyg, oavsett var i landet eleven bor.

Regeringen har tagit flera initiativ för att kvalitetssäkra betygen. För det första har Statens skolinspektion inrättats. Ett av myndighetens huvuduppdrag är kvalitetsgranskning, vilket bland annat kan innefatta granskning av betygssättningen.

För det andra avser regeringen att överlämna en proposition med förslag som gäller mål- och uppföljningssystemet för grundskolan och motsvarande skolformer. En bärande tanke är att målen i kursplanerna ska förtydligas utan att lärarnas pedagogiska frihet inskränks. Med tydligare mål och betygskriterier blir det lättare för lärarna att sätta rättvisa betyg.

För det tredje har regeringen nyligen överlämnat en proposition om en ny betygsskala till riksdagen. Fler steg i betygsskalan ökar lärarnas möjlighet att precisera bedömningen av elevernas kunskaper. Det ökar förutsättningarna för att eleverna ska uppfatta betygen som rättvisande.

Frågan om det ska vara möjligt för eleverna att överklaga sina betyg bereds för närvarande inom arbetet med en ny skollag. Jag avser att återkomma med närmare besked i samband med att ett förslag till en ny skollag skickas ut på remiss.

Anf. 53 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret, som jag ändå tolkar som ett steg framåt och som lite mer positivt än de tongångar som vi har hört tidigare från Jan Björklund i denna fråga.

Rätten att överklaga betyg är någonting som jag och Jan Björklund har debatterat tidigare, inte minst när vi gemensamt satt i Skollagskommittén – då hade vi inte riktigt samma åsikt.

Men det här är en väldigt viktig bit. Det som fick mig att ställa den här interpellationen var en undersökning av Sveriges elevråd, Svea, som tydligt visade hur elever upplevde att deras uppträdande påverkade deras betyg, alltså att betyget inte enbart grundade sig på deras kunskapsinhämtning och måluppfyllelse. Det är en väldigt allvarlig kvalitetsfråga.

Jag menar att eleverna måste kunna lita på att betygen verkligen speglar deras kunskapsnivå, måluppfyllelsen och så vidare.

Att kvaliteten är viktig i svensk skola kan jag och utbildningsministern vara helt överens om. Här är det då viktigt att vi i framtiden ser till att vi ger eleverna en möjlighet – det är och i och för sig också en möjlighet för lärarna – att överklaga betyg.

I dag har vi en situation där en elev som upplever den betygssättning han får som orättvis har svårt att få något konkret svar. Han kan gå till rektorn och klaga, men då måste han ha väldigt mycket på fötterna.

Här skulle det, helt klart, behövas en oberoende instans, inte minst för lärarna. Om en elev anklagar en lärare för felaktig betygssättning, vilket kan ske och vilket också kan vara helt osakligt och byggt på vad vet jag för tyckande, är det väldigt viktigt att läraren kan säga: Okej, om du tror att du har fått felaktigt betyg låt en oberoende instans pröva detta! Låt oss få en prövning som visar om det här stämmer eller inte!

Vårt grannland Finland, som vi i många fall annars tittar på som ett föredöme i skolfrågor, har sedan många år tillbaka denna rättighet. Jag tycker att det vore lämpligt att införa detta också i Sverige och att eleverna får den här möjligheten till prövning av oberoende aktörer av om deras betyg är korrekta eller inte.

Lärarna ska också kunna hänvisa till detta och säga till eleven: Låt oss pröva detta, om du tror att du har fått en orättvis betygssättning! Låt oss se om jag har gjort rätt eller inte! Det är en viktig bit.

Detta betonades också i Sveriges elevråds, Sveas, genomförda undersökning där, som jag nämnde förut, 90 procent av eleverna uppfattade att deras uppträdande påverkade deras betyg. Så får det inte vara i Sverige. Därför frågar jag än en gång utbildningsministern: När får vi se ett förslag? Kan ministern kanske säga vartåt det lutar? Kommer vi att få denna rättighet i den kommande skollagen?

Anf. 54 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag är inte ett dugg förvånad över att en undersökning visar att eleverna tror att deras uppträdande i skolan påverkar betyget. Om man frågar Sveriges lärare tror jag till och med att många av dem, även om de inser att de då gör fel, skulle erkänna, mellan skål och vägg, att så är fallet. Elevernas uppträdande och uppförande påverkar betyget.

Jag tror att det är en mänsklig egenskap hos lärarna att något väga in det. Det är ett av skälen till att jag tycker att vi borde ha ett särskilt betyg i ordning och uppförande, så att ämneskunskapsbetyget skulle kunna avspejla enbart just ämneskunskaperna.

Det finns en legitim, tycker jag, upplevelse hos lärarna att det bör markeras också hur eleven uppträder, och när det inte finns ett betyg i ordning och uppförande vägs detta in i ämneskunskapsbetyget, vilket inte

är förenligt med de bestämmelser vi har. Det skulle då underlätta om vi hade ett särskilt betyg i ordning och uppförande.

Det är en fråga. Jag tror i och för sig inte att detta skulle påverkas av en möjlighet att överklaga betyget.

Jag har inget färdigt svar på den fråga som Mats Pertoft nu upprepar till mig. Mitt svar är att frågan bereds i Regeringskansliet. Regeringen kommer att ta ställning i förslaget till ny skollag, och ett sådant förslag till ny skollag kommer att redovisas under vintern. Hur det lutar i denna fråga vill jag inte för dagen gå in på. Vi kommer att redovisa det när förslaget läggs fram.

Men jag kan ändå utveckla för- och nackdelar med en möjlighet att överklaga. Fördelen är uppenbar. Det skulle naturligtvis ge en känsla av ökad rättssäkerhet för den elev som känner sig felaktigt bedömd.

Å andra sidan menar jag att även nackdelen är påtaglig och uppenbar. Hur ska någon annan lärare än den som har undervisat eleven i tre års tid kunna bedöma elevens förmåga i ämnet? Hur ska någon annan lärare som inte har undervisat eleven kunna göra det?

Jag menar att det finns en betydande risk att den här utomstående aktören, som gör en bedömning av en elevs kunskaper, bara kommer att kunna gå på det som är arkiverat skriftligt material, det vill säga i allt väsentligt skriftliga prov.

En lärare som undervisar en elev väger naturligtvis in proven och provresultaten i betygssättningen men kan också väga in så mycket annat. Man märker att en elev deltar i diskussionen på lektionen, och man märker på elevens inlägg i diskussionen i klassrummet att den här eleven har förstått ämnet, förstått sammanhängen, förstått det som man vill förmedla i undervisningen. En annan lärare som inte har varit med i undervisningen har naturligtvis inte den referensbakgrunden över huvud taget utan kan bara gå på de skriftliga proven.

Då tror jag att det finns en risk som man måste väga in om man överväger det här med överklagande av betyg. Om man inför den här rätten kommer naturligtvis betyg omedelbart att börja överklagas. Då kommer de första utslagen att ge vid handen att det är de skriftliga proven som blir vägledande för betygssättningen. Det kommer att bli normerande för all betygssättning i svensk skola efter det. De skriftliga proven blir mycket mer dominerande när det gäller hur betyg ska sättas i Sverige.

Jag har, som Mats Pertoft vet, inget emot nationella prov och skriftliga prov och betyg, men jag tycker att det vore olyckligt om vi går mot en utveckling där det bara är de skriftliga proven som ger grund för betygen. Jag är orolig för att detta blir följderna, även om Mats Pertoft inte vill det med att införa överklaganderätten. Det är därför jag tvekar, och det är därför jag genom åren har haft en skeptisk attityd till detta. Men, som jag säger, det finns också fördelar, och vi väger nu för och emot i beredningsarbetet.

Anf. 55 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag tackar för denna vidare dialog i frågan, utbildningsministern. Jag kan hålla med om problematiken kring överklaganderätten och att den kommer att tvinga fram ett annat dokumentationssystem för lärare. Frågan är bara om vi kan slippa undan detta. Jag tror att i

ett modernt samhälle som mer och mer individualiseras behövs mer och mer av detta också dokumenteras, även det muntliga deltagandet i undervisningen.

Jag vet att vi har lite olika åsikter, utbildningsministern och jag, om antalet nationella prov och så vidare. Men när det gäller frågan om att bevara betydelsen av aktiviteten i undervisningen verkar vi vara överens, och det är väldigt bra.

Jag tror inte att ett införande skulle leda till så många överklaganden. I alla fall minns jag från den redovisning vi fick i Skollagskommittén från Finland att det inte var fallet där. Det var inte så himla många överklaganden. Det handlar mer om hur man från lärarhåll använder detta, hur rättvisa betygen är och upplevs. Man tvingas till en annan aktivitet om rätten finns.

När det gäller uppförande och så vidare finns det en del forskning. Bengt Selghed vid Kristianstads högskola har forskat en hel del kring vad som döljer sig i betygssystemet. Det är väldigt mycket annat än bara ämneskunskap.

Vi vill inte ha detta i Sverige. Vi vill ha ett sakligt och korrekt betygssystem som alla kan uppleva som rättvist.

Jag blir emellertid lite förvånad när det gäller utbildningsministerns argumentation för ordnings- och uppförandebetyg. Hur ska man på dessa punkter sätta objektiva riktlinjer? Ordning och uppförande är ju något som i högsta grad är subjektivt och som svårt kan objektiviseras. Om man skulle införa något sådant skulle man riskera att radera respekten för hela betygssystemet.

Hur ska man annars fundera över detta? Det jag upplever som respektlöst eller ordentligt kanske någon annan upplever som något helt annat. Den objektivitet som eleverna förväntar sig av läraren blir väldigt svår att upprätthålla när det gäller betyg i ordning och uppförande.

För ett tag sedan gick jag tillbaka och tittade i Skollagskommitténs betänkande. Där var alla borgerliga partier utom Folkpartiet, även båda lärarfacken, positiva till införandet av en överklagningsrätt. Därför borde det rent logiskt bli så att vi i Sverige får den rättigheten i framtiden.

Jag tycker att det vore trevligt om utbildningsministern kunde ge en liten förhandsvink om hur detta kommer att gå. Jag tycker ändå att det låter mer positivt än det jag hört utbildningsministern säga tidigare om införande av överklagningsrätt.

Det handlar om en rättssäkerhet för eleverna. Kommer vi att få det?

Anf. 56 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag har inga andra svar att ge än de jag har gett. Rege- ringen kommer att redovisa sin ståndpunkt när vi presenterar förslaget till ny skollag. Det här bereds. Rättssäkerhetsaspekten står emot oron för att vi får ett fullständigt provbaserat betygssystem. Det måste vägas av mot varandra. Den sammanläggningen är vi inte färdiga med.

Jag tror inte att det nödvändigtvis blir så – jag sade inte det heller – att om man inför en överklaganderätt blir det en storm av överklaganden. Det beror på hur överklagandesystemet utformas. Det kommer i hög grad att bero på hur de första överklagandena i sista ändan slutar i bedöm- ningen.

Om det leder till att det blir många förändringar kommer det väl att bli en storm av överklaganden, gissar jag. Om det uppfattas lite grann som i Finland att det nästan inte sker några förändringar kommer väl eleverna att tröttna på att överklaga.

Det är inte det som är min poäng. Poängen är att risken att det enda som en utomstående person kan bedöma, som inte själv har deltagit i undervisningssituationen, är det arkiverade skriftliga materialet.

Som Mats Pertoft inser finns det ingen chans att ha en sådan dokumentationshysteri i skolan att man efter varje lektion gör nedteckningar om alla elever, hur de har varit aktiva och kvaliteten på deras inlägg. Det är inte möjligt. När läraren sätter ett betyg efter tre års undervisning i ett visst ämne går läraren på de intryck han eller hon har med sin yrkeserfarenhet och professionalism. Det går inte att förmedla i skrift på samma sätt fullt ut.

Mats Pertoft säger att det är omöjligt med ordningsbetyg. Det är lustigt, för i princip varenda land i världen har ordningsbetyg. Sverige hade det också fram till 1969. Vi hade ingen bristande respekt för betygssystemet då.

Mats Pertoft sade att det skulle bli en bristande respekt för betygssystemet om man hade betyg i ordning och uppförande. Jag lovar att om det är något land där det är bristande respekt för betygssystemet är det i Sverige. Det är inte i de övriga länderna som har ordningsbetyg. Så jag tror att den farhågan är väldigt överdriven från Mats Pertofts sida.

Anf. 57 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag vet inte om man kan säga att det i Sverige är bristande respekt för betygssystemet jämfört med andra länder. Jag vet inte vad utbildningsministern grundar detta uttalande på.

Jag kan utgå från mina egna erfarenheter. Jag gick två år i svensk skola i Hamburg. Jag hade ordningsbetyg, och jag begrep aldrig på vilka grunder de var satta. Sedan bytte jag till tysk skola. Där fanns det inget ordningsbetyg. Jag ändrade inte mitt uppförande för den skull. Jag tror inte att det är någon lösning heller.

Utbildningsministern talar om ett fullständigt provbaserat system. Är det så det är i Finland, eftersom de har överklaganderätt? Är det så att lärarna där inte alls längre kan väga in deltagandet i undervisningen i betygssystemet, eftersom de har ett överklagningsystem? Det vore väldigt märkligt och inte alls i enlighet med vad jag har lärt mig om Finlands ganska framgångsrika skolsystem, som jag förstår att utbildningsministern också uppskattar.

Jag tycker att det verkar ganska ihåligt att mena att det blir ett jätteproblem med ett provbaserat system. Vad vi behöver är en klar överklagningsrätt för elever. Det är en fråga om att kvalitetssäkra betygen. Det handlar inte om tyckande. Det handlar om kvalitet när det gäller betyg. Det är det vi måste ha i Sverige också i framtiden.

Därför hoppas jag verkligen att utbildningsministern fullföljer den positiva inställning som jag kan spåra i hans svar på min interpellation och ser till att alliansen kommer fram till att vi ska ha en överklagningsrätt även i Sverige. Det är för att eleverna ska lära sig att det finns kvalitet.

Det ska inte bero på uppförandet vilka betyg man har utan på kunskapen. Jag har alltid uppfattat att kunskap är väldigt viktigt för utbildningsministern.

Prot. 2008/09:35
25 november

Svar på
interpellationer

Anf. 58 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag tackar för interpellationen. Jag upplever att jag har givit svaret att vi kommer att redovisa det här under vintern, det slutliga ställningstagandet när vi har vägt samman de för- och nackdelar som vi ser med möjligheten att överklaga.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2008/09:105 om förskolans ledarskap

Anf. 59 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Peter Hultqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att det inte ska uppstå tydliga skillnader i status och stöd när det gäller ledarskapet i förskolan kontra den övriga skolan och som i sin förlängning skulle riskera att få negativa effekter för verksamheten.

Skickliga ledare är viktiga i förskolan, precis som i all annan läroplansstyrd verksamhet. Den OECD-rapport om skolans ledarskap, *Improving School Leadership*, som presenterades i början av hösten visar att skolledarnas kunskaper och kompetens är avgörande för utbildningsväsendets utveckling på alla nivåer.

För att stärka ledarskapet i utbildningsväsendet har regeringen fattat beslut om en förbättrad befattningsutbildning. Den nya utbildningen omfattar 30 högskolepoäng och ska ge kunskaper i skoljuridik, myndighetsutövning, mål- och resultatstyrning och ledarskap i skolan. Varje år kommer omkring 1 200 rektorer, biträdande rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem att kunna gå utbildningen.

Regeringen avser att återkomma om behörighetsregler med mera i samband med propositionen om en ny skollag. I arbetet med den nya skollagen ser regeringen även över behovet av förändringar av regleringar när det gäller såväl rektorer som motsvarande chefer i skola, förskola och fritidshem.

Anf. 60 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Tack för svaret, utbildningsministern! Förskolan är starten på det livslånga lärandet. Verksamheten har en oerhörd betydelse för barnens utveckling. Den är läroplansstyrd och arbetar efter bestämda mål. De pedagogiska ambitionerna är höga, och detta ställer krav på ledarskap.

Noterbart är att förskolan har ett starkt stöd bland föräldrar och allmänhet. Det är en populär och uppskattad verksamhet. Framför allt finns det anledning att framhålla upplevelsen av god och fungerande kvalitet. Barnen ska erbjudas bästa tänkbara verksamhet.

Därför är förskolläraryrket viktig, Barnskötarnas framtida utvecklingsmöjligheter är viktiga, och förskolans ledares möjlighet till utbildning och fortbildning är också mycket avgörande.

När regeringens intentioner om en förskolläraryrket på lägre nivå än övriga lärargrupper blir tydliga känns det illavarslande. Det är också illavarslande när rektorsutbildningen föreslås vara obligatorisk för skolans rektorer men ej för förskolans rektorer. I skriften *Tydligare ledarskap i skolan och förskolan* presenteras det förslaget på s. 66. Man frågar sig varför.

Ministern svarar egentligen inte riktigt på min fråga vilka åtgärder han avser att vidta för att tydliga skillnader i status och stöd när det gäller ledarskapet i förskolan kontra den övriga skolan inte ska uppstå. Mot bakgrund av att ambitionen och utvecklingen länge varit att minska och överbygga sådana skillnader är dagens utveckling och de förslag som diskuteras i regeringssammanhang märkliga. Jag kan egentligen inte se vare sig logiska eller rationella skäl till varför förskolans ledare inte ska behandlas på samma sätt som skolans ledare i övrigt.

Att skapa ett enhetligt skolsystem med det livslånga lärandet som bas är framtidsinriktat. Men genom att regeringen markerar en utbildning på lägre nivå för förskollärare, ej vill göra rektorsutbildningen obligatorisk för förskolans ledare och dessutom behåller begreppet "förskolechef", trots att rektorsbegreppet är det som bör gälla i ett enhetligt skolsystem, känns det som om det sätts käppar i hjulet för en sådan utveckling.

Är det så att ministern verkligen vill upprätthålla en skillnad mellan förskola och skola? Om så inte är fallet är det som pågår nu mycket märkligt, och jag vill att ministern förklarar sig.

Förskolan står inför stora utmaningar. Man ska klara av att hantera sociala problem, integrationsfrågor, ge omsorg och samtidigt driva pedagogiskt utvecklingsarbete, lägga grunden för en lyckad skolgång för varje barn och också försöka leva upp till läroplanens olika mål och inriktningar.

Detta kräver ett starkt och framtidsinriktat ledarskap. Framför allt är det viktigt att de pedagogiska frågorna ges utvecklingskraft. Därför är det viktigt, tycker jag, att rektorsutbildningen är obligatorisk även för förskolans rektorer och ledare.

Jag vill upprepa min fråga: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att tydliga skillnader i status och stöd när det gäller ledarskapet i skola kontra den övriga skolan inte ska uppstå?

Anf. 61 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Den skillnad som nu råder i den rektorsutbildning som nyligen startat beror på att rektorsrollen är mycket tydligt definierad i paragrafer i den nuvarande skollagen, men i den nuvarande skollagen är inte förskolans chefer reglerade över huvud taget.

I den nya skollagen är min bedömning att det kommer att bli anorlunda på den punkten. I den nya skollagen kommer vi nu för första gången i svensk historia att beskriva förskolan. Det är i den skollag jag lägger fram som förskolan för första gången i svensk historia blir en skolform. Det har den aldrig varit i socialdemokratiska skollagar. Förskolans chefer kommer att beskrivas i kompetensnivå, uppgifter och ansvar i den nya skollagen. Då blir det naturligt att också överväga i vilken om-

fattning och utsträckning rektorsutbildningen ska omfatta förskolecheferna i ett eventuellt obligatorium.

I de utredningar som tidigare har gjorts om denna utbildning har det dock inte varit möjligt att utforma ett obligatorium eftersom förskolechefer inte har reglerats i lagen hittills. Men det kommer de att göra i den nya skollagen, en mycket mer modern skollag där vi likställer förskola och skola på ett helt annat sätt än den gamla socialdemokratiska skollagen gjorde.

Anf. 62 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Det här var väldigt intressant, men det var också intressant att lyssna på nyanserna och det finstilla.

Förskolechefsbegreppet var kvar i Björklunds beskrivning, och det blir "naturligt att också överväga" ett "eventuellt obligatorium". Det är alltså tveksamheter i bägge meningarna i beskrivningen av vad som eventuellt kan hända.

När nu ett nytt förslag ska läggas fram tycker jag att det enda rimliga är att säga så här: Det ska vara rektorer över hela linjen, och det ska inte vara frågan om vare sig "överväga" eller "eventuellt", utan nu är det så att rektorsutbildningen blir ett obligatorium för rektorer i både förskola och skola. Det är själva cloun, det är det som är utvecklingen, det är det som på något vis är framtiden i detta.

Vad jag har förstått av de signaler som har kommit från departementet hittills är det inte så himla klart att man lägger fram ett förslag som innebär att det är ett obligatorium rakt av. Om Björklund nu vill flytta fram positionerna och ta bort "överväga" och "eventuellt" och säga att det är ett obligatorium vi pratar om, då är jag mycket nöjd. Då ska jag gratulera ministern. Björklund har ytterligare inlägg för att förklara det här, men jag hoppas att detta ska återkomma som ett förslag.

Men ännu har man inte lagt fram något sådant förslag. Det som också diskuteras när det gäller lärarutbildningen är, såvitt jag kan förstå, att utbildningen för förskolans lärare ska vara en kortare variant än för dem som ska undervisa barn i högre åldrar. Man kan fråga sig om det är rimligt att ha ett system med denna uppdelning. Är det inte rimligt att också försöka ha en lärarutbildning som är enhetlig?

Ministern hänvisade i sitt svar till en OECD-rapport om hur viktigt ledarskapet är. Det håller jag med om – så är det. Det har också nyligen kommit en rapport från McKinsey om det pedagogiska ledarskapet i förskolan och skolan. Där visar man att om man ska ha ett framgångsrikt ledarskap bör ungefär 80 procent av tiden ägnas åt det pedagogiska ledarskapet och utvecklingsarbetet.

Läraryrket har gjort en studie där man har frågat 1 000 rektorer i skola och förskola. Man konstaterar att hela 75 procent av rektorerna ägnar 40 procent av tiden eller mindre åt det pedagogiska ledarskapet. Resterande tid går åt till administrativt arbete.

Jag tror att om vi ska utveckla det här ledarskapet är de pedagogiska ledarskapsfunktionerna oerhört viktiga. Då är det också viktigt att man har en gemensam rektorsutbildning som är obligatorisk och en grund för alla. Det är alltså fråga om en kvalitetsambition där man på det sättet skulle kunna säga att förskola och skola är likställda.

Min fråga är: Är ministern beredd att gå hela vägen ända ut och redan nu säga att det blir ett obligatorium och därmed ett likabehandlande av förskolans och skolans rektorer? Är ministern beredd att ta bort begreppet "förskolechef" och ge beteckningen "rektor" över hela linjen?

Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Peter Hultqvist får inga andra svar bara för att han ställer samma fråga fyra gånger. Svaren blir desamma. Det kommer att heta förskolechef i den nya skollagen.

Jag tycker att vi ska behålla förskolans särart. Att likställa i status betyder inte att allting måste vara likadant. Jag tycker inte att vi ska skolifiera förskolan. Socialdemokraterna var inne på att vi skulle kalla barnen i förskolan för elever i skollagen. Jag tror att det fullständigt saknar förankring i folkdjupet att kalla ettåringar för elever. Om man kallar det man håller på med i förskolan för små barn för undervisning tror jag också att det skapar en fullständigt felaktig association. Man har pedagogisk verksamhet, men det folk förknippar med undervisning är något annat.

På samma sätt kallar vi pedagogerna för förskollärare och förskolechef. Det är att respektera förskolans särart, Peter Hultqvist. Vi ska inte försöka göra förskolan till grundskola. Det tror jag är viktigt, och jag tror att detta har ett starkt folkligt stöd. Det har inte att göra med olika status, men det har att göra med att respektera traditioner och begrepp som finns inom förskolan. Det är det första jag vill säga.

Det andra är att när den nya skollagen läggs fram kommer förskolecheferna och vilket ansvar de har att regleras i skollagen. När det är färdigreglerat och taget och vi är överens i riksdagen om hur det ska se ut är det läge att diskutera hur utbildningen ska se ut för att klara av detta. Ska detta vara obligatoriskt eller frivilligt? Det är för tidigt att säga det i dag. Men precis som jag sade måste frågan om obligatorium övervägas. Detta har att göra med vilka krav vi ställer på dessa chefer i den nya lagen. I den nuvarande socialdemokratiska skollagen finns det ju inga krav alls på förskolechefer.

Jag håller med om att kommunaliseringen har varit förödande när det gäller att byråkratisera rektorsrollen. Jag tycker att rektorer ska ägna sig åt pedagogiskt ledarskap. Men när kommunerna tog över skolan såg de i mångt och mycket till att rektorerna drunknar i olika kommunala administrationsprocesser. Jag tycker att det är olyckligt. Det är det pedagogiska ledarskapet som ska stå i centrum. Det är det som är fokus för den här regeringen.

Förskolan är den utbildningsform i Sverige som har den mest nöjda avnämargruppen. När det gäller förskolan frågar man ju föräldrarna, och när det gäller gymnasiet kanske man frågar ungdomarna själva. Men förskolans föräldrar är alltså avnämare som är otroligt nöjda med verksamheten. Därför har inte regeringen upplevt att det är just förskolan som måste totalreformeras i det svenska utbildningsväsendet. Det är andra delar av utbildningsväsendet som reformfokus ligger på.

Men det är klart att det händer en hel del också på förskolans område. Som jag sade kommer nu förskolan för första gången någonsin i svensk historia att bli skolform i den skollag jag lägger fram. Läroplanen kom-

mer att omarbetas; uppdraget har gått till Skolverket om att den ska bli ännu mer kunskapsorienterad.

Ett förskollevyft genomförs nu av den här regeringen. Det var något som den förra regeringen struntade i. Det innehåller fortbildningsinsatser för förskollärare och barnskötare. Vi kommer att förtydliga förskollära-
nas ansvar både i skollagen och i läroplanen. Den förra regeringen gick LO till mötes och vågade inte utmana barnskötarna. Man sade i stället att arbetslaget ska ha ansvar, och respekterade inte den utbildningsnivå som förskollärare har.

Så visst sker det förändringar nu också, men jämfört med de förändringar som regeringen planerar för grundskolan och gymnasiet är förändringarna på förskolans område mindre. Det beror på att vi i allt väsentligt är väldigt nöjda med den kvalitet och den utveckling som svensk förskola har.

Anf. 64 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Över huvud taget har jag inte fört någon diskussion om att skolifiera förskolan eller ta bort dess särart. Däremot har jag markerat att förskolan är starten på det livslånga lärandet. Jag är väl underkunnig om läroplanens intentioner och uppläggning och den kombination av omsorg, pedagogik och lärande som finns i förskolan.

Rektorsbegreppet när det gäller att leda förskolan är dessutom infört i mycket stora delar av landet. Begreppet förskolechef finns kvar på olika håll, men det har varit en våg av införande av rektorsbegreppet. Det har handlat om att man har samordnat verksamheterna och försökt skapa en helhet. Då har man tyckt att det har varit naturligt. Det kan kanske med den utveckling som har skett vara lite konservativt att hävda förskolechefbegreppet.

I grunden handlar det om en strävan att verksamheterna när det gäller själva nivån, statusen och utvecklingskraften ska likställas. Om man har ett gemensamt ledarskap är det också viktigt att obligatoriet i rektorsutbildningen omfattar både skola och förskola.

För mig är det självklart att det ska vara en sådan utveckling. För Socialdemokraterna är det en självklarhet. Men ministern vill i dag inte sträcka sig längre än till att tala om "överväga" och "eventuellt". Lärarförbundet, som är den fackliga organisationen i sammanhanget, kräver också detta obligatorium. Jag är alltså i mycket gott sällskap när jag kräver det här. Jag hoppas att det är en ståndpunkt som så småningom kommer att delas också av ministern. Det är det här som är den naturliga utvecklingen när man sätter det hela i proportion till hur förskolan har utvecklats under senare år.

Anf. 65 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Vi återkommer till riksdagen i frågan om obligatorium eller inte. Det är väl inte en onaturlig utveckling när man börjar reglera vad en förskolechef ska ha ansvar för att det i sista ändan landar på att utbildningskraven närmar sig dem som gäller för grundskolans och gymnasieskolans chefer. Men vi vill ändå överväga detta när vi ser hur befattningskraven slutligen kommer att se ut när de har gått genom regering och riksdag.

Jag vill dock betona att förskolan ska fortsätta att utvecklas. Jag ser ingen statuskillnad mellan förskola, grundskola, gymnasieskola och universitet. Alla dessa utbildningsformer har en specifik uppgift i utbildningssystemet. Den ena är inte finare än den andra. Men jag vill avråda från att fullständigt skolifiera förskolan. Jag tror att den begreppsapparat som den förra regeringen tänkte sig för förskolan signalerar en skolifiering. Man vill kalla små barn för elever och allt vad det är. Det tänker vi inte genomföra.

Dit hör bland annat att vi inte kommer att införa ordet och begreppet rektor för förskolan i lagstiftningen. Jag är helt medveten om att en del kommuner använder det, i synnerhet när man har lågstadiet och förskolan organiserade i en gemensam enhet. Man får kalla sina chefer vad man vill, men i skollagen kommer vi inte att föreskriva att det ska heta rektor för små barn.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2008/09:120 om åtgärder för att stärka det kommunala självstyret på skolans område

Anf. 66 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Bo Bernhardsson har frågat mig vilka åtgärder jag planerar att vidta för att stärka den kommunala självstyrelsen på skolans område, bland annat så att demokratiskt fattade beslut i praktiken också efterlevs.

Som minister får jag inte kommentera enskilda ärenden. Jag kan därför inte gå in närmare på just den skolkoncern som interpellanten tar upp.

Bidragsreglerna för fristående skolor syftar till att offentliga och fristående skolor ska behandlas likvärdigt, så att de kan verka på lika villkor. Elevens hemkommun ska bestämma bidraget efter samma grunder som den tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna eller till motsvarande gymnasieprogram i de egna gymnasieskolorna. En grundläggande tanke bakom denna likabehandlingsprincip är att det ska råda konkurrensneutralitet.

Frågan om lika villkor för kommunala och fristående skolor är aktuell i flera sammanhang. I Regeringskansliet pågår ett arbete med förslag till en ny skollag. Därutöver bereds en proposition om bidrag på lika villkor och en proposition om gymnasieskolan. Dessa arbeten tar alla upp flera olika aspekter på frågan om villkoren för fristående skolor. Dessutom ska utredningen Villkoren för fristående skolor (U2007:5) lämna sitt slutbetänkande senare i höst.

Jag menar att det väsentliga i sammanhanget är att verka för lika villkor mellan offentliga och fristående skolor.

Anf. 67 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för svaret, som sig bör. Jag kan sedan inte undvika att säga att jag tycker att det är ett ganska märkligt svar jag har fått. Jag ställer en fråga om det kommunala självstyret på

skolområdet och vilka möjligheter man har att hävda det. Jag illustrerar min frågeställning med två exempel.

Det första rör hur skolpengen, om det vill sig illa, kan hanteras av privata bolag i skolsektorn. I det här fallet gäller det NKI-skolan i Lund som för över en generös skolpeng i Lund till exempelvis Göteborg, där man har en helt annan nivå på skolpengen. Det handlar ju om vilka politiska ambitioner man har i olika kommuner.

Det andra exemplet jag tar upp handlar om att man på Skolverkets hemsida nu kan ta del av rådgivning till kommunerna som handlar om att de måste höja sin beredskap att ta hand om elever från nedläggningshotade skolor.

Jag kan inom parentes tillägga att det bara är några veckor sedan som ett antal borgerliga kommunpolitiker gick ut med ett krav på ett stopp för etablering av friskolor.

Poängen är att jag är ute efter en principdiskussion om effekterna av bolagiseringen och de privata intressena på skolområdet i förhållande till det kommunala självstyret. När då statsrådet Björklund svarar mig att han inte kan kommentera enskilda ärenden och därför inte närmare kan gå in på den skolkoncern som jag pekar ut tycker jag faktiskt att det är ett märkligt svar. Det kan ju inte vara svårt att se att vad jag efterlyser och vill ha är en principiell diskussion om de frågeställningar som sätts i fokus genom vad som har hänt inom NTI-koncernen.

Min följdfråga blir – även om det blir lite vid sidan av diskussionen – om inte statsrådet Björklund har missuppfattat vad ministerstyret är för någonting. Eller vad är skälet till att man inte skulle kunna gå in i en sådan här diskussion? Det begriper inte jag.

Vi har sett att effekterna av privatiseringen och bolagens inträde i den offentliga sektorn delvis är att transparensen minskar och att meddelarskyddet inte gäller på samma sätt, det vill säga att debatten delvis tystnar. Jag kan tolka detta så att nu har den tystnaden stigit rakt in i riksdagens kammare. När jag ställer en fråga om ett privat bolag som alldeles uppenbart har en principiell räckvidd får jag svaret att det kan inte ministern diskutera eftersom han inte diskuterar enskilda ärenden.

Nu skulle jag vilja ha ministrernas syn på den principiella frågan. Är det här ett problem för det kommunala självstyret? Jag tycker att det är det. Är det ett problem att ett bolag kan ta skolpengen från Lund, som är betydligt högre än den som finns i Göteborg, och lägga alltihop en påse och använda på olika ställen där bolaget har verksamhet? I min värld innebär det att den kommunala demokratin sätts ur spel. Politikerna i Lund har en högre ambitionsnivå än man har i Göteborg, men det privata bolaget sätter detta ur spel. Det är ett exempel. Det finns fler.

Anf. 68 TALMANNEN:

Enligt regeringsformen 11 kap. 2, 7 och 8 §§ kan man inte ta upp ett enskilt ärende till diskussion. Man får använda det som ett exempel för den vidare diskussionen i en principfråga.

Anf. 69 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi kan konstatera att den borgerliga ledningen i Lund är betydligt generösare till skolan än man är i socialdemokratiska Göteborg. Det är en intressant aspekt i interpellat-

ionen. Så är det ofta. Om de här socialdemokratiska storstadskommunerna skärpte sig lite, som Malmö, skulle inte de här skillnaderna vara så stora i Sverige. Att det är sådana skillnader i skolpengsnivåer gör att den här överföringen kan sticka i ögonen på interpellanten.

Är detta ett problem eller inte? Det är naturligtvis samma sak om en elev från Lund väljer att gå i en skola i Malmö. Även om han väljer en kommunal skola följer de pengar som är inbetalda av skattebetalarna i Lunds kommun med till Malmö kommun och subventionerar deras skolor. Är det ett problem eller inte? Jag har svårt att se att detta är ett stort problem.

Jag tycker att interpellationen väcker en annan fråga, nämligen de olika ambitioner som kommunerna har på skolområdet och den olikvärdighet mellan kommunerna som har uppstått med kommunaliseringen. Man kan se hur olika det har blivit i Skol-Sverige efter den kommunalisering som Socialdemokraterna genomförde. Det är den fråga som jag funderar över när jag ser de här beloppsskillnaderna, som ju är enorma mellan Göteborg och Lund. Hur kan Göteborg satsa så lite på sin skola?

Är det ett stort problem att pengar följer elever över kommungränsen? Jag tycker att man måste vara väldigt gammaldags för att tycka att det är ett problem. Det kan hända att interpellanten tycker det. Jag ligger inte sömlös över detta. Det finns många problem som jag tycker att vi behöver diskutera i svensk skola. Att elever går i skolan i en annan kommun och därmed får med sig skolpengen eller att man i en skolkoncern planerar utbildning och andra saker gemensamt som gör att resurser inte alltid hamnar i den kommun som från början var avsikten tillhör inte de stora problemen. Jag tycker inte att det är ett stort problem så som det är beskrivet. Problemet, om det finns något, är den väldiga skillnaden i ambitionsnivå som finns mellan olika kommuner.

Anf. 70 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Låt oss börja med de olika ambitionsnivåerna. Under den förra perioden regerade Socialdemokraterna i Lund, Jan Björklund. Vi hade samma höga ambitionsnivå när det gällde skolan. På den punkten finns det ingen större oenighet i Lund i alla fall. Vi satsade på skolan i Lund. Det gjorde Socialdemokraterna, och det har de borgerliga fortsatt med när de tog över efter valet 2006.

Vi måste nog ta detta sakta så att det blir begripligt. I min värld är det en väldig skillnad på om eleven går till Malmö för att söka utbildning och tar med sig det stöd som vi vill ge till utbildning i Lund och om ett bolag tar skolpengen som ges till elever i Lund och för över till elever i Göteborg. För mig är det en väldigt annorlunda omfördelning.

Politikerna i Lund svarar inför medborgarna och eleverna i Lund, Jan Björklund. När vi har en ambitionsnivå som innebär att vi vill satsa på skolan ger vi det till eleverna och medborgarna och svarar inför dem i allmänna val. Om eleven då går till Malmö, vilket var ditt exempel, tycker jag inte att det är särskilt utmanande, även om jag kan ha synpunkter på skolpengen som idé. Men det är en annan diskussion. Det är fortfarande eleven som är medborgare i Lund som får fördelen. Men om NTI-skolan tar resurserna som vi har gett till skolverksamhet i Lund, lägger i en enda påse och sedan delar ut i de tio kommuner där man är verksam är det, i min värld i alla fall, en helt annan diskussion.

Jag är lite förundrad över att statsrådet inte också ser den skillnaden, för den är avsevärd. Den kommunala demokratin innebär att man har en dialog med medborgarna där man är verksam politiskt.

Prot. 2008/09:35
25 november

Svar på
interpellationer

Anf. 71 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag förstår naturligtvis vad interpellanten menar, men jag har samtidigt svårt att ligga sömlös över detta problem, om det nu är ett problem. Om man som interpellanten anser att det är ett problem, har jag svårt att se vad man skulle göra åt det och hur man kan förhindra det. Så fort man har två eller tre skolor som samverkar över kommungränserna har man gemensamma utbildningsprojekt, gemensamma åtaganden och gemensamma kostnader. Det skulle krävas en stor byråkrati för att följa upp att varje skattekrona, oberoende av hur människor och aktörer agerar, stannar i den egna kommunen i slutändan. Jag ser inte riktigt hur det skulle fungera. Skulle det här bli ett gigantiskt problem får vi väl diskutera det på nytt. Jag kan inte se att det här skulle vara ett stort problem i den utsträckning det här förekommer i dag. Jag förstår naturligtvis interpellantens poäng, men får lite grann välja vad som är problem i tillvaron. Jag ser inte att detta är ett stort problem.

Anf. 72 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Jag kan tillföra en sak till diskussionen, nämligen att Jan Björklunds borgerliga kolleger i Lund tycker att det är ett problem. Jag ska inte ge mig in på att tolka dem alltför mycket, men lite i alla fall. Jag tror att de gör det precis av det skäl som jag anger. Om man har en skolpolitisk ambition i Lund är det inte rimligt att pengarna som man ger till skolan hanteras på det här sättet. Jag tror att jag har den borgerliga alliansen i Lund med mig ganska långt i den här frågan.

Det är inte alla företag – jag tar detta som exempel i en principiell diskussion – som tycker som NTI-skolan. Jag har ett pressklipp här där man citerar vad Kunskapsskolan i Sverige säger. De har också verksamhet på olika ställen. Dess vd Per Ledin säger att han ser helt annorlunda på den här saken. Olikheter reflekterar vad politikerna beslutar på respektive ställe. Det måste påverka verksamheten.

Detta är alltså en person som har förstått poängen med den kommunala demokratin, enligt min uppfattning, även om han är verksam i ett aktiebolag. Det här gör att vi till exempel, fortsätter han, får nöja oss med enklare lokaler i Göteborg än på andra ställen.

Jag är trots allt lite överraskad. Sedan kan man diskutera hur långt man ska ha kommunalt självbestämmande på skolområdet. Den diskussionen pågår ju hela tiden, men det är en annan fråga. Om man nu har det kan jag tycka att ministern är förvånande obekymrad och tar väldigt lätt på saken. Det här kan vi ju vidga till sjukvården när de privata aktörerna och bolagen kommer in där. När era valfrihetsmodeller har fått ännu större genomslag kan detta bli effekten mellan olika landsting och mellan olika kommuner. I min värld innebär detta att det kommunala självstyret sätts ur spel. Enligt min uppfattning är det inget litet problem om man vill ha kommunalt självstyre.

Anf. 73 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det sista som Bo Bernhardsson tar upp är väl en bra poäng. Jag menar att en slutsats av den diskussionen, liksom av många andra diskussioner, är att de här väldiga olikheterna mellan kommunerna när det gäller skolambitioner för mig snarare leder till att ifrågasätta kommunaliseringen.

Det är något märkligt med detta. Göteborgs kommun satsar om inte hälften så åtminstone bara 60–70 procent av vad Lund satsar på skolan. Jag blir jättebekymrad över skoleleverna i Göteborg, medan Bo Bernhardsson funderar på hur man ska klämma åt privata aktiebolag. Vi drar två helt olika slutsatser av detta resonemang.

Jag vill inte utesluta att det här är ett problem som i framtiden måste studeras, om det blir väldigt vanligt och så. Men för dagen och med något enstaka exempel tycker jag att interpellanten överdriver detta rätt kraftigt.

För mig är det viktiga att eleverna går i skolor som håller hög kvalitet, att man når goda resultat och annat, och att man uppfyller kvalitetskraven ska vi granska med hjälp av skolinspektioner och på andra sätt.

Socialdemokraterna vill i stället för friskolor ha entreprenadupphandlingar av skolor och så. Det blir naturligtvis exakt samma sak där: Man får in aktörer som har verksamhet i många kommuner, och man får väldigt svårt att följa upp att varje skattekrona exakt i slutändan stannar i den egna kommunen.

Jag förstår den poäng som interpellanten vill föra fram, det gör jag, men jag tycker att interpellanten överdriver detta problem kraftigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2008/09:75 om omställningsavtal

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Berit Högman har frågat mig om jag är beredd att ta några initiativ för att omställningsavtal ska omfatta alla på arbetsmarknaden och om jag är villig att ta initiativ till en ändring av regelverket så att ett samspel mellan omställningsavtalens och Arbetsförmedlingens insatser kan samverka på ett bättre sätt än i dag.

Tillämpningsområdet för de omställningsavtal som i dag gäller har beslutats av de parter på arbetsmarknaden som förhandlat fram dem. Om omställningsavtalen ska omfatta nya grupper eller om nya avtal ska träffas för nya områden är helt och hållet en partsfråga och således inte någonting jag ska lägga mig i, även om jag skulle välkomna en sådan utveckling.

Låt mig även berätta att Arbetsförmedlingen och ett antal aktörer som hanterar omställningsavtal har ingått en överenskommelse om samverkan som gäller från och med den 1 april 2008. Enligt överenskommelsen är syftet att undvika dubbelarbete och i stället finna snabba lösningar som gagnar alla inblandade. Samarbetet ska präglas av en rimlig ekonomisk fördelning mellan överenskomna aktiviteter. Jag ställer mig därför något frågande till att jag skulle behöva ta initiativ till att ändra regelverket så att Arbetsförmedlingens och omställningsavtalens insatser kan samverka

på ett bättre sätt än i dag. Min uppfattning är att representanterna för omställningsavtalen och Arbetsförmedlingen har hittat en lösning, det vill säga en överenskommelse om samverkan, för att lösa behovet av att strukturera samarbetet.

Prot. 2008/09:35
25 november

Svar på
interpellationer

Anf. 75 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Anledningen till att jag har skrivit den här interpellationen är att jag uppfattar att regeringen har haft en väldigt stark tilltro till omställningsavtalen. Det verkar som om regeringen lever i tron att alla de som nu blir av med jobbet har ett omställningsavtal. På något annat sätt är det svårt att tolka den handlingsförklaring som nu kännetecknar regeringens jobbpolitik. Det är ett vänteläge som bara förvärrar situationen. Om detta är såväl Svenskt Näringsliv som fackliga organisationer och kända ekonomer tämligen överens.

6 000–7 000 jobb är borta inom byggnadsindustrin bara de senaste dagarna och veckorna. Det var över 15 000 varsel bara i november. Siffran var högre i oktober. Det är ju inte så att alla omfattas av ett omställningsavtal. Tusentals människor mister jobbet utan varsel. Regeringen har sett till att vi har fått väldigt många fler visstidsanställda. Dessa omfattas heller inte av omställningsavtalet.

Nu sjunker skatteinkomsterna drastiskt i kommuner och landsting, och även där hotar uppsägningar. I mitt eget landsting har man i dag aviserat uppsägningar av 500 medarbetare i vården. I den sektorn finns inga omställningsavtal. Det borde vara verksamt med exempelvis det som tidigare fanns under socialdemokratiska regeringar: utbildningsvikariat, kunskapslyft och stöd till kommuner och landsting. Vi ser inget av detta i regeringens förslag.

I vår jobbmotion har vi skrivit: ”Vi socialdemokrater är beredda att pröva om en stimulans från samhällets sida kan utveckla modellerna för omställningsavtal. Syftet bör vara att ytterligare stärka stöd och rådgivning vid strukturomvandling.” Jag inser att någon så framåtsyftande tanke har aldrig arbetsmarknadsministern tänkt.

Det som regeringen berömmar trygghetsavtalen för, nämligen personlig coachning och snabba åtgärder, kunde faktiskt regeringen välja att ta ansvar för själv via Arbetsförmedlingen, men icke. Här är det långbanken som gäller. I stället för att ge insatser snabbt och på ett personligt plan – arbetsförmedlarna är för få – ska de arbetssökande vänta på att ha varit arbetslös så länge att de kommer in i jobb- och utvecklingsgarantin. Då har det gått ett år. Väl inne i garantin ska man vänta ytterligare ett halvår innan insatser som praktik eller arbetsträning kommer i fråga.

Jag måste fråga statsrådet: Varför dessa dubbla signaler? Varför är det som är berömvärt i omställningsavtalen så svårt att åstadkomma i verkligheten i Arbetsförmedlingens regi? Är inte snabba insatser och relevanta åtgärder lika viktiga för dem som inte omfattas av omställningsavtalen?

Om nu parterna har tagit sitt ansvar för en stor grupp löntagare, borde inte regeringen ändå överväga att stimulera så att fler får möjlighet att ingå i omställningsavtal?

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Socialdemokraterna är i klassisk ordning snabba på att lyfta över ansvaret till skattebetalarna. Det kan man naturligtvis göra, och man gör det samtidigt som man chockhöjer skatterna med 70 miljarder och gör det 20 miljarder dyrare att anställa ungdomar. Min fråga tillbaka i så fall är naturligtvis hur det skapar förutsättningar för nya jobb, men den frågan har jag ställt till Berit Högman många gånger och aldrig fått något svar på.

Jag försöker hålla mig till interpellationen och diskussionen om omställningsavtalen. Jag menar att det är en oerhört god uppfinning och en bra ordning på arbetsmarknaden att man gemensamt försöker hantera detta mellan parterna: företagen som är arbetsgivare och naturligtvis också Arbetsförmedlingen och andra. Därför är det bra att man har gjort upp på det här sättet. Det är mindre bra att inte hela arbetsmarknaden omfattas, precis som Berit Högman säger.

Det här är en partsrelation. Den stora del av arbetsmarknaden som inte omfattas är, precis som Berit Högman tar upp, den kommunala och landstingskommunala sektorn. Jag har haft informella kontakter med företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting och försökt förmå dem att faktiskt sätta sig vid förhandlingsbordet och ta upp den här frågan med sina motparter. Jag tycker att det hade varit en oerhört välkommen idé. Jag har mött ett rätt ljumt mottagande av denna idé från alla politiska partier, åtminstone dem jag har pratat med, i den församlingen, vilket jag tycker är rätt märkligt om jag ska vara helt ärlig.

Låt mig säga så här: Berit Högman säger att kommuner och landsting inte har fått någon del av kakan. Det är inte riktigt sant eftersom vi tillför kommuner och landsting 24 miljarder under de kommande tre åren. Det är en rätt ordentlig summa pengar.

När det gäller den övriga varseldebatten har vi haft diskussioner många gånger, vi kommer att ha en alldeles strax och vi kommer säkert att fortsätta ha den typen av debatter. Det jag vill säga i det avseendet är naturligtvis att det är ett allvarligt läge på arbetsmarknaden. Det är alldeles uppenbart att det är på det sättet. Finanskrisens efterdyningar, om vi nu ska kalla det så, slår in över landet.

Därför är det så bra att vi har Europas näst mest expansiva budget just nu. EU pratar om 1 procent som man nu ska dra över för att man ska kunna hantera effekterna av lågkonjunkturen, men vi ligger långt över detta just för tillfället. Det gör vi tack vare att så många har lämnat arbetslöshet och utanförskap och kommit in i arbete, vilket har inneburit att skatteintäkterna har varit väldigt goda.

Vi har 38 miljarder i Arbetsförmedlingens åtgärdsbudget. Vi har 1 ½ miljard som är omedelbart redo fram till årsskiftet. Vi diskuterar just nu intensivt med Arbetsförmedlingen hur mycket av anslagssparandet som ska kunna föras med in i nästa år. Jag utgår naturligtvis från att vi kommer att ha precis lika goda om inte bättre resurser nästa år jämfört med i år för att hantera de problem som finns. Det ska göras tillsammans med de andra som har ett ansvar och som finns på arbetsmarknaden.

Därför har vi utsett samordningsmän i de län och regioner som efterlyst det för att kunna samordna företagets eget ansvar, omställningsavtalet, som ju finns på de allra flesta av de ställen som blivit varslade i dagsläget, samt de statliga, regionala och kommunala insatser som kan finnas,

både Arbetsförmedlingen och andra aktörer. Dessutom har vi sett till att det nästa år finns mer än dubbelt så många platser som i dag i Arbetsförmedlingens regi utanför garantierna. Det finns alltså en bred palett av olika åtgärder.

Mot detta ställer Socialdemokraterna sin skattechock, det så kallade stimulanspaketet som ger 7 000–8 000 jobb på kort sikt och 3 000–4 000 jobb på lång sikt. Det är ett oerhört slöseri med resurser och riskerar balansen i statens finanser.

Anf. 77 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! I sitt inlägg ställer sig statsrådet frågande till att det skulle finnas anledning för honom att ta några initiativ beträffande samarbete mellan Trygghetsrådet, Trygghetsstiftelsen och Arbetsförmedlingen.

Jag kan berätta för statsrådet att när arbetsmarknadsutskottet träffade Trygghetsstiftelsen och Trygghetsrådet förra veckan påtalade man just att det finns ett avtal men att ingenting hänt i verkligheten. Man tycker inte att det händer någonting från Arbetsförmedlingens sida. Samma signaler har kommit från de fackliga organisationerna som har medlemmar med omställningsavtal.

Detta är knappast något jag kan lasta Arbetsförmedlingen för. De har att förhålla sig till regeringens direktiv och regleringsbrev. I dessa framgår det tydligt att det är de prioriterade grupperna som Arbetsförmedlingen ska ägna sig åt, och följaktligen inte åt personer som omfattas av omställningsavtalen.

De var också väldigt tydliga med vilka insatser Arbetsförmedlingen borde kunna bistå med. Det är exempelvis utbildningsinsatser. Det är en fråga om smidighet att den arbetsökande inte ännu en gång ska behöva skriva in sitt cv och göra allt det som han eller hon redan gjort under omställningsgarantin.

Vi vet att resurserna till Arbetsförmedlingen, och därmed regeringens insatser, är minimala. Statsrådet kallar det för en bred palett. Vad är sanningen? Just nu går bara 3 300 av dem som inte är med i jobb- och utvecklingsgarantin en arbetsmarknadsutbildning. Det ska jämföras med 155 000 arbetslösa i samma kategori. Det är 2 procent. 2 procent av dem som är arbetslösa sitt första år går för närvarande en arbetsmarknadsutbildning. Är det en bred palett av åtgärder?

Herr talman! Det går inte att säga annat än icke godkänt på den här punkten. När kommer åtgärderna? Trygghetsrådet hade tredje kvartalet en ökning med 110 procent, och för fjärde kvartalet räknar de med en ökning med 300 procent jämfört med förra året. Var finns den breda palett som ska möta denna varselvåg?

Fortfarande påstår regeringen att Trygghetsrådet och Trygghetsstiftelsen är lösningen på jobbkrisen. Tror statsrådet verkligen på sina egna ord?

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Det är som vanligt att när Socialdemokraterna erbjuder breda paletter är det skattebetalarna som står för fiolerna och det är skattehöjningar som ingår. Det är det de hela tiden föreslår – de 70 miljar-

derna, de 20 miljarderna för att göra det dyrare att anställa ungdomar, indragen köpkraft för hushållen. Det ska lösa jobbkrisen.

Mot det står den breda paletten. Den består av många aktörer, inte bara staten utan också andra. Trygghetsavtalen, omställningsavtalen, har sin viktiga roll. Kommuner, landsting och naturligtvis företagen själva har en viktig uppgift att fylla. Dessutom finns alla de andra aktörerna i form av våra myndigheter.

Det finns också en bred palett av verktyg, och det handlar inte enbart om arbetsmarknadspolitiska åtgärds paket. Det handlar om att också se till att ha goda förutsättningar för att nya jobb ska kunna växa fram, det vill säga att inte kväsa med skattehöjningar utan se till att det blir billigare och enklare att anställa genom sänkta arbetsgivaravgifter, se till att hushållen har mer resurser över genom skattesänkningar som riktar sig till låg- och medelinkomsttagare med tredje jobbskatteavdraget, något som ni säger nej till.

Det handlar också om att vi nu lägger 32 miljarder på infrastrukturinvesteringar, på investeringar i forskning och utveckling, på utbildning och annat vilket just syftar till att göra det som vi nog alla vill åstadkomma, nämligen fler jobb på svensk arbetsmarknad. Man ska komma ihåg att när EU talar om 1 procent av bnp i extra åtgärder ligger vi – återigen – bra mycket över det med de 32 miljarder som kommer i den budget som börjar gälla den 1 januari.

Om vi nu inte ska ha en allmän varseldebatt utan debattera det som gäller interpellationen och dess andra del kan jag konstatera att avtalet från den 1 april är en god utgångspunkt, att man ska hitta samverkansformer. Om det skulle vara så att det inte fungerar på bästa sätt är vi naturligtvis beredda att titta på det för att se på vilket sätt det inte fungerar och om det är så att vi behöver göra någonting ytterligare. Att samarbetet inte skulle fungera med tanke på det avtal man skrivit på och som man givetvis är beredd att leva efter tycker jag inte alls stämmer med den bild som jag får när jag är ute och träffar varslade, eller till exempel träffar verkstadsklubben på Volvo där man har ett gott och etablerat samarbete just mellan Trygghetsfonden, Trygghetsrådet och Arbetsförmedlingen lokalt. Det kan alltså se lite olika ut.

Om det inte ser så bra ut som man skulle önska är det naturligt att den som har den synpunkten hör av sig till Arbetsförmedlingen och säger: Det här avtalet finns, det gäller, det ska vi följa. Varsågod så sätter vi oss ned och går igenom hur vi kan förbättra våra samverkansrutiner.

Jag noterar också att Arbetsförmedlingen med sin nationella beredskapsorganisation gör precis det som jag tror att Berit Högman egentligen efterlyser, nämligen finns på plats och är beredd att göra de insatser som krävs genom de olika åtgärder som finns till buds och med de olika aktörer som finns runt omkring.

Anf. 79 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Inledningsvis säger statsrådet att vi inte ska använda skattepengar, att det är gammal socialdemokratisk politik. I nästa andetag nämner han aktörerna – kommuner, landsting och regioner. Därför undrar jag: Har kommuner, landsting och regioner någonting annat än skattepengar att använda sig av?

Om man bara ägnar en liten stund åt att se på kommuners och landstings ekonomiska prognoser framöver blir det alldeles uppenbart att det inte finns någon kassakista att ta ur. Det har vi diskuterat tidigare, arbetsmarknadsministern och jag. Prognoserna är nu nedskrivna ytterligare. Vi vet att det kommer varsel även i kommuner och landsting. Ändå framhärdar statsrådet i att kommuner, landsting och regioner också ska ta ansvar för arbetsmarknadspolitiken, för regeringen tänker då rakt inte göra det.

Det finns inte en arbetsförmedling som ännu fått något annat regleringsbrev, några andra direktiv än de som fanns tidigare och gäller de människor som varit arbetslösa länge och går i passiva åtgärder. Det finns inga direktiv för att ta sig an den nya gruppen arbetslösa. Det finns tusentals människor som redan blivit arbetslösa utan varsel, utan trygghetsavtal. Dessa lämnar regeringen därhän och säger att nu får företag, kommuner eller landsting ta sitt ansvar. Det är en helt verklighetsfrånvärd bild av det som nu händer i vårt land, i hela landet. Det är häpnadsväckande att arbetsmarknadsministern och hela regeringen framhärdar med den bilden.

Jag vill återigen fråga: När kommer lösningarna? När kommer förslagen som gör att dessa företrädesvis unga människor – föräldrar, barn – kan ha en idé om hur livet ser ut framåt mars, april, juni, juli? Vad är det för julhälsning arbetsmarknadsministern vill ge till dessa människor runt om i landet?

Anf. 80 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Mitt julbesked är att det inte finns någon brist på resurser eller engagemang. Det finns brist på kunder och krediter.

Det vi ska göra är att se till att alla de system som finns ska samverka och leverera, precis som det utlovats. Jag tänker också berätta för dem att vi inte tänker chockhöja skatterna med 70 miljarder. Jag tänker inte göra som Socialdemokraterna vill, nämligen göra det dubbelt så dyrt att anställa de Volvoarbetare under 26 som nu riskerar jobben. Ni vill göra det dubbelt så dyrt att anställa dem. Tänk om Berit Högman någon gång kunde förklara för mig hur många nya jobb det ska ge! Det vore oerhört intressant att höra.

Berit Högman säger att vi inte tar ansvar. Vi har 38 miljarder för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, varav 1 ½ miljard som omedelbart är redo för Arbetsförmedlingen. Vi jobbar nu intensivt tillsammans med Arbetsförmedlingen för att se efter att vi har tillräckliga resurser på plats inför nästa år. Kan det behöva göras mer? Ja, det kan naturligtvis inte uteslutas. Jag har ingen spåkula som är bättre än den Berit Högman har. Det enda vi vet är att 2009 kommer att bli ett besvärligt år.

Berit Högman gör sig lite lustig över kommuner och regioner. När jag pratade med Göran Johansson för ungefär sex veckor sedan handlade det om just detta tema. Hur kan vi samverka för att få de resurser som vi har gemensamt att fungera bättre, så att de enskilda personer som nu berörs ska få de besked som de har rätt att kräva? Det var en god ansats. Det är möjligt att Göran Johansson är bättre på det samarbetet lokalt än vad Berit Högman är nationellt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 81 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några extra åtgärder dels med anledning av andelen ökade varsel, dels med hänvisning till KI:s senaste prognos. Patrik Björck har frågat mig hur länge jag och regeringen avser att sitta passiva och vänta ut krisen. Han har också frågat om det inte finns någonting som skaraborgarna kan förvänta sig att jag och regeringen ska ta initiativ till.

Jag förstår att många är oroliga. Antalet varsel, som de senaste åren har minskat och nått mycket låga volymer, ökar. Det är en signal om att det goda arbetsmarknadsläget håller på att vända. Samtidigt vill jag understryka att antalet varsel om uppsägning inte är en indikator på problem på dagens arbetsmarknad utan är en indikator på vad som kan komma att hända i framtiden. Vi ska komma ihåg att inte alla varsel behöver leda till uppsägningar och att inte alla uppsägningar i sin tur behöver leda till arbetslöshet.

Tyvär varslas personer på olika platser i landet. Men i Örebro län, liksom i övriga Sverige, är det även många som får arbete. Arbetsförmedlingen redovisar att 579 personer i oktober varslades om uppsägning i Örebro län. Samma månad fick 1 500 personer ett arbete. Även i Västra Götalands län, som Skaraborg är en del av, var det fler som fick jobb under oktober än som varslades.

Sverige står väl rustat att hantera de varsel som i framtiden resulterar i faktisk arbetslöshet. Vår politik bygger på att det ska vara mer lönsamt att arbeta, enklare och billigare för arbetsgivare att anställa samt mer attraktivt att starta och driva företag. Den här politiken har skapat bättre förutsättningar för en hållbar ekonomisk utveckling och frigjort resurser för att hantera den konjunkturavmattning som vi nu ser. Jag tycker inte att särlösningar riktade mot enskilda län eller områden är det bästa sättet att hantera de utmaningar vi står inför.

Med anledning av stora varsel om uppsägningar i olika delar av landet har regeringen utsett regionala samordnare. Deras uppgift är att samverka med lokala och regionala aktörer, såsom kommuner, myndigheter och privata aktörer. Samordnarna får en bra inblick i vad som händer lokalt och kan skapa nätverk med de andra samordnarna och dela med sig av erfarenheter. Genom regionala samordnare tar man vara på de unika förutsättningar för individens utvecklingskraft och företags konkurrenskraft som finns i olika regioner. Regeringen har utsett samordnare i både Örebro län och Västra Götalands län.

Regeringen har dessutom beslutat att inrätta en nationell samordningsfunktion i form av en statssekreterargrupp. Syftet är att stärka samordningen av arbetet med bland annat varsel inom Regeringskansliet. Bildandet av gruppen underlättar dialogen mellan regeringen och de regionala samordnarna.

Dessutom har Arbetsförmedlingen nyligen omorganiserats, bland annat för att förbättra styrningen genom att en rak och tydlig ansvars- och beslutslinje etableras inom organisationen. Arbetsförmedlingen har också nyligen inrättat en nationell beredskapsorganisation för varsel för att säkerställa att de regioner som drabbas får det stöd de behöver.

Jag vill i detta sammanhang även nämna att det inom ramen för det svenska socialfondsprogrammet finns möjlighet för företag att ansöka om medel för kompetensutveckling.

Prot. 2008/09:35
25 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 82 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin för svaret, även om jag inte är helt nöjd med det.

Herr talman! Inledningsvis får jag säga att jag hoppas att Littorin kommer att tala om vad han ska göra, inte vad han inte tänker göra, för det är jag inte så intresserad av. Vad kan han göra?

Bakgrunden till min fråga är att det läggs varsel i hela Sverige, även i Örebro län. Senast i dag varslades 50 personer på Stoneridge. Anställda har också varslats på Stellana i Laxå, BAE Systems i Karlskoga, Bharat Forge Kilsta i Karlskoga, Volvo i Hallsberg, Arvin Meritor i Lindesberg, Kvalitetsmålarn i Örebro, Krafft Måleri i Örebro och Kitron i Karlskoga. Eniro 118 118 lägger ned sin verksamhet, så där blir det inga kvar. Listan skulle naturligtvis kunna göras längre.

Det här är naturligtvis oroande. Det är oroande därför att vi inte ser att regeringen gör någonting. I tidigare debatter som jag har haft med arbetsmarknadsminister Littorin har han sagt att 99 procent av arbetskraften inte är varslad. I dag fick jag inte det svaret, herr talman. Däremot säger Littorin i sitt svar att vi ska komma ihåg att inte alla varsel behöver leda till uppsägningar och att inte alla uppsägningar i sin tur behöver leda till arbetslöshet. Så är det naturligtvis. Det som är problematiskt, herr talman, är att varslen för väldigt många av dem som håller på att bli arbetslösa inte syns i statistiken.

Jag pratade med ombudsmän på IF Metall i dag som har varit och förhandlat på flera företag med mindre än fem anställda där alla får lämna sitt arbete. Då pratar vi om uppsägningstider på en månad eller kortare. Vi har inte siffror på alla de visstidsanställda som har fått lämna sina uppdrag. Vi har inga siffror på alla de konsulter som fanns anställda på till exempel BAE Systems och får lämna sina kontrakt. Vi har inte siffror på hur många av dem som har jobbat via bemanningsföretag som nu får gå omgående för att de haft kontraktsanställningar.

Vad jag vill säga är att det rör sig om många fler än dem som vi ser i varslen. I går besökte jag Arbetsförmedlingen. De tre första veckorna i november har 539 personer varslats i Örebro län. Det är alltså snart över oktobers siffror. Risken är i alla fall uppenbar med de siffror vi fick i dag med Stoneridge, om inte de har rapporterats tidigare. Det är klart att det är jätteoroande. Det är oroande därför att det har kommit inom tjänstesektorn.

Vad får jag då för svar? Svaret är väl det som även Maud Olofsson gav och som jag anger i min interpellation: Några nya pengar blir det inte. Kommuner och landsting får väl göra sitt. Om inte annat så finns det svenska socialfondsprogrammet. Det är inte riktigt det svar jag hade önskat, herr talman. Om hela Sverige talar om att det pågår en kris och att vi behöver insatser behöver vi fatta beslut nu. Vi socialdemokrater har beslutat att vi vill ha ett jobbpaket, så att vi kan möta de människor som efter varsel och eventuella uppsägningar kommer ut i arbetslöshet. Det ska finnas någonting där. Samtidigt ska vi satsa på dem som redan i dag är arbetslösa och ge dem utbildningsinsatser.

Jag tycker inte riktigt att svaret visar att regeringen tar frågan på allvar, även om jag hör att Sven Otto Littorin säger att han gör det. Men när det pekar mot en kris och till och med Lars Calmfors säger att det behöver satsas pengar säger regeringen: Nej, vi tänker inte göra någonting. Då blir arbetsmarknadsministern i alla fall svaret skyldig. Jag vill gärna veta vad regeringen tänker göra åt den här varselkrisen och vad man tänker göra nu.

Anf. 83 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

I Skaraborg har krisen slagit till med full kraft. Ett stort antal företag har lagts ned, gått i konkurs eller dragit ned på sin verksamhet helt eller delvis. Ett stort antal människor har fått lämna tillfälliga anställningar och bemanningsföretag. Tusentals människor får lämna sina arbeten och tvingas ut i arbetslöshet. Kommuner drabbas hårt av sviktande skatteunderlag och ökade utgifter.

Hittills har regeringens strategi varit att lasta över kostnaderna på kommunerna. Det drabbar återigen en sektor som i värsta fall kommer att få säga upp personal. Spiralen är i gång.

För att belysa vad det handlar om och visa att det här inte är någon liten tillfällighet kan vi dra lite exempel från Skaraborg om arbetsmarknadsministern har tid att lyssna.

Volvo i Skövde, Arkivator i Falköping, Paroc i Hällekis, Vedum Kök och Bad i Vedum, Pharmadule Emtunga, IAC i Tidaholm, Kellve Bulkteknik i Kvänum och så vidare. Listan hade naturligtvis kunnat göras mycket längre.

Funderar man lite grann över vad det här innebär finns det olika sätt att beskriva en sådan här situation. I en intervju med Swedbanks chefsekonom Cecilia Hermansson står det: ”Orderingång, sysselsättning, produktion – allt faller. Svensk industri tycks gå mot en vargavinter.”

Det är vad vi ser i Skaraborg. Mot bakgrund av detta blir man lite konfunderad när man läser svaret från arbetsmarknadsministern, och inte bara det. Arbetsmarknadsministern tolkar det som jag just nu har beskrivit som en signal om att det goda arbetsmarknadsläget håller på att vända.

Det måste väl på något sätt vara årets understatement. Det har hänt någonting. Högkonjunkturen kanske inte är lika kraftfull som i går. Vi kan naturligtvis skoja om det i värmen här inne. Men när man är ute och talar med människor som drabbas är det faktiskt inte ett skämt.

Nästa svar från arbetsmarknadsministern är samma svar som vi hört i flera veckor, att varsel inte är något farligt. Varsel är ingenting att oroa sig för. Det är viktigt att framhålla. Det stod också statsministern och sade här i kammaren i torsdags. Varsel är väl inga problem.

Bekymret är att när jag träffar människor ute på svenska och skaraborgska arbetsplatser som är varslade delar de inte arbetsmarknadsministerns eller statsministerns uppfattning. De anser att varsel är ett jättestort problem.

Sverige står väl rustat för att hantera varslen, säger arbetsmarknadsministern i svaret. Det är just det som människor funderar över. Finns det

någoting att erbjuda till exempel skaraborgarna? Jag ställde den frågan i interpellationen.

Bortsett från att arbetsmarknadsministern negligerar hela problemställningen, hävdar att det möjligen finns signaler på att högkonjunkturen avmattats lite grann och att varsel inte är något problem finns det inget som helst svar i interpellationssvaret till de oroliga människor som inte tycker att varsel är problemfritt.

Jag hörde här att arbetsmarknadsministern i den tidigare debatten använde de 1,5 miljarderna en gång till. Som tur var slapp jag dem i mitt interpellationssvar. Annars är det väl de mest återanvända 1,5 miljarder som någon gång har funnits.

De har nu återanvänts vecka efter vecka, dag efter dag. Tydligt har man inte använt en krona, eftersom det inte händer någonting med dem. När året är slut kommer det väl fortfarande att finnas 1,5 miljarder.

Då är de pengarna bortspelade och aldrig använda. Det är precis det jag har misstänkt hela tiden. Nej, arbetsmarknadsministern, nu kräver inte bara jag utan alla varslade ett svar från arbetsmarknadsministern.

Anf. 84 AMEER SACHET (s):

Herr talman! Antalet personer utan arbete i Örebro län har stigit de senaste månaderna precis som i andra län i landet. Det är mörkt i Örebro län. Det har en svagare arbetsmarknad än riksgenomsnittet. Effekterna av regeringens nedskärningar av arbetsmarknadsutbildningar och vuxenutbildning blir därmed tydligare i dag än för två år sedan.

Arbetsförmedlingen måste få utökade resurser och möjligheter att stödja de personer som nu riskerar att gå ut i arbetslöshet och som behöver hjälp att skaffa sig en kompetens eller vidareutbildning. Behoven av kompetensutveckling och utbildning är stora i hela landet och inte minst i Örebro län.

För den arbetslöse handlar det om rätten att få ett nytt arbete. För samhället handlar det om att lyhört tillgodose efterfrågan på kvalificerad arbetskraft. Investeringar från samhällets sida behöver tidigareläggas för att skapa fler arbetstillfällen. Det lokala näringslivet behöver hjälp och stöd för att genomföra en omstrukturering.

Herr talman! Det är lätt att tala om arbetslinjen under högkonjunktur. Men det är betydligt svårare att hålla den linjen när konjunkturen viker. En rapport som Arbetsförmedlingen har gjort visar att de arbetssökande är mycket aktiva. Problemet är att de saknar den utbildning och kompetens som krävs för att ta de lediga jobb som finns.

Samhället fungerar inte när man från politikens sida avvecklar insatser för att ge yrkesutbildning och vidareutbildning till de arbetslösa. Det är kortsiktigt och farligt att inte ta hänsyn till människors rätt att försörja sig genom eget arbete.

Det är cyniskt att inte ta hänsyn till människors kraft och vilja att delta i samhällsutvecklingen och samhällsbyggandet. Vi kan inte blunda för att vårt land också är på väg in i en mycket allvarlig ekonomisk kris.

Forskningspropositionen som regeringen nyligen lade fram betyder mindre resurser till Örebro universitet. För Örebro universitet och Universitetssjukhuset föreligger få expansionsmöjligheter som kan kompensera länets tillbakagång som industri- och tillverkningsregion.

Vi kan inte ha en regering som passivt tittar på medan varslen och arbetslösheten ökar för varje dag. Regeringen måste agera aktivt och resolut möta varsel och arbetslöshet innan effekterna blir förödande och slår ut hela landet.

Vi vill se ett jobb- och stimulanspaket utformas med en gång. Det ska vara av den storlek som krävs för att få hjulen i ekonomin att återigen börja rulla.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Vilka åtgärder tänker arbetsmarknadsministern vidta för att så snabbt som möjligt lindra effekterna av den ökande arbetslösheten i framför allt utsatta regioner som till exempel Örebro län?

Anf. 85 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Festen är över nu, arbetsmarknadsministern. Ni tog över ett land väl rustat i en högkonjunktur. Ni hade ett glädjerus och festade på.

Ni sprätte ut pengarna och bjöd till höger och vänster under festen. Ni såg till att högvälönade fick sänkt skatt och att ni inte var väl rustade för den lågkonjunktur som alltid kommer efter en högkonjunktur.

Festen är över nu. Det är baksmällan som är här. Nu gäller det att se till att ge trygghet till människorna och se till att vi får ett bra företagsklimat igen i Sverige och en trygghet för dem som går ut i arbetslöshet.

Ni har påstått att ni har en politik för jobb. Nu visar det sig att det är en bluff. Ni har levt på högkonjunkturen de första två åren. Den visade sig gå på ganska bra redan under vårt senaste år vid regeringsmakten.

Nu är det andra tider. Då kan man inte fortsätta att påstå: Om vi bara ser till att människor blir fattigare hittar de säkert ett jobb. Ni kan inte säga det längre rakt i ansiktet på de varslade Volvoarbetarna i Skövde, där jag kommer ifrån.

Man kan inte säga till tidaholmarna och människorna som bor i Hälslekis eller i Falköping: Om ni bara blir fattiga nog så att det blir större skillnad, som arbetsmarknadsministern sade, hittar ni säkert ett jobb. Det är inte rätt mot dem som nu är varslade.

Dessutom har vi många andra i Skaraborg förutom dem som Patrik Björck tidigare räknade upp. Vi har många småföretag. De behöver inte visa i statistiken om de varslar färre än fem personer. Byggsektorn behöver inte visa i statistiken om de varslar färre än 20 personer. Med andra ord syns inte detta ännu. Byggsektorn kommer att drabbas ännu värre under nästa år. Det gäller att se till att dessa människor får en bra trygghet och att de har en omställning.

I går hade vi fullmäktige i Skövde. På grund av det läge vi är i nu hade vi en särskild session i fullmäktige där Arbetsförmedlingen var med och informerade om alla de varslade. Det är 3 000 varslade i östra Skaraborg. Utöver det finns de visstidsanställda som får gå direkt från arbetet och de som redan nu är arbetslösa. De varslade blir inte arbetslösa förrän kanske om ett halvår.

Arbetsförmedlingen sade att det är ett mycket tufft läge. Vi behöver mer resurser, sade Arbetsförmedlingens representant. Det bildas timplånga köer trots att vi gör så gott vi kan. Vi behöver mer resurser.

Utöver att vi ska hjälpa dem som skrivs in, sade Arbetsförmedlingen till oss i går, måste vi också se till att vi får någonting att erbjuda dem.

Det behövs mer yrkesutbildningar, arbetsmarknadsutbildningar och komvux.

Kommunchefen i Skövde sade i går att det behövs ett dubbelpaket. Det räcker alltså inte med de aviserade paket som finns i dag. Det behövs både ersättning och trygghet för dem som går ut i arbetslöshet, och det behövs mer för att utbilda människorna. Om man satsar på komvux måste man dels satsa på komvuxutbildningar, dels se till att det finns försörjning för dem som kommer att gå på utbildningarna. Det behövs ett dubbelpaket.

Det är inte det enda som behövs. Det behövs en rad åtgärder för att se till att alla dessa människor får möjlighet att komma tillbaka till ett arbete så snart som möjligt. Festen är över. Det har visat sig att er jobbpolitik är en bluff.

Anf. 86 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Monica Green kan inte ha det lätt med statistiken. ”Festen är över.” 170 000 personer har sedan valet lämnat utanförskapet, kommit tillbaka i arbete, fått en lön att leva på, en framtid att se fram emot, blivit skattebetalare i stället för något annat.

Det är det som har lett till att vi har en av de starkaste statsfinanserna i Europa när vi nu går in i det dystra läget som en följd av finanskrisen. Aldrig någonsin tidigare har så många arbetat som vid mitten av det här året i Sverige. Det är bara ett exempel.

Det här är en bra utgångspunkt när vi nu drabbas av konsekvenserna av den internationella finanskrisen. Men det väljer naturligtvis Monica Green att bortse från.

Låt mig med detta sagt konstatera att det naturligtvis är ett allvarligt läge. Det är klart att vi står inför ett tufft och dystert 2009. Det är väl därför det är så bra att den svenska statsbudgeten är den näst mest expansiva i hela Europa. 32 miljarder kommer att finnas den 1 januari 2009 för att investera dels i utökad köpkraft hos hushållen, dels i utbildning, forskning och utveckling samt infrastruktur. Det är precis det som är den rätta medicinen när det blåser snålt runt knutarna.

Mot detta ställer Socialdemokraterna sitt så kallade jobbpaket, som Eva-Lena Jansson tog upp. Det leder till 2 000–3 000 jobb på lång sikt. Det är i själva verket ett arbetslöshetspaket som Socialdemokraterna totalt sett har presenterat. Det ska bli dubbelt så dyrt att anställa personer under 26. Jag kan be Monica Green när hon åker till Volvo i Skövde att förklara för Metallarna på Volvo varför det ska bli dubbelt så dyrt att ha dem som är under 26 anställda. Det vore en bra idé om Monica Green kunde förklara det. Hon har inte förklarat det i dag.

Monica Green säger bland annat att det behövs mer utbildningar. Vad bra – eftersom det den 1 januari, när budgeten träder i kraft, kommer 2 nya miljarder just för den typen av utbildningar som Monica Green efterlyser.

För att inte upprepa den debatt som vi hade alldeles nyss, och den debatt som vi har haft flera gånger tidigare, kan jag sammanfatta med att det finns två vägar att välja mellan. En väg är Europas näst mest expansiva budget, som innehåller en lång rad åtgärder för att skapa förutsättningar för nya jobb, där det också finns resurser i Arbetsförmedlingen och det finns resurser i de olika omställnings- och trygghetsavtal som

*Svar på
interpellationer*

finns. När vi pratade om Europeiska socialfonden i något av de tidigare inläggen konstaterade jag att det är fråga om 14 miljarder på sju år. Det finns 1 miljard omedelbart redo att söka i Västra Götaland för att genomföra olika omställnings- eller vidareutbildningsprogram. Allt det går att använda i dag – nu, här.

Problemet som vi alla lever med är att när det sker varsel känner vi bara till volymen. Sedan vidtar en förhandling där man upprättar turordningskretsar, turordningslistor och annat. Det är först under kommande veckor som de som har blivit varslade i Göteborg får veta vilka det är som kommer att tvingas lämna. Det är först då som Arbetsförmedlingen kommer att kunna möta de enskilda personerna med den 1 ½ miljard som finns redo just nu.

Mot allt detta står det gamla vanliga, det vill säga 70 miljarder i skattechock, indragen köpkraft för hushållen när vi går ned i en lågkonjunktur och dubbelt så dyrt att anställa ungdomar. Förklara för mig hur det går ihop.

Anf. 87 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag fick inget svar nu heller, men svaret är väl det jag antog det skulle bli, det vill säga att regeringen gör ingenting. Jag är fascinerad över hur man kan ignorera något som hela Europa ser framför sig. Det ena landet efter det andra agerar, och den svenska regeringen säger att det inte är så allvarligt.

Arbetsförmedlingens chef i Örebro sade för en månad sedan att om situationen förvärras kan det inte uteslutas att det behövs extra pengar till personal och programresurser. Det har hänt lite sedan den 30 oktober. Det har kommit ganska många varsel. Jag har inte nämnt Skanskas varsel i dag. Jag vet inte om arbetsmarknadsministern är uppdaterad på det. Det är fråga om 3 500 varav 2 000 i Sverige. Stoneridge var också nytt i dag. Det var 50 personer. Korsnäs i Frövi glömde jag nämna. Det var i förra veckan. Men det kommer fler på papperssidan.

Det kommer också fler varsel inom kommuner, landsting och stat. Det kan vi vara ganska säkra på. Värmlands landsting kommer att säga upp 500 personer. Det gör man inte för att man vill eller för att det inte finns ett vårdbehov utan för att det saknas pengar. Det kommer att saknas mer pengar när människor blir arbetslösa.

Då är det jätteviktigt att det framgår att regeringen vill göra något. Jag upplever att man inte gör något. Man säger bara att det är fråga om varsel och att man inte vet hur många som kommer att bli arbetslösa och därför ska man avvakta.

Vårt jobbpaket innehåller faktiskt en del saker som Lars Calmfors, någon typ av rådgivare till regeringen, säger är jätteviktiga, till exempel barnbidragshöjningar, satsningar på programresurser – massor med expansiva åtgärder. Till det säger regeringen att det inte behöver göras något. Maud Olofsson säger att det inte behövs några nya pengar. Tvärtom anser hon att fler möten ska ordnas där kommuner och landsting får vara med och dra sitt strå till stacken. Sedan hänvisar man till fonderna.

Jag tycker att det är bra att många människor gör något. Det jag efterfrågar, herr talman, är vad regeringen ska göra. Jag pekade i min interpellation på vad Konjunkturinstitutet tog upp den 29 oktober. Konjunkturinstitutet spår en kraftigt stigande arbetslöshet: Anställningsplanerna i

Konjunkturbarometern tyder på att sysselsättningen fortsätter att minska det fjärde kvartalet 2008. Varsel och färre nyanmälda platser tyder också på minskad sysselsättning. Konjunkturinstitutet säger att den arbetslöshet som regeringen förutspådde i sin budgetprognos den 22 september 2008 är överspelad. Den är liksom redan borta. Det blir sämre tider, säger Konjunkturinstitutet.

Jag vill inte låta som någon dysterkvist. Jag tycker att det är viktigt att man gör något så att man kan ingjuta mod i människor men också i företagen så att de säger att det här kommer att vända. Men då är det viktigt att arbetskraften är rustad för att ta de jobb som kommer då.

När dessa varsel sker kan man se andra effekter på arbetsplatser. Allt fler tar med sig matlåda. Allt färre går ut på restauranger. Allt färre törs handla. Vi ser effekterna inom handeln snabbt. Där kommer också att ske någonting lite längre fram. Då är det, herr talman, lite oansvarigt av regeringen att säga att den budget som planerades under sommaren och som lades fram räcker och att man inte behöver göra någonting. Det är jättekonstigt.

Anf. 88 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Nu började arbetsmarknadsministern sitt svar med att åter beskriva situationen som alldeles fantastiskt fin. X personer har lämnat utanförskapet, och x personer är sysselsatta och så vidare.

Sedan kommer någon sorts eftertankens kranka blekhet på slutet, och arbetsmarknadsministern inser att det kanske blir lite tufft och dystert i alla fall 2009. Som svar på det refererar man till en helt överspelad budget. Det var en budget som skrevs och totades ihop långt innan arbetsmarknadsministern över huvud taget hade någon som helst uppfattning om hur det skulle se ut i oktober och november i Sverige – inte bara i Skaraborg utan också i Örebro och Blekinge och vart än man vänder sig i världen.

Jag tror och hoppas att det är sista gången vi har en sådan här debatt.

Jag är helt övertygad, hundraprocentigt, om att regeringen kommer att tvingas att backa, att backa från sin fullständigt orealistiska inställning till svensk arbetsmarknad. Man kommer att släpas, motvilligt och sprattlande, in i verkligheten. Man kommer så småningom att göra någonting. Man kommer troligen att göra det för sent, alldeles för lite och felaktigt, men man kommer att tvingas att försöka ta sig ut ur den återvändsgränd som man har backat in i. Verkligheten kommer att släpa ut regeringen. Om vi i oppositionen inte lyckas kommer verkligheten att lyckas med det.

Två olika vägar pratade arbetsmarknadsministern om att det fanns och att den här debatten visar på. Ja, vår väg är väldigt tydlig. Vi har insett läget, och vi har sett vilka åtgärder som behöver vidtas. Precis som Eva-Lena Jansson säger har vi stöd bland annat i regeringens innersta rådgivarkretsar för våra åtgärder.

Men vilken väg är det regeringen går? Ja, än så länge ingen. Man hänvisar till sin raserade a-kassa – det är den viktigaste arbetsmarknadspolitiska reform som arbetsmarknadsministern har gjort. Man hänvisar till sina jobbskatteavdrag – det är den viktigaste arbetsmarknadspolitiska reform som regeringen har gjort. Detta har ju visat sig inte fungera. Det

är ett fiasko. Det har inte lett till någonting. Det leder oss rakt ned i en djup lågkonjunktur.

I fråga om de här varslen, som dessutom inte skulle vara särskilt farliga, har det nu visat sig att varseltiderna mer eller mindre har blivit överspelade i och med att man delar ut en massa dispenser på mer eller mindre goda grunder. Varseltiderna spelas faktiskt bort från arbetsmarknaden.

Men bortsett från det: När regeringen så småningom kommer, vilket jag förutsätter, att börja agera skulle det ändå vara spännande att se om vi kunde få någon liten antydning från arbetsmarknadsministern om vad det är man kan tänka sig att göra. Man har ju sagt att man inte tror på utbildning – det fungerar inte. Vad är det då man skulle göra? Branschprogram tror man inte på – det vill man inte ha att göra med. Skattepengar får man inte använda – det fungerar inte.

Vad är det man ska försöka ha med sig när man så småningom backar ut ur den här återvändsgränden? Skulle arbetsmarknadsministern kunna vara lite visionär och ge oss något litet hum om vad han skulle ha föreslagit om han hade suttit i en regering i ett land som befann sig i en djup lågkonjunktur och där massor av människor blev arbetslösa? Vad skulle man då ha gjort? Jag förstår att arbetsmarknadsministern ännu inte ser det läget, men om vi leker med tanken att vi hade varit där, vad hade han då föreslagit?

Anf. 89 AMEER SACHET (s):

Herr talman! Nu är verkligheten sådan att varslen ökar för varje dag och oron stiger bland folket. Arbetsmarknadsministern pratar om att vi socialdemokrater vill chockhöja skatterna. Jag kan bara säga till arbetsmarknadsministern och den borgerliga regeringen att med den politik som de driver kommer det definitivt inte att finnas vare sig Volvoproduktion eller Saabproduktion i det här landet. Jag vet inte om den borgerliga regeringen vill ha fordonsindustri kvar i Sverige.

Både Arbetsförmedlingen och näringslivet är överraskade över siffrorna när det gäller varsel. Det är inte bara industrin som drabbas i dag, utan lågkonjunkturen gör att även tjänstemän och småföretag drabbas i hela landet, bland annat hos oss i Örebro län. Först drabbas industrin och sedan leverantörerna. Vi får effekter som också kommer att drabba handeln och servicesektorn, och det är väldigt allvarligt för hela landet.

De som har anställning via bemanningsföretagen får lämna arbetsmarknaden först eftersom de flesta av dem har tillfälliga anställningar. Det är ofta ungdomar som får gå först. Ungdomar som behöver arbetslivserfarenhet kommer att förlora fotfäste på arbetsmarknaden.

Det krävs en sammanhållen politik som motverkar att fler blir varslande och arbetslösa.

Fler och fler av prognosmakarna målar den svenska ekonomin i allt mörkare färger. Konjunkturinstitutet räknar med recession nästa år. Det är inte Socialdemokraternas prognos, utan det är Konjunkturinstitutet som har kommit fram till den slutsatsen.

Herr talman! Jag står inte bara här och debatterar i kammaren, utan jag vill att arbetsmarknadsministern åtminstone ger klart besked till alla dem som har blivit varslade hos oss i Örebro län, i Örebro kommun, i Hallsberg, Lindesberg, Ljusnarsberg, Kopparberg, Nora och Karlskoga.

Vad är det för recept som arbetsmarknadsministern kommer att ge dem för att göra dem trygga?

Prot. 2008/09:35
25 november

Anf. 90 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag sade tidigare att festen är slut och tårtan är uppäten, och det är dags att kavla upp ärmarna och börja jobba nu. Det är lätt att styra ett land i högkonjunktur, och regeringen tog över i högkonjunktur. Ni trodde ett tag, arbetsmarknadsministern, att det var er egen politik som ledde till jobb. Sven Otto Littorin försöker här i några inlägg säga att det ändå var deras politik som gav jobb, men det är inte längre någon som tror på det.

När jag lyssnade på föredragningen på fullmäktige i Skövde i går var det ingen som längre hänvisade till att det var någon borgerlig politik som hade lett till jobb under era första två år, utan det var en högkonjunktur vi hade. Efter en högkonjunktur kommer en lågkonjunktur, och man ska egentligen se till att man bäddar för de dåliga åren när man har bra år. Men det glömde den borgerliga regeringen i sin yra över att det var så roligt att ha vunnit valet, och man satte sprätt på pengarna.

Nu gäller det att se till att det finns en politik som sätter människor i arbete.

Anders Borg reviderade sin egen prognos förra veckan och sade att det kan bli 9–10 procents arbetslöshet. Det är alltså inte bara varslade människor. Det blir en arbetslöshet på 9–10 procent, och de människorna måste få möjlighet att komma tillbaka till ett arbete.

Kommunerna är inte rustade just nu för att ta emot fler människor med försörjningsstöd. Även de har byggt sina budgetar på högkonjunktur. De behöver snabbt ha mer pengar. De kommer att få sämre möjligheter att ta emot dem som behöver gå utbildningar. De behöver ökat statligt stöd.

Vi har väckt inte bara en krispaketsmotion med en mängd kraftfulla åtgärder. Vi har också väckt en budgetmotion, tre veckor efter att ni väckte er motion i höstas, med kraftfulla åtgärder för hur vi ska få i gång ekonomin igen och se till att vi får fart på industrin och ökar tryggheten för dem som mister arbetet.

Anf. 91 ELISABETH SVANTESSON (m):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern! Det är intressant att föra den här debatten.

Under debatten de senaste veckorna har det slagit mig att det finns en norm som gäller, och det är socialdemokratisk politik. Allt som sker utanför den normen är ingenting och är passivt. Det är väldigt starka ord.

Ibland tror jag inte att socialdemokrater lyssnar på regeringen. Eller också är det bara så att normen är så stark att om man inte gör precis som just de här socialdemokraterna tycker i den tiden, med just det antalet utbildningsplatser och att just så ska man använda medlen gör man ingenting.

Ordet häpnadsväckande används, och jag tycker att det är häpnadsväckande.

Bilden är allvarlig. Låt mig säga det. Jag har varit i Örebro län och besökt företag. Jag har varit på Volvo i Hallsberg. Bilden är dyster.

Svar på
interpellationer

Men samtidigt finns det många fler bilder. Det finns en bild från ett företag jag besökte i Lindesberg i går. De kommer att öka sin omsättning med 20 procent nästa år, och de är i stort behov av arbetskraft.

Det är bra att Socialdemokraterna besöker Arbetsförmedlingen i Örebro. Det gör jag ganska ofta för att lyssna och höra hur landet ligger. Då är det två bilder. Det är den dystra bilden, som vi vet om, av att vi går in i allvarliga tider. Vi är där, och det kommer antagligen att bli betydligt värre.

Men det finns också en annan bild som är viktig att visa. Eva-Lena Jansson vill inte vara en dysterkvist. Nej, men då tycker jag att det är viktigt att visa den andra bilden. Ungdomsarbetslösheten i Örebro slår rekord – med *all time low*! Den har aldrig varit så låg i Örebro någonsin. Och det är nu när Socialdemokraterna inte har makten i Örebro och inte har makten i riket. Det är också en viktig bild att visa.

Vad gör regeringen då i Örebro län? Jo, vi har två ypperliga samordningsmän som regeringen har tillsatt. Har Socialdemokraterna här i kammaren ingen tilltro till dem? I nästa vecka kommer ett stort möte, en kraftsamling, att äga rum. Där samlas alla krafter för att se hur man ska möta krisen i Örebro. Då är frågan: Är det bara arbetsmarknadspolitik och mer resurser till Arbetsförmedlingen som behövs?

Återigen måste jag fråga: Har ledamöterna i kammaren lyssnat på att det faktiskt finns 1,5 miljarder, och de pengarna har inte använts. Arbetsförmedlingschefen sade på Tvärsnytt i går, efter Eva-Lena Janssons besök, att det finns två spår. Man jobbar med de företaget som nu anställer – det sker faktiskt fortfarande ganska mycket av det – samtidigt som man jobbar med spåret att se till att de som varslas får rätt hjälp.

Jag undrar om det som Eva-Lena Jansson sade fortfarande gäller. Uppfattar du det som att det just nu är kris på Arbetsförmedlingen i Örebro? Jag uppfattar att så inte är fallet.

Jag tycker att det är viktigt att se att normen inte är socialdemokratisk politik, tack och lov. Jag litar på att den här regeringen kommer att göra det som behövs i krisen, även om det inte blir exakt den dag och den tidpunkt som Socialdemokraterna vill.

Med detta vill jag säga att det finns många bilder i Örebro län. Det finns en väldigt dyster bild, men det finns också en bild av företag som anställer. Jag besökte ett sådant senast i går.

Anf. 92 PETER JEPPSSON (s):

Herr talman! Kronoberg, Jönköping, Kalmar, Halland, Örebro, Västra Götaland, Skåne, Blekinge med flera – det är drabbade län, och listan kan tyvärr göras väldigt lång.

I mitt hemlän Blekinge är det oerhört många som har drabbats av varsel. I oktober varslades 619 och i november 805. Det ger över 1 400 varslade i länet på mindre än två månader. Antalet nyanmälda jobb i Blekinge har dessutom minskat med över 40 procent i jämförelse med samma period förra året, och antalet sökande som har fått jobb följer tyvärr samma trend.

Tyvärr har vi inte *all time low* i Blekinge vad gäller ungdomsarbetslösheten. Den har ökat, och färre har fått jobb.

A-kassan har kraftigt försämrats. Man har dragit in utbildningar som skulle ha kunnat mildra, och vi har fått vaga utfästelser om åtgärder från

regeringen. Det är bara varsel, varsel och varsel. Det har hörts från regeringshåll alldeles för många gånger, tyvärr.

Varslen börjar snart bli rena uppsägningar, och då är verkligheten här. Vad ska vi då säga? Regeringsföreträdare har så sent som för två veckor sedan medgivit att det ekonomiska läget är allvarligt, men man anser samtidigt att det inte behövs några större statliga insatser för att möta de ökande varslen.

Arbetsmarknadsministern väljer att envist hålla sig kvar vid den beskrivning och kartbild som var aktuell när budgeten presenterades i stället för att se sig omkring och se hur terrängen ser ut i verkligheten. Om arbetsmarknadsministern hade gjort det hade han förmodligen upptäckt att Sverige befinner sig i en jobbkris. Det är en kris som faktiskt behöver hanteras för att inte förvärras ytterligare.

Det finns hushåll i Sverige med försämrade a-kassa – en urholkad a-kassa – och familjer, framför allt i Blekinge, som sannolikt blir drabbade, där båda två har varslets och förmodligen kommer att bli avskedade, båda från samma arbetsplats. Vad säger vi då? Det är bara varsel, varsel och varsel.

Har arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin någon klar bedömning av hur många av Sveriges i oktober–november 33 890 varslade som kommer att möta en dyster arbetslöshet? Om vi kunde få en sådan bedömning vore jag tacksam. Hur många av dessa kan räkna med att få den borgerligt försämrade a-kasseersättningen? Det handlar om dem som har varit på Volvo, Finnveden i Blekinge, Titanex i Sölvesborg, Dynapac i Karlskrona med flera.

Jag tror faktiskt att svenska folket genomskådar arbetsmarknadsministerns och regeringens retorik i den här frågan.

Anf. 93 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Man får väl tacka Elisabeth Svantesson för att hon deltar i debatten eftersom arbetsmarknadsminister Littorin har tröttnat på den.

För en vecka sedan sade Anders Borg att han av Maud Olofsson hade hört att Volvo har problem. Vad vi nu försöker göra är att uppmärksamma Sven Otto Littorin och övriga regeringen på att det är fler som har problem i Sverige. I går träffade jag en arbetsförmedlare. Jag har besökt Arbetsförmedlingen inte bara i november; jag försöker ha kontinuerlig kontakt med dem i Örebro län. Hon sade: Vi har aldrig haft så få reella verktyg att använda som nu.

Samtidigt pekar Elisabeth Svantesson på en positiv sak, nämligen att ungdomsarbetslösheten har sjunkit. Det stämmer, och det är jättebra.

Låt oss också uppmärksamma hur rekordmånga ungdomar som är inskrivna i jobbgarantin – alltså detta som kallas garanti men som inte är en garanti för jobb. Jag får höra en hel del om den passivitet ungdomar upplever i jobbgarantin. Jag har pratat med långtidsarbetslösa som nu är inskrivna i jobb- och aktivitetsgarantin och som inte vet vad som kommer att ske med dem när de blir utskrivna. De är jätteoroade.

När vi pratar om varsel riskerar vi att glömma dem som redan står utan jobb. Vad jag försöker säga nu är att jag tycker att Arbetsförmedlingens resurser måste satsas på dem, men det kommer andra, nya, som också behöver få satsningar, utbildningar och som behöver kunna

stärkas för att gå vidare i jobb. Om inte de får satsningar kommer man att ta från någon annan.

Det räcker inte med en budget som är utspelad sedan den 22 september. Det har hänt så mycket att hälften skulle ha varit nog. Då behöver vi se att regeringen agerar. Vi har lagt fram ett jobbpaket som jag tycker är bra. Det är inte säkert att det heller är tillräckligt, men vi försöker visa att vi tar ansvar. Att då regeringen, som faktiskt regerar, inte tar ansvar är häpnadsväckande, herr talman!

Anf. 94 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Först vill jag kommentera det Elisabeth Svantesson sade om att vi sossar inte lyssnar och att socialdemokratin är norm. På det första svarar jag nej, det är inte sant. På den andra svarar jag ja, det är sant. Socialdemokratin är norm. Det är ju så svenska folket vill ha det.

Att vi sossar inte lyssnar var ett lite knepigt påstående, för sedan gick Elisabeth Svantesson vidare och sade att vi inte ser vad regeringen gör och att det skulle vara ett tecken på att vi inte lyssnar. Sen fortsätter hon att beskriva att det går så jättebra, att alla företag i Örebro bara anställer hela tiden och att ungdomsarbetslösheten är så låg. Då blir det logiskt: Då är det väl självklart att regeringen inte gör något, för det finns ju inget problem!

Regeringen ser inte problemen. Det är därför regeringen inte gör något.

Sedan tog hon upp att det finns 1 ½ miljard. Det är galten Särimner som slaktas varje kväll och står upp på benen orörd nästa morgon. Vi får väl se den på Sylvester, den 31 december. Då finns fortfarande denna 1 ½ miljard, och man har inte använt en enda krona. Det är ju det vi kritiserar.

Den här interpellationsdebatten var ju tänkt att hållas med arbetsmarknadsministern. Jag får säga att jag tycker att det är sorgligt att han inte deltar.

Jag kan förstå om arbetsmarknadsministern inte alltid delar våra uppfattningar, men människorna ute i Sverige, i Skaraborg, på Volvo, på Paroc, på Arkivator, på IAC i Tidaholm kräver svar och besked. De står faktiskt i en verklighet där de funderar på om de ska klara av amorteringar på huset, hur de ska klara av att fira jul, hur de ska svara på barnens frågor. De kan inte lämna talarstolen. De kan inte gå från sina barn. De kan inte gå från banken och säga: Jag vägrar att lyssna och svara.

Arbetsmarknadsministern har det privilegiet, men jag tycker att det är ett väldigt illa valt tillfälle att utnyttja det.

Anf. 95 ELISABETH SVANTESSON (m):

Fru talman! Jag ska fatta mig kort.

Än en gång lät Patrik Björck faktiskt bli att lyssna. Jag säger att läget är mycket allvarligt i Örebro län, men det finns också fler bilder som vi kan beskriva. Det är viktigt för människor att se. Om man lyssnar på Patrik Björck tror man inte att det finns ett enda jobb i Sverige just nu, men det finns det faktiskt. Jag tycker att även Patrik Björck har ett ansvar för att beskriva den verkligheten.

Än en gång är Patrik Björck väldigt raljant över 1,5 miljarder. De pengarna kommer att göra väldigt stor nytta för många av dem som blir

varslade. Det kommer de att göra. Men man väljer att lyssna på det man vill.

Jag skulle avslutningsvis bara vilja säga att den här normen är intressant. När man inte gör precis som Patrik Björck och Eva-Lena Jansson nu vill gör man ingenting. Man är passiv.

Eva-Lena Jansson uttalade sig i Tvärsnytt i går – nu har jag verkligen lyssnat på det här flera gånger för att det ska bli riktigt. När reportern frågade vad hon förväntade sig för svar av ministern i dag sade hon: Egentligen har jag inga förväntningar därför att han har stått och sagt att det här inte är någon speciellt stor fråga.

Det är nog så Eva-Lena Jansson uppfattar detta, eftersom hon säger det till Örebro läns tv-tittare.

Jag menar att arbetsmarknadsministern och regeringen tycker att det här är en viktig fråga. Men än en gång gör man inte på samma sätt som Socialdemokraterna vill.

Det är en stark budget med ett tydligt fokus på yrkesutbildning. Det är en tydlig fokusering på infrastruktursatsningar – de har aldrig varit så stora. Det är en tydlig fokusering på forskning. Det här är helt enkelt en stark reformbudget.

Jag är övertygad om att det kommer att behövas mer. Jag är också övertygad om att den här regeringen förmår att göra mer i den tid det behövs. Men som riksbankschefen sade för ett tag sedan: Hostmedicin ska man ta när man är förkyld.

Nu finns det resurser för att göra saker. När det blir ännu starkare kris är det viktigt att det kommer att behöva sättas in resurser. Det tror jag kan behövas. Men jag litar fullt och fast på finansministern och arbetsmarknadsministern och hela regeringen i denna fråga.

Anf. 96 PETER JEPPSSON (s):

Fru talman! Jag kan bara beklaga att vi miste en omgång replikskiften med statsrådet, men det är väl så det är. Han väljer att inte svara, och det är hans fulla rätt. Jag hoppas bara att det är ett tecken på att arbetsmarknadsministern inte har gett upp. Det skulle nämligen vara oerhört sorgligt för det svenska folket, som faktiskt är drabbat. Jag tror att de vill ha svar på alla frågor, mina också. De är faktiskt drabbade.

Jag ska upprepa det jag sade tidigare för att förtydliga det, för i varje fall jag kände att vi inte fick något bra debattklimat när ministern valde att avstå.

Är det så att det bara kommer att vara varsel, eller finns det någon antydning till att vi ska slippa se de här uppsägningarna? Det är egentligen det som jag tror att många vill veta.

Jag nämnde några orter, och jag nämnde några företag. Tänk på alla dem! Jag vet inte om antalet drabbade kommer att komma upp i 90 000 under året. Den siffran är osäker, men det är ett stort antal, och jag är övertygad om att de vill ha ett svar på frågan varför de blir drabbade när deras a-kassa är så urholkad som den kan bli.

Det står så här i det svar som ministern gav till Eva-Lena Jansson och Patrik Björck: Vår politik bygger på att det ska vara mer lönsamt att arbeta, enklare och billigare för arbetsgivare att anställa med mera.

Det ska vara mer lönsamt att arbeta. Men, arbetsmarknadsministern, om antalet nyanmälda jobb minskar och vi för vår del i Blekinge inte får

bukt med ungdomsarbetslösheten undrar jag: Hur kommer ett sådant svar att hjälpa dem?

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2008/09:85 om Arbetsförmedlingens resurser för dem som står längst från arbetsmarknaden

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Sylvia Lindgren har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att arbetssökande som har det svårast att komma in på arbetsmarknaden får mer resurser. Vidare har hon frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att personer med specifika inlärningssvårigheter som dyslexi, adhd och Aspergers syndrom ska få en reell chans till ett arbete. Slutligen undrar hon vad jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas innebär för denna grupp.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för dem som har det svårast att komma in på arbetsmarknaden, bland annat genom nystartsjobben och jobb- och utvecklingsgarantin. Drygt 15 procent av alla nystartsjobb har gått till personer med funktionsnedsättning sedan starten i januari 2007. Av samtliga deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin uppgår andelen med en funktionsnedsättning till 31 procent. Min förhoppning är att införandet av tredje fasen av garantin ska bidra till att öka sysselsättningstillfällena för dessa deltagare.

Flera åtgärder vidtas därtill för att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna försörja sig genom arbete. För att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med större stödbehov föreslår regeringen i budgetpropositionen 2009 att det ekonomiska stödet för arbetshjälpmedel höjs till som mest 100 000 kronor per år. Av samma anledning bör också stödet för personligt biträde höjas till maximalt 60 000 kronor per år för anställda och 120 000 kronor per år för företagare.

Regeringen har också kraftigt ökat resurserna till lönebidrag och Samhall AB. Det motsvarar drygt 2 000 lönebidragsplatser och ca 1 000 platser i Samhall AB. Regeringen satsar totalt 2,4 miljarder kronor under perioden 2007–2010. Personer med psykisk funktionsnedsättning som har till exempel adhd och Aspergers syndrom omfattas av dessa insatser och är en prioriterad målgrupp inom ramen för skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, trygghets- och Samhallsanställningar.

Mot denna bakgrund avser jag för närvarande inte att vidta några ytterligare åtgärder.

Fru talman! Dessutom ber jag, lite utanför detta, om ursäkt för att jag måste åka hem. Jag har två sjuka barn som är ensamma hemma. Jag ber Sylvia Lindgren hemsäkt mycket om ursäkt för detta.

Anf. 98 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Ja, jag har också förberett mitt inlägg i den här debatten, inte minst beroende på att jag har besökt åtskilliga av dem som är funktionshindrade.

När jag ska försöka tolka ministrernas svar finner jag att det är ganska identiskt med det svar som jag fick för nästan ett år sedan runt de här frågorna. Det handlade om nystartsjobb och utvecklingsgarantin och lönebidrag och Samhall. Där har ju vi socialdemokrater mer i portföljen än vad man har från regeringens sida.

Men det går heller inte att komma ifrån att det är 140 000 inskrivna på arbetsförmedlingarna runt om i landet som har funktionshinder. Då måste man ställa sig frågan: Har vi de rätta verktygen?

I rapport efter rapport får vi veta att det är svårt för de funktionshindrade, de med nedsatt funktion, att få jobb.

Varför väljer arbetsgivarna bort personer med funktionsnedsättningar? Har Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans satsningar gentemot de här grupperna varit ett misslyckande? Har arbetsmarknadsministern ställt sig frågan om de reguljära arbetsförmedlingskontoren kan upprätthålla tillräckliga kunskaper om samtliga funktionshinder? Jag tänker till exempel på dem som jag anger i interpellationen, personer med specifika inlärningssvårigheter, som har dyslexi, adhd, Aspergers syndrom, det som finns men inte syns.

Det är så lätt att man buntar ihop alla med funktionshinder i en grupp. Men det är en oerhört stor skillnad på de här grupperna, och det behövs speciella riktade åtgärder.

Jag har till exempel fått väldigt klart för mig att det är förödande att säga till någon med en bokstavskombination: Här har vi en flexibel verksamhet. Det funkar inte för den personen. Därför behövs det också insatser hos arbetskamraterna, hos arbetskollektivet. Hur tillmötesgår vi ute på arbetsplatsen den som har ett funktionshinder?

Det behövs både bredd och djup, och som någon sade när jag besökte gruppen här i veckan som jobbar med de här problemen: Strunt i diagnoserna! Problemen finns i botten.

Det handlar om tydlighet, inte alltid så mycket att välja på och inte minst tolerans i arbetsgruppen. Det är nyckelord för att många ska kunna få fast mark på just arbetsmarknaden.

Jag tror också att det behövs folkbildningsinsatser för att öppna upp vårt arbetsliv. Ta de funktionshindrade på allvar! Och se funktionshindrade också som en tillgång i arbetslivet! Här behövs det helt andra insatser än i dag. Det går inte att komma med gamla recept. Man måste också ha visioner för framtiden. Vad gör vi åt de här grupperna?

Här i Stockholmsområdet har vi tidigare haft Kronan som har jobbat med de här frågorna. Det har man nu tagit bort. Innan omorganisationen tog en beställning av arbetsmarknadsutbildningar gällande alla funktionshindrade cirka två dagar att fatta beslut om och få förhandsbesked om via AF Expo. I dag i den nya organisationen tar det sex veckor sammanlagt, och beslutet tas av en handläggare i Småland. Är det rimligt?

Fru talman! Det finns jättemånga frågor att ta upp med anledning av de funktionshindrades situation. Här måste regeringen också ta sitt ansvar. Det går inte, Sven Otto Littorin, att svara med samma ord som man gjorde för ett år sedan. Det har hänt mycket, och det har vi haft debatt om i dag. Men det här är det som man kallar för prioriterade grupper.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 20.12 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna i väntan på att kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m) skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellation 2008/09:117.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 20.17.

18 § Svar på interpellation 2008/09:117 om regeringens hantering av presstödet

Anf. 99 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Helene Petersson i Stockaryd har frågat mig vad jag tänker göra med anledning av den skrivelse från Europeiska kommissionen daterad den 7 november i vilken det svenska systemet för presstöd ifrågasätts.

I skrivelsen underrättar kommissionen Sverige om sin preliminära uppfattning om det svenska presstödet förenlighet med den gemensamma marknaden. Det framkommer för det första att skrivelsen endast handlar om driftsstödet till dagspressen och att distributionsstödet inte är uppe för diskussion just nu. För det andra anser man att driftsstödet, inklusive de ändringar som riksdagen beslutade om 2006 och som anmälades till kommissionen i september i år, är ett så kallat befintligt stöd. Detta betyder att ändringarna kan träda i kraft den 1 januari 2009 utan att tidningarna löper risk att behöva återbetala det stöd som har betalats ut från detta datum.

Vad gäller det befintliga stödets förenlighet med den gemensamma marknaden ifrågasätts om stödet behövs i mer tätbefolkade områden. Dessutom skriver kommissionen att de höga stödbeloppen i storstadsområdena inte förefaller stå i proportion till syftet med stödet. Dessa synpunkter är inte nya för oss utan stämmer väl överens med vad regeringen har fått besked om i dialogen med konkurrensdirektoratet om presstödet som inleddes i början av 2007.

De svenska myndigheterna ska, som interpellanten också påpekar, reagera på skrivelsen senast i början av december. Det pågår ett arbete i Regeringskansliet med att ta fram ett svar, och jag kan inte föregripa detta här och nu. Jag vill bara påminna om regeringens hållning, vilken är att presstödet är viktigt för mediemångfalden.

Anf. 100 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Fru talman! Tack, kulturministern, för svaret! Jag har en viss förståelse för att kulturministern inte vill föregripa det arbete som pågår i Regeringskansliet. Vi fick besked i dag om att kulturministern kommer till KU nästa vecka för information.

Jag är ändå lite otålig, och det är inte bara jag som är det. Vi har nämligen en hel bransch som också är otålig. Vi har 77 tidningar som inte riktigt vet vilket regelverk som kommer att gälla efter den 1 januari 2009.

Branschen har levt med denna osäkerhet i två år. Nu har vi fått ett besked från kommissionen att det är ett befintligt stöd och att ändringarna inte har ändrat klassificeringen. Det här är ett bra och tydligt besked som innebär att ändringarna kan genomföras, vilket kulturministern också skriver i svaret, utan att något företag skulle riskera att behöva betala tillbaka det.

Min första fråga till kulturministern är: Kommer riksdagens beslut från 2006 med justeringarna av presstödet att träda i kraft den 1 januari 2009? Det är just detta besked branschen väntar sig. Ska jag och branschen tolka det ministern skriver i svaret som att det faktiskt kommer att bli så eller öppnas det bara upp en möjlighet efter kommissionens svar och det här är ett citat därifrån?

Det nya presstödet som vi tog beslut om 2006 öppnar många möjligheter. Det är inte bara det att stödnivån höjs, vi sänker också inträdeskraven. Det finns många tidningar som har jobbat hårt på att försöka nå upp till de här nivåerna, och för dem är det ett mycket viktigt besked.

Jag koncentrerar mig i denna omgång på om det kommer att bli ett genomförande den 1 januari. Min andra fråga är om regeringen i så fall har övervägt några övergångsbestämmelser. Det finns nämligen en del i det nya regelverket där vi går från 51 procent eget redaktionellt material till 55 procent. Eftersom hela branschen i två års tid har levt i osäkerhet finns det, vad jag har hört, tidningar som är lite oroliga för om man kommer att kunna leva upp till detta. Regelverket går ju bakåt i tiden. Stödet 2008 baseras på vad som har hänt 2007, och eftersom man levde i ovisshet 2007 kan det finnas tidningar som är på gränsen.

Frågan är alltså: Har ni tittat på övergångsbestämmelser eller vet vi kanske till och med att det inte finns några tidningar som behöver det? Det kanske är klart att alla har möjlighet att även 2008 i så fall få stöd.

Det är ett väldigt viktigt besked, och jag tycker att det är regeringens ansvar att verkligen se till att inte några tidningar kommer i kläm i så fall. Svaret ska vara inne den 7 december. Det är ett par veckor dit. Jag tror att branschen skulle ta det som ett bra tecken om vi här i kväll kunde få beskedet att de nya reglerna gäller från den 1 januari 2009.

Anf. 101 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Det är riktigt som interpellanten påpekar att det här har tagit sin tid. Det kan vi beklaga på olika sätt. Trots allt är jag efter de diskussioner som vi har haft både formellt och informellt med konkurrensdirektoratet absolut övertygad om att utan den här processen hade vi inte stått där vi står i dag. Då hade det funnits stor risk att man hade fått göra betydligt större förändringar i presstödet än vad vi nu möjligen – det vet vi inte – kommer att tvingas göra.

Den notifiering vi gjorde som bygger på riksdagsbeslutet från juni 2006 innebär också att man har en förståelse för att andratidningarna, framför allt utanför storstadsområdena, behöver stödet för att kunna överleva. Man ifrågasätter nu också skriftligen det man tidigare muntligen har framfört när det gäller kritiken mot storstadsstödet. Men det här vet Helene Petersson också.

Vår absoluta ambition, och vi har inte planerat något annat, är att dessa ändringar ska träda i kraft den 1 januari nästa år, vilket alltså innebär en höjning av presstödet med 60 miljoner kronor.

När det gäller övergångsbestämmelserna såg varken Presskommittén eller den förra regeringen något behov av egentliga övergångsbestämmelser. Skulle man införa sådana nu har jag efter diskussioner med våra experter på departementet förstått att det skulle kräva ett nytt riksdagsbeslut.

Det är möjligt att de här förändringarna i viss mån kan innebära försämrade villkor för ett tiotal tidningar, men vi anser i alla fall att det finns en risk att man skulle göra större skada för tidningarna genom att fördöja beslutet och därmed tvingas lägga fram en ny proposition till riksdagen. Vad vi avser att göra är alltså att genomföra denna större förändring, det vill säga med de 60 miljonerna.

När det gäller det man ifrågasätter från Bryssel är det det vi också ska svara i det brev som Helene Petersson nämnde, och det är vi förhoppningsvis klara med till den 7 december. Där kommer vi även att argumentera varför vi anser att storstadsstödet fortfarande behövs.

Anf. 102 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Fru talman! När det gäller övergångsbestämmelserna har man kanske inte diskuterat om sådana skulle behövas, för då var det ett halvår framåt. Nu kommer det med kanske tre fyra veckors varsel att man ska ändra de här reglerna.

Jag hoppas att det inte drabbar några tidningar, för det kanske är så illa att man inte bara får försämrade villkor utan att man även förlorar stödet. En annan förändring i det nya stödet är att vi faktiskt inte har någon avtrappning. Gällande den förändring som genomfördes tyckte man ju från utredningens sida att det inte fanns någon anledning att stoppa in mängder med pengar i tidningar som var på väg att försvinna från marknaden.

Vi får hålla frågan under bevakning, för om detta korta varsel innebär att tidningar blir lidande, då är det inte bra.

När det gäller den andra delen säger kommissionen att första steget i förfarandet avser ett befintligt stöd. Det är väl det man får titta på. Det är bra att kulturministern säger att man ska fortsätta att försvara också storstadsstödet. Vi hade en departementspromemoria angående detta för någon månad sedan där regeringen lade fram ett förslag om att man skulle drastiskt förändra villkoren för storstadspressen. Det förslaget drogs tillbaka efter framför allt kritiken från myndigheterna och JK.

Jag tycker alltså att Justitiekanslerns yttrande verkligen är något man ska titta på nu. Man säger att syftet med stödet och alla förändringar som har gjorts inte väsentligt har förändrat det. Då kan man också ifrågasätta vad det är som har hänt under resans gång. Jag vet att vi har ställt den frågan till kulturministern tidigare, men nu har vi det svart på vitt att här måste vi från Sveriges sida gå in och argumentera att vi ju faktiskt inte har gjort några förändringar. Det har inte skett någon större förändring i omvärlden som skulle ha de konsekvenserna att man så drastiskt behöver förändra detta stöd.

Det finns också en annan sak som jag tycker att Justitiekanslern pekar på väldigt väl, och det är vilka konsekvenser det får för yttrandefriheten

men framför allt vilka effekter ett förändrat storstadsstöd får när det gäller monopolsituationen. Kommissionen lyfter upp att vi har en konkurrenssituation mellan stater, men här är det även en konkurrenssituation inom nationen. Det har egentligen inte EU-kommissionen med att göra, kan vi tycka. Men det kommer att bli en väldig förändring om någon av de här tidningarna försvinner. Då har vi en ännu starkare monopolsituation på den svenska tidningsmarknaden. Då är det en stor koncern som gäller, vilket vi också har diskuterat tidigare. Det är koncernen Bonnier som kommer att ha hela den stora mediemarknaden runt om i Sverige. Det är ingen situation som är bra. Kulturministern har till och med ett uppdrag från riksdagen att titta på hur det ser ut i mediemonopolsituationen.

Det finns mycket i den här biten. Framför allt när Justitiekanslern pekar på konsekvenserna för yttrandefriheten tycker jag att det är tunga argument som regeringen måste ta med sig och titta ordentligt på när det gäller skrivelsen tillbaka till kommissionen.

Anf. 103 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Som interpellanten påpekade finns det många olika delar i den här frågan. Helene Petersson talar om vad Justitiekanslern anför. Konkurrensverket har helt motsatt uppfattning. Där ser man snarare att stödet på sitt sätt kanske har varit skadligt för konkurrensen. Någonstans mellan Skylla och Karybdis ska man alltså kryssa för att komma fram till ett resultat som är bra.

Den departementsskrivelse som Helene Petersson hänvisar till bygger på de resonemang som har förts med konkurrensdirektoratet. Man har nu också framfört det skriftligen, vilket vi kanske inte är direkt glada för, men det underlättar i alla fall vår fortsatta hantering. Någonstans var det ju omöjligt att föra en öppen debatt, som vi är vana vid att ha i Sverige, när det inte fanns papper.

Vi kommer att försvara storstadsstödet. Det är vår uppfattning. I vad mån vi sedan är framgångsrika återstår att se. Men det är vår ambition att göra detta.

Det finns nu inte längre bara ett utan två klagomål som vi också måste bemöta i samband med det brev som ska gå som ett svar förhoppningsvis före den 7 december. Det är ett danskt tryckeri som det finns en anmälan mot. Man anser att konkurrensen har satts ur spel genom att Skånska Dagbladet får ett stöd.

Det finns alltså många olika frågor. Vi vet inte om det här leder till ett mediemonopol, men det är absolut inte någonting som någon av oss eftersträvar – tvärtom.

Anf. 104 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Fru talman! Om man ska sammanfatta det här så kommer stödet i alla fall att genomföras från och med den 1 januari 2009. Det är ett väldigt bra besked.

Om vi återgår till klagomålen var det lite intressant i den skrivelse som kom härifrån. Flera tredje parter har lämnat uppgifter till kommissionen. Kulturministern säger ju nu att också ett danskt tryckeri har gjort det. Kommissionens avdelning har hållit flera möten med bland andra branschorganisationer och företag. Det är något nytt – åtminstone känner

inte jag igen det. Klagomålen känner jag igen, men inte mötena. Är det något som kulturministern har vetat om under resans gång?

Jag vill lyfta fram en sak till. Jag har hört att ministern har varit i Bryssel i veckan, eller kanske till och med i helgen, och diskuterat de här frågorna. Om det är riktigt känns det bra att frågan har lyfts från tjänstemannanivå upp till politisk nivå. Det är också en av de saker som vi har tagit upp tidigt i processen; vi tycker inte att det ska vara en diskussion utan papper och på tjänstemannanivå. Om vi nu har papper och om ministern har varit i Bryssel ser jag det som en positiv ändring av inriktningen på hanterandet.

Det finns som sagt många delar i dokumentet som verkligen behöver bemötas. Det sägs att det finns 20 betalda tidningar i Stockholmsområdet – låg, hög och tabloid. Man måste tala om att det är stödet till dagstidningar, det vill säga prenumererade allmänna nyhetstidningar och inte vilka tidningar som helst. Göteborg plockas också upp som ett exempel. Men där har vi inte haft den problematiken över huvud taget.

Det finns många punkter där regeringen och ministern verkligen kan göra mycket. Jag utgår från att ministern tar ett stort ansvar för det här och att vi får behålla ett rejält och ordentligt presstödet även i fortsättningen.

Anf. 105 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag kan försäkra hela kammaren inklusive interpellanten att vi tar det här på absolut största allvar. Jag måste väl ändå få någon form av erkännande också från Helene Petersson för den diskussion vi hittills har fört och för de möten i KU där jag redogjorde för hur vi har agerat. Nu har vi ju också fått skriftligt från kommissionen vad den anser problemet är. Detta styrker att vi tar det på allvar.

Jag har skrivit ett brev till kommissionär Kroes, som har frågorna. Det var min förhoppning att också kunna möta henne när jag var på ministermöte i Bryssel i förra veckan. Då hade hon tyvärr fått förhinder; hon kunde inte vara i Bryssel den dagen. Men mina medarbetare – min politiska stab inklusive tjänstemännen – mötte hennes kabinettschef, vilket motsvarar ungefär statssekreterare. De framförde då de svenska synpunkterna även där. Något direkt svar fick de inte, och det var inte heller väntat. Men vi har gjort vad vi kunnat för att framhålla de svenska synpunkterna om varför vi anser att stödet även till Svenska Dagbladet och Skånska Dagbladet är betydelsefullt för mediemångfalden.

Nu pågår arbetet i departementet med att dels besvara brevet, dels kommentera de klagomål som har kommit in gällande tryckeriet och i vad mån det kan ha betydelse för konkurrensituationen.

Jag kan hålla med interpellanten om att det är lite märkligt när sådant som vi uppfattar som strikt nationella frågor inte längre är det. Det finns många fördelar med medlemskapet i den europeiska unionen, men ibland kommer det upp saker på detaljnivå som blir besvärliga för oss alla. Det är jag den första att beklaga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 106 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Bodil Ceballos har frågat näringsminister Maud Olofsson om reseföretagens ansvar avseende grundläggande mänskliga rättigheter och fackliga rättigheter i de länder de verkar och inom de företag som de köper tjänster av samt om dialog med Thailands regering om respekt för grundläggande mänskliga rättigheter. Som minister med ansvar för frågor med bäring på företags sociala ansvar, Corporate Social Responsibility, CSR, har interpellationen överlämnats till mig för besvarande.

Globaliseringen har inneburit att svenska företags internationella verksamhet har ökat starkt även i länder där det finns brister i efterlevnaden av grundläggande principer som det internationella samfundet har enats om när det gäller mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, miljö och bekämpning av korruption.

Ansvar för lagstiftning om och nationell uppföljning av mänskliga rättigheter åvilar regeringar och stater. Företag kan inte åläggas sådana skyldigheter. Företagens sätt att hantera dessa utmaningar ställer krav på svåra avvägningar. Samtidigt är företagen viktiga aktörer och kan ha en positiv påverkan när det gäller mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och antikorruption. Detta borde vara en konkurrensfördel för de reseföretag som kan marknadsföra sig som företag som respekterar mänskliga rättigheter och de internationella regelverken och därmed också tar sitt sociala ansvar.

Problemet är ofta inte bristande regelverk utan att många länder inte lever upp till sina åtaganden, såväl i förhållande till internationella överenskommelser som i tillämpningen av nationell lagstiftning avseende mänskliga rättigheter.

I dag finns inga bindande regler om företagens sociala ansvar. Det innebär att arbetet för att främja företagens sociala ansvar bygger på frivillig medverkan. För mig är det viktigt att CSR är och förblir något som är både företagsägt och företagsdrivet. Sverige och svenska företag har en stark internationell trovärdighet när det gäller engagemang för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och miljöhänsyn. Globalt ansvar på UD:s enhet för internationell handelspolitik har som målsättning att stimulera och stödja svenska företags arbete med socialt och miljömässigt ansvar. Regeringen uppmuntrar svenska företag att ställa sig bakom OECD:s riktlinjer för multinationella företag och att tillämpa de tio principerna i FN:s Global Compact.

När det gäller icke-svenska underleverantörer och hur dessa arbetar, är det företagen själva som har störst möjlighet att tillsammans med underleverantörerna arbeta för ett socialt och miljömässigt ansvar i alla led. Regeringen utgår ifrån att svenska företag följer nationella lagar och förordningar i de länder där de är verksamma och att de även ansvarar för att de anställda i företagen följer grundläggande värderingar beträffande mänskliga rättigheter, däribland barnarbete och arbetsrättsliga frågor.

Många företag har utarbetat uppförandekoder för det egna ansvarstagandet. För att uppförandekoder och etiska riktlinjer ska få effekt är det viktigt med uppföljning och rapportering. Företag som är med i Global Compact ska regelbundet rapportera om hur de arbetar med de grundläggande tio principerna. Information om anslutna företag finns på organi-

*Svar på
interpellationer*

sationens hemsida. Ett annat verktyg är mallar framtagna av Global Reporting Initiative, GRI. Regeringen stöder detta initiativ, och fattade förra året beslut om att de statsägda företagen ska rapportera enligt GRI.

Som jag sade inledningsvis är det staters ansvar att verka för lagstiftning och regelverk när det gäller mänskliga rättigheter. Företag kan inte åläggas ett bindande ansvar men kan frivilligt verka för att de internationella regelverken respekteras i de olika produktionsleden. Nationell lagstiftning gäller i det land där företaget verkar och således också de internationella konventioner som landet ratificerat.

Regeringen verkar aktivt inom ramen för olika internationella organisationer för att grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter ska respekteras.

Anf. 107 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret även om det innebär ett nej på mina frågor. Ministern tänker inte ta några direkta initiativ till att påverka svenska resebolag att ta ett större etiskt ansvar, men det är bra att ministern uppmuntrar dem att vilja vara med i CSR. Ministern tänker inte ta några initiativ för att få dem att stödja fackliga rättigheter, och ministern tänker inte ta upp frågan med den thailändska regeringen.

Den här interpellationen skrev jag efter att ha läst en DN-artikel med rubriken "Semesterparadisen byggs för skräplöner". Den talar om den nyss utgivna rapporten *Gästarbetare i paradiset*, det vill säga de svenska turisternas paradis, inte arbetarnas. Rapporten avslöjar att det förekommer barnarbete, organiserad prostitution och 100 timmars arbetsvecka med löner långt under minimilön på hotell som svenska bolag anlitar. 13-åriga barn tjänar 25 kronor per dag och jobbar 12–14 timmar per dag och 7 dagar i veckan om de har haft tur och fått betalt. Att kräva betalt som burmesisk papperslös i Thailand är förmodligen inte det lättaste, och arbetsgivarna kan därför göra precis som de vill.

På hotellen ser man mellan fingrarna med prostitution, som är olagligt i Thailand. Jag hoppas att den här rapporten öppnar ögonen på både resebolag och resenärer och att skärpning sker från bolagens sida.

Fru talman! Massturism är någonting som jag har upplevt från insidan. Jag har haft möjlighet att se både dess goda och dåliga sidor. Uppenbart är dock att turismen kan få ödesdigra effekter om den inte sker på ett hållbart sätt. Därför är det av stor vikt att vi som turister är medvetna om de effekter turismen faktiskt får för lokalbefolkningen. Det är inte så att den bara leder till arbetstillfällen och därmed mat på borden i många familjer. Turismen är en massindustri, och på de orter där den etableras får den också i många fall katastrofala konsekvenser för både miljön och den sociala strukturen. Men visst ger den först i de flesta fall vinster, många gånger i fattiga länder. Det är när den vuxit sig riktigt stor som de stora problemen kommer.

Som jag skriver i interpellationen ger turismen, förutom att vackra kust- och naturområden tas i anspråk, också upphov till enorma mängder avfall, okontrollerad vattenförbrukning, mycket hög energiförbrukning, stora utsläpp i luft och vatten etcetera. Då turismen fått växa under okontrollerade former står ortsbefolkningen plötsligt kvar med svartepetter när det befintliga vattnet prioriteras till hotellen i stället för till jordbruket. El till hotellen prioriteras framför el till de fastboende. Sopbergen

växer, bränns ute på tippen och förorenar luft och vatten och försämrar därmed också människors hälsa.

Turismen är en mycket lukrativ affär för de stora hotellkedjorna och byggherrarna som exploaterar så långt det går och så långt marknaden tillåter. När marknaden mättats tar de med sig de pengar de tjänat och börjar investera i något annat land, på ny jungfrulig mark och gärna någonstans där myndigheterna ställer så låga krav som möjligt och där arbetskraften är så billig som möjligt. Jag har sett många halvfärdiga hotellbyggen och före detta tjusiga hotell i ruiner under årens lopp.

Att bygga upp en ekonomi med basen i turism gör att samhället på sikt kan bli mycket sårbart. Den dagen det finns trevligare eller billigare resmål försvinner turisterna och hotellkedjorna dit, och kvar står tomma byggnader. Lokalpolitikerna sliter sitt hår för att hitta alternativa näringar när hotellkedjorna försvinner och både byggbranschen och hela service-sektorn börjar krackelera.

Turismen ger oerhört många både direkta och indirekta arbetstillfällena och kan naturligtvis vara motorn i den ekonomiska tillväxten i många länder, bland annat i Asien. Vi ska naturligtvis hjälpa dem att nå den tillväxten, men det är viktigt att också dra lärdom av historien och inte göra om samma misstag som vi har gjort i många länder i Europa till exempel. Vi måste också se på researrangörernas roll i det perspektivet. Ministern får gärna utveckla resonemanget mer.

Anf. 108 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att jag kan hålla med Bodil Ceballos i väldigt mycket av det hon säger. Jag ser också allvaret i den bild hon beskriver. Det är fortfarande så, som jag tidigare framhöll, att det inte finns några bindande regler för företagens sociala ansvar i dag, utan det bygger på frivillighet. Jag är övertygad om att det bästa vi kan göra är att ännu tydligare gå ut och tala om vikten av CSR och att många svenska företag också är väldigt bra på detta.

Jag var nyligen i New York och träffade chefen för Global Compact, Georg Kell, för att tala om det svenska arbetet inom Global Compact. Sverige ger i dag oerhört stora resurser men har tyvärr inte så mycket inflytande som vi önskar. Det är också en viktig fråga för att driva det här arbetet vidare. Han bedyrade att Sverige är världsbäst på CSR. Vi har spjutspetskompetens i detta. Man ser också världen över hur det här blir allt viktigare som ett konkurrensverktyg.

Jag tror att man ska fortsätta på den inslagna vägen, och det gäller absolut inte bara turismen, utan det gäller väldigt många företag. Det gäller i princip alla företag. Man bör bli tydligare och bättre på CSR. Vi har som första land i världen också ett samarbetsavtal med Kina vad gäller CSR för att just få in mer etik, moral och kloka värderingar i företagens arbete. Det är ett tydligt exempel.

I Thailand har vi inte det ännu, men det är naturligtvis någonting man kan tänka sig i framtiden. När det gäller att tala med Thailands regering handlar det om viktiga frågor som gäller mänskliga rättigheter, företagens ansvar och att de uppfyller de konventioner de har skrivit på. Det är sådana saker som vi kan kritisera när vi sitter i ett bilateralt samtal med Thailand.

Prot. 2008/09:35
25 november

Svar på
interpellationer

Anf. 109 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att ministern berättar lite mer om vad vi faktiskt gör när det gäller CSR och att vi har en spjutspets som ministern säger. Det är en väldigt viktig fråga. Jag vet, precis som ministern, att vi inte kan tvinga företagen att vara med i detta i nuläget, men som land skulle vi kunna ställa lite högre krav på våra egna bolag. Jag har skrivit en motion om att vi också på EU-nivå ska ställa högre krav på de europeiska bolagen när de agerar utanför landets gränser eftersom de inte alltid uppför sig som man skulle kunna förvänta sig att de ska göra. Det har vi sett väldigt många exempel på under årens lopp. Det gäller både svenska bolag och andra bolag.

När miljölagstiftningen är mindre strikt i ett visst land flyttar man hellre dit. När skatteförmånerna är bättre i ett annat land flyttar man hellre dit. Bolagen rör sig i de banor där de kan tjäna mest pengar. Man sätter Ortsbefolkningen i en väldigt svår situation när man flyttar runt på det här sättet. Jag har sett det i Spanien på många ställen. Det finns vissa ställen som turisterna alltid kommer att komma till på grund av klimatet. Men det finns andra ställen där man har byggt upp en hel verksamhet för turismen, och sedan försvinner den så småningom. Då står Ortsbefolkningen och har ingenting helt plötsligt förutom förstörd mark. Då står de tomma komplexen och faller ihop. Ingen tar hand om det över huvud taget.

Det jag tänker är att konsumenterna brukar vara väldigt medvetna i Sverige, och turisterna är ju också konsumenter. Men det är svårt att vara en ansvarsfull konsument när man inte känner till de problem som ett land har. Där har bolagen en väldigt stor roll att spela när det gäller att verkligen informera sig själva om vad det finns för problematik och också informera om den.

I artikeln i DN sägs att man ser till att man ska följa nationell lagstiftning och att det finns sådana avtal. Men om kunderna vill kan man också göra lite mer. Och det är väl det som det handlar om i det här läget – vad kunderna vill. Om vi som konsumenter och turister faktiskt ställer krav på bolagen att de ska ha sociala, etiska och miljömässiga riktlinjer och vi vet att de också följer upp de åtagandena är de, precis som ministern säger, konkurrenskraftiga i förhållande till andra.

Om jag vet att det är brist på vatten i ett visst land där jag är duschar jag kanske mindre eller färre gånger per dag. Om jag vet att man inte har en ordentlig sopsortering utan bränner allting ute i friska luften kanske jag ser till att inte generera så mycket sopor. Vi måste ju se hur vi kan förebygga också, men bolagen har en väldigt viktig roll att spela.

Jag tror att av den här rapporten och att vi får upp ögonen lite mer för att turismen inte alltid är av godo – det är den ju faktiskt inte – kan vi få ansvarsfulla turister, konsumenter, som också ställer större krav på våra bolag.

Jag hoppas att den här interpellationen och den diskussion som har varit tidigare med rapporter och annat också ska kunna leda till någonting och ge ministern lite tankar och idéer och kanske även någon annan.

Anf. 110 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Just CSR-frågan är en fråga som vi har uppmärksammat mer och mer på UD. Jag tycker själv att det är en oerhört intressant fråga och vill gärna arbeta för den. Den blir också mer och mer uppmärksam-

mad ute i världen. Vi ser det även i svenska medier. Och det är bra, för det är en väldigt viktig fråga. Det handlar väldigt mycket om att kunna sprida information på rätt sätt. Det handlar även om tanken på miljön och om antikorrupktion, också viktiga delar i detta, icke att förglömma, tillsammans med mänskliga rättigheter och socialt ansvarstagande på arbetsplatsen. Alla de här delarna ingår ju.

Jag kan glädja Bodil Ceballos med att vi också kommer att ta upp den här frågan under vårt ordförandeskap i EU hösten 2009 och uppmärksamma det här under ett specifikt möte som just handlar om CSR för att ge en tydlig signal att vi prioriterar de här frågorna. Vi ska då också ta med alla de olika aspekterna och inte minst miljöfrågan.

Det är intressant som Bodil Ceballos säger att det är svårt att vara en ansvarsfull konsument. Jag håller med om det. Ett led i det här är att vi nu på ett informellt handelsministermöte har utarbetat idéer om hur vi närmar handel och klimat och hur vi får konsumenterna att själva vilja välja klimatvänliga produkter. Hur skapar vi ett bra märkningssystem för det här så att konsumenterna också ser att det är en produkt som är gjord på ett klimatvänligt sätt så att de kan göra ett frivilligt val? Samma idé, om man sprider tillräckligt med information, kan man genomföra när det gäller turism och många andra frågor.

Men det gäller hela tiden att vi tar vårt ansvar och håller grytan kokande, som regering, parlament och naturligtvis företag. Det är väldigt viktigt att påpeka att detta ska vara företagsdrivet och företagsägt, därför att jag tror att det är på så sätt som frågan lever vidare allra bäst. Det är dessutom på så sätt som företagen också inser att det här faktiskt är ett väldigt viktigt verktyg i konkurrensen.

Jag genomförde nyligen en resa till Afrika, till Angola, Zambia, Botswana och Sydafrika, där fokus på hela resan var CSR och kopplingen till hur företagen arbetar med frågor om hiv/aids. Hur behandlar man sina anställda på arbetsplatsen, både beträffande mänskliga rättigheter och socialt ansvarstagande men även alla de människor som är hivsmittade? Den frågan ingår också i arbetet med CSR.

Jag kan glädja Bodil Ceballos med att man verkligen är stolt över svenska företag när man är ute och reser i världen och ser vilket fantastiskt arbete de bedriver. Man talar om icke-diskriminering. Man ser till att människor får komma på testning och att människor också får tillgång till antivirala medel, och detta gäller hela familjen som finns runt arbetstagaren. Så skulle väldigt många fler företag arbeta. Jag är övertygad om att situationen skulle bli bättre för alla då.

Det här handlar också om att det faktiskt är en investering för företaget självt, därför att ju bättre de anställda mår och ju bättre villkor de har, desto bättre blir det naturligtvis för företagen vad gäller långsiktighet, utbildning och framför allt, vad gäller Subsahara-Afrika, också hälsan för att behålla de människor som arbetar där.

Anf. 111 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Det låter positivt, och det är bra att det kommer upp under ordförandeskapet. Samtidigt kunde det vara bra att då inte bara ta upp frågan om CSR utan de europeiska bolagens agerande över huvud taget när de är i andra länder. Även om vi kan vara stolta över många av våra egna bolag kan vi inte vara stolta över alla europeiska bolag. Det är

mycket tydligt på många håll i världen. Det är alltså bra om ministern kan driva den frågan samtidigt.

Det handlar inte bara om de svenska bolagen utan även om deras underleverantörer, till exempel de olika hotellkedjorna. Om Ving skickar resenärer till ett visst hotell kan de ha avtal med hotellet om att de ska följa nationell lag; man kan säkerligen också ha andra avtal. Ibland ser man på hotell utomlands, ungefär som i Sverige, att om du vill använda din handduk en dag till så låt den hänga, om inte så lägg den på golvet. När man då låter den hänga kommer det ändå någon och tar den. Det är mycket vanligt förekommande. Det gäller alltså att se till att man följer de direktiv som finns. Man måste redan från början kolla underleverantörerna så att de verkligen gör det som de lovat att göra.

Jag tror att vi som konsumenter och turistresenärer måste ställa mycket högre krav på resebolagen. De säger att de gör vissa åtaganden – om kunderna vill det. Och jag vill att kunderna ska vilja ställa krav. Därför måste man också skapa opinion.

Vi diskuterar inte turism särskilt mycket i Sverige. Det är för oss någonting väldigt nytt. Besöksnäringen är positiv, men den måste vara hållbar. Den ska hålla i många generationer och inte sätta människor på pottkanten, vilket den gör i många länder.

Anf. 112 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Självklart är det viktigt att alla europeiska bolag arbetar på samma sätt som de svenska. Svenskarna är här förebilder. Det är en av de viktigaste skälen för varför vi genom specifika möten vill diskutera CSR-frågorna på europeisk nivå. Samtidigt är det företagens ansvar att se till att deras underleverantörer följer de regler som företagen, huvudmännen, satt upp.

Det är staternas skyldighet att leva upp till dessa konventioner. Det är också staternas skyldighet att tillse att mänskliga rättigheter efterlevs. Både Bodil Ceballos och jag vet att det är en stor brist i många länder över världen i dag. Icke desto mindre tycker jag att det är viktigt att svenska företag även finns i den typen av länder, just för att föregå med gott exempel och visa att på svenska företag respekterar vi arbetstagarna, på svenska företag respekterar vi mänskliga rättigheter.

Det gäller att föregå med gott exempel och visa att vi inte ägnar oss åt korruption samt att vi är miljömedvetna. Ett tydligt sådant exempel är Ikea i Ryssland som köper upp ett stort markområde, startar ett Ikeavaruhus och runt detta hyr ut affärslokaler. Då vet företagen att här handlar det inte om korruption, här är vi miljömedvetna, här respekterar vi arbetstagarna. Många företag i Ryssland dras dit som magneter eftersom de vet att det handlar om etik och moral.

Vi skulle behöva se fler sådana exempel över världen. Jag tror inte att vi ska säga att vi avstår från att starta företag eller avstår från turism, det vore fel väg att gå, men vi ska göra det på ett ansvarsfullt sätt där alla parter har sina viktiga roller att spela.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Prot. 2008/09:35
25 november

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM30 Ändring av direktiv om bl.a. barnledighet för mamman
KOM(2008)637 till arbetsmarknadsutskottet

2008/09:FPM31 Meddelande om kluster i världsklass i EU
KOM(2008)652 till näringsutskottet

21 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motion
2008/09:Fi8 till finansutskottet

22 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Skatteutskottets betänkanden 2008/09:SkU4–SkU10 och SkU16
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU8
Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU9

23 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkande
2008/09:KU4 Ändringar i vallagen m.m.
Trafikutskottets betänkanden
2008/09:TU4 Ändrad verksamhetsform för delar av Vägverket och Banverket
2008/09:TU6 Avveckling av Stängselnämnden

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2008/09:SfU2 Utgiftsområde 8 Migration

Konstitutionsutskottets betänkande
2008/09:KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Konstitutionsutskottets utlåtande
2008/09:KU3 Förbindelserna mellan Europeiska kommissionen och de nationella parlamenten

Skatteutskottets betänkande
2008/09:SkU1 Anslagen till Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Tullverket

24 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 24 november

2008/09:152 Jakt på varg

av *Ann-Kristine Johansson* (s)
till jordbruksminister *Eskil Erlandsson* (c)

den 25 november

2008/09:153 Utflaggning och tonnageskatt

av *Lars Johansson* (s)
till finansminister *Anders Borg* (m)

2008/09:154 Risken för tortyr efter en avvisning
av *Veronica Palm* (s)

till statsrådet *Tobias Billström* (m)

2008/09:155 Samhällelig service över hela landet

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 december.

25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 november

2008/09:293 Nordisk asylsammordning

av *Hans Wallmark* (m)
till statsrådet *Tobias Billström* (m)

den 25 november

2008/09:294 HBT-personer i Burundi

av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2008/09:295 Adventsfirande i kyrka

av *Irene Oskarsson* (kd)
till utbildningsminister *Jan Björklund* (fp)

2008/09:296 Arbetsmarknadsåtgärder i Jönköpings län

av *Carina Hägg* (s)
till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2008/09:297 Arbetslöshetsförsäkringen

av *Krister Örnfäder* (s)
till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2008/09:298 Bensinmackar

av *Krister Örnfjäder* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:299 Skattemarket på bilar

av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:300 Världsmarknadspriser och butikspriser

av *Ameer Sachet* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:301 Brottslighet på anstalter

av *Jeppe Johnsson* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:302 Avveckling av avvecklingslagen

av *Carl B Hamilton* (fp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:303 Ökningen av kontokortsbedrägerier

av *Ameer Sachet* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 december.

26 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 25 november

2008/09:216 Europeisk flygskola

av *Åsa Lindestam* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:228 Strategi för landsbygdens utveckling

av *Lars Ohly* (v)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:231 Samordning av samhällets insatser vid varsel i Jämtlands län

av *Berit Andnor* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:250 Snedvridning av konkurrens för ekonomiska föreningar

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:254 Territoriellt samarbete

av *Christer Engelhardt* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 december.

Prot. 2008/09:35
25 november

27 § Kammaren åtskildes kl. 21.00.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 15.57,
av talmannen därefter till och med 16 § anf. 94 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
3 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott.....	1
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	3
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
6 § Svar på interpellation 2008/09:118 om djurpornografi.....	4
Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	4
Anf. 2 HELENA LEANDER (mp).....	5
Anf. 3 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	5
Anf. 4 HELENA LEANDER (mp).....	6
Anf. 5 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	7
Anf. 6 HELENA LEANDER (mp).....	8
Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	9
7 § Svar på interpellation 2008/09:126 om polisens resurser i Västra Götaland	9
Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	9
Anf. 9 MONICA GREEN (s)	10
Anf. 10 CECILIA WIDEGREN (m)	11
Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	12
Anf. 12 MONICA GREEN (s)	13
Anf. 13 CECILIA WIDEGREN (m)	14
Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	14
Anf. 15 MONICA GREEN (s)	15
Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	16
8 § Svar på interpellation 2008/09:127 om kriminalvårdsanstalten i Viskan.....	17
Anf. 17 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	17
Anf. 18 HANS STENBERG (s)	17
Anf. 19 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	18
Anf. 20 HANS STENBERG (s)	19
Anf. 21 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	20
Anf. 22 HANS STENBERG (s)	21
Anf. 23 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	21
9 § Svar på interpellationerna 2008/09:57 och 87 om skolpeng och danskt riskkapital	21
Anf. 24 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	21
Anf. 25 THOMAS STRAND (s).....	22
Anf. 26 MARIE GRANLUND (s)	23
Anf. 27 DAN NILSSON (s).....	24
Anf. 28 ANDREAS NORLÉN (m).....	25
Anf. 29 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	26
Anf. 30 THOMAS STRAND (s).....	27
Anf. 31 MARIE GRANLUND (s)	28
Anf. 32 DAN NILSSON (s).....	29
Anf. 33 ANDREAS NORLÉN (m).....	29

Anf. 34	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	30
Anf. 35	THOMAS STRAND (s)	31
Anf. 36	MARIE GRANLUND (s)	32
Anf. 37	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	33
10 §	Svar på interpellation 2008/09:62 om arbete för hållbar utveckling i förskola och skola	33
Anf. 38	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	33
Anf. 39	PETER HULTQVIST (s)	34
Anf. 40	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	35
Anf. 41	PETER HULTQVIST (s)	36
Anf. 42	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	37
Anf. 43	PETER HULTQVIST (s)	37
Anf. 44	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	38
11 §	Svar på interpellation 2008/09:100 om Lärarlyftet	38
Anf. 45	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	38
Anf. 46	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	39
Anf. 47	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	39
Anf. 48	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	40
Anf. 49	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	40
Anf. 50	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	41
Anf. 51	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	41
	Ajournering	42
	Återupptagna förhandlingar	42
12 §	Svar på interpellation 2008/09:103 om kvalitetssäkring av betygen	42
Anf. 52	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	42
Anf. 53	MATS PERTOFT (mp)	42
Anf. 54	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	43
Anf. 55	MATS PERTOFT (mp)	44
Anf. 56	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	45
Anf. 57	MATS PERTOFT (mp)	46
Anf. 58	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	47
13 §	Svar på interpellation 2008/09:105 om förskolans ledarskap	47
Anf. 59	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	47
Anf. 60	PETER HULTQVIST (s)	47
Anf. 61	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	48
Anf. 62	PETER HULTQVIST (s)	49
Anf. 63	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	50
Anf. 64	PETER HULTQVIST (s)	51
Anf. 65	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	51
14 §	Svar på interpellation 2008/09:120 om åtgärder för att stärka det kommunala självstyret på skolans område	52
Anf. 66	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	52
Anf. 67	BO BERNHARDSSON (s)	52
Anf. 68	TALMANNEN	53
Anf. 69	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	53
Anf. 70	BO BERNHARDSSON (s)	54

Anf. 71 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	55
Anf. 72 BO BERNHARDSSON (s)	55
Anf. 73 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	56
15 § Svar på interpellation 2008/09:75 om omställningsavtal.....	56
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	56
Anf. 75 BERIT HÖGMAN (s)	57
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	58
Anf. 77 BERIT HÖGMAN (s)	59
Anf. 78 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	59
Anf. 79 BERIT HÖGMAN (s)	60
Anf. 80 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	61
16 § Svar på interpellationerna 2008/09:81 om varsel i Örebro län och 109 om krisens verkningar i Skaraborg	62
Anf. 81 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	62
Anf. 82 EVA-LENA JANSSON (s)	63
Anf. 83 PATRIK BJÖRCK (s)	64
Anf. 84 AMEER SACHET (s)	65
Anf. 85 MONICA GREEN (s)	66
Anf. 86 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	67
Anf. 87 EVA-LENA JANSSON (s)	68
Anf. 88 PATRIK BJÖRCK (s)	69
Anf. 89 AMEER SACHET (s)	70
Anf. 90 MONICA GREEN (s)	71
Anf. 91 ELISABETH SVANTESSON (m).....	71
Anf. 92 PETER JEPPSSON (s).....	72
Anf. 93 EVA-LENA JANSSON (s)	73
Anf. 94 PATRIK BJÖRCK (s)	74
Anf. 95 ELISABETH SVANTESSON (m).....	74
Anf. 96 PETER JEPPSSON (s).....	75
17 § Svar på interpellation 2008/09:85 om Arbetsförmedlingens resurser för dem som står längst från arbetsmarknaden.....	76
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	76
Anf. 98 SYLVIA LINDGREN (s).....	76
Ajournering.....	78
Återupptagna förhandlingar	78
18 § Svar på interpellation 2008/09:117 om regeringens hantering av presstödet	78
Anf. 99 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	78
Anf. 100 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	78

Anf. 101 Kulturminister LENA ADELSOHN LILJEROTH (m).....	79
Anf. 102 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	80
Anf. 103 Kulturminister LENA ADELSOHN LILJEROTH (m).....	81
Anf. 104 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	81
Anf. 105 Kulturminister LENA ADELSOHN LILJEROTH (m).....	82
19 § Svar på interpellation 2008/09:91 om turismens effekter	83
Anf. 106 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	83
Anf. 107 BODIL CEBALLOS (mp).....	84
Anf. 108 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	85
Anf. 109 BODIL CEBALLOS (mp).....	86
Anf. 110 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	86
Anf. 111 BODIL CEBALLOS (mp).....	87
Anf. 112 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	88
20 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	89
21 § Hänvisning av ärende till utskott	89
22 § Förnyad bordläggning.....	89
23 § Bordläggning.....	89
24 § Anmälan om interpellationer	90
25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	90
26 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	91
27 § Kammaren åtskildes kl. 21.00.	92

Tryck: Elanders, Vällingby 2008